

SZENT MARGIT LEGENDÁJA

I. Boldogságos szűz Szent Margit királyi nemes nemzetből származott. Kinek test szerint való atyja a magyaroknak negyedik Béla nevű király[a] vala. Ő [nagyatyja] is vala harmadik András király, Szent Erzsébet asszonynak atyja. Őneki egy méhben feküdt atyjafia vala ötödik István király. Az ő anyjának neve vala Mária, görög császárnak leánya.

Midőn szűz Szent Margitot az ő anyja még méhében viselné, a tatárok kemény üldözésének idejében, szűz Szent Margitnak anyja az ő férjével, úgy mint a királlyal, fogadást tőnek néminemű áldozatképpen magoknak és az országoknak megszabadításáért. Fogadást tőnek, hogy az Úristen őnekik leány magzatot adna, a szent apáca szüzek kezére adnák azt, mivel e szent szűzön kívül soha a magyar királyok nemzetéből senki apáca nem lett vala.

Születvén pedig Szent Margit és illendőképpen mint a királyi magzatot felnevelék. Legottan még gyermekségében kezde szolgálni nagy ájtatossággal a mi Urunk Jézus Krisztusnak és az ő dicsőséges szent anyjának, Máriának. A szülei adák őtet az Istennek és asszonyunk, Szűz Máriának örökké való szolgálatára, Sámuel próféta hasonlatossága szerint. Mert miképpen Sámuel ő gyermekségében adaték templomba, az Istennek szolgálatára, azonképpen Szent Margit gyermekségében adatott a klostromba Istennek szolgálatára.

E szent szűz még kétesztendő lévén, az ő anyja kérdésére megfelelően jövendölt az ő atyja felől, Béla király felől, hogy az ausztriai herceg ellen lévő hadban el nem vész, sőt egészségben megtér, de az ő hadának egy része eloszlik és megöletik, és hogy a királynak ő ellensége és a herceg elesik a harcon. Valamint jövendölt Szent Margit szűz, mindenek beteltek.

Háromesztendő avagy egy kevésbé idősebb lévén Szent Margit, az ő anyja, Béla királyné hozzá hívatván némely nemes özvegyasszonyt Zichnek tartományában, holott apáturak lakoznak vala, ada és ajánlá az említett Olimpiádisz nevű nemes özvegyasszonynak, hogy az ő leányát, Szent Margitot őrizné-e, nevelné-e. Melyet Olimpiádisz vőn nagy tisztességgel és hálaadással és őrizé, nevelé mint tulajdon maga leányát. Ezek után kevés napok elmúlván, a királyné vivé leányát, Szent Margitot és Olimpiádisz asszonyt és helyezteté a veszprémi Szent Katalin asszonynak klostromába, holott az időben prédikátor szerzetbeli szororok lakoznak vala. Ott hagyá a királyné Szent Margitot, hogy apáca lenne, és ismét ajánlá Olimpiádisz asszonynak.

Ezenképpen hagyá őket a királyné asszony a klostromban és ő maga elméne. Ezeknek utána negyednapon Olimpiádisz asszony felvevé a szent szerzetnek ruháját.

Ez időben Szent Margit asszony még jól nem szólhat vala. Ezen időben kezde Szent Margit tanulni ábct, *Ave Mariá*-t és kevés időnek utána igen jól kezde tanulni és énekelni az egyéb kisdéd leányokkal.

E leánygyermek, Szent Margit asszony vőn egy keresztfát kezébe és kezdé kérdezni az ő társitól, hogy mi volna a keresztfá. Az ő társi pedig úgy mondnak vala neki, hogy Urunk Jézus ekképpen öletett meg emberi nemzetért. Ezeket hallván sír vala e szent gyermek.

Ezen időben e szentséges gyermek, Szent Margit asszony felvevé a szent szerzetnek ruháját, az ő ideje szerint nagy ájtatossággal, hogy az ő gyenge gyermekségétől fogva éltetné szerzetes regulák szokásával.

Mikoron e szent szűz volna ötesztendő, látá, hogy a szororok közül némelyek ciliciumban járnak. Kéré az Olimpiádisz asszonyt, kit mindenkoron anyjának hí vala, hogy őneki ciliciu-

mot adna: kit őneki megada Olimpiádisz asszony, de Szent Margit asszony el nem viselheté. Kevés időnek utána növekedvén, keményebb ruhákat és némikoron cilicium foltocskákat mezítelen húsán lassan-lassan szokott vala viselni.

Oh, ki nagy csoda ez, hogy ily nagy felséges királyi magzat, ilyen gyenge gyermekségének idejében ezenképpen gyötörje magát!

Mikoron Szent Margit asszonynak adnak vala köntöst, kápát jobb posztóból a társinál, tehát szegényli vala megviselni. Ha mikoron pedig kényszerítették vala a priorisszától elviselni a ruhát atyjának, anyjának tisztességéért, tehát Szent Margit asszony elmegyen vala a konyhára, és a konyhán való fazekaknak és egyéb edényeknek mosásával és sepréseknek porával sieti vala megfeketíteni. Mikoron őneki új ruhát adnak vala, csak alighogy valamikoron az ő ruháját elváltoztatta, mignem mindenestől fogva megavult, szakadozott. Örül vala Szent Margit asszony immár az ennyi alázatosságnak jegyéről és a boldog szegénységről.

Mikoron Szent Margit asszonyt valaki király leányának mondja vala, tehát elmegyen vala Olimpiádisz asszonyhoz és sírva úgy mond vala: „Én édes anyám, nagy tiszteletlenséget mondnak énnekem. Azt mondják, hogy én király leánya vagyok.”

Azért mikoron e szent szűz, Szent Margit asszony immár volna tízesztendő, az ő szüleinek és prédikátor szerzetbeli frátereknek nagy tisztes társaságival és övele megmaradó jó szororoknak társaságával, Veszprémből, Szent Katerina asszonynak klastromából változtaték, hozattaték a klastromba, melyet az ő szülei a Dunának szigetében - mely sziget az időtől fogva nevezteték Szűz Máriának szigetének, avagy Boldogasszony szigetének, mert annak előtte mondatik vala Nyulaknak szigetének -, a mindenható Istennek tisztességére és Istennek anyjának, szeplőtelen Szűz Máriának neve és oltalma alá első fundamentomától fogva építének, rakának és mindvégig elvégezzék, királyi nemes ajándékokkal megajándékozzák, miképpen illik királyi felségeknek.

Mikoron e szent szűz, Szent Margit asszony volna immár Boldogasszonynak klastromában, professziót tőn az ő szororival együtt [a] szerzet mesterének, fráter Umbertusnak kezébe. Berekeszteték a klastromban, miképpen szokás prédikátor szerzetbeli test nélkül lakozó szororoknak klastromában.

Szent Margit asszony kezde oly igen nyilván és erősen használni jóságos mívelkedetekben, hogy nemcsak az ő szorori, társi, avagy e szerzetnek fráteri, de még ennek felette nagy nemes özvegyasszonyok és uraknak, fejedelmeknek feleségi ez országban, kik őket nagy szeretettel szeretik vala, és ez országnak külön-külön részéből jönnek vala egyetemben öhozzá, ötöt látni, és mind megépültetnek vala az ő nagy tisztes erkölcsében és ajánlják vala ömagukat nagy ájtatossággal az ő imádságába, megtérnek vala ő hazájukba. Mert eloszlott vala néminemű malaszt az ő orcájában és néminemű malasztos megért erkölcs az ő tekintetében, úgyhogy sem kemény beszédekkel, sem lágy beszédekkel nem láttatnék megváltoztatni.

E szent szűz kevés beszéddel elégedik vala meg. Ő vala vesztességnek szeretője és soha ő magát nem adja vala magas nevetésre, fel való nevetésre. Semmiképpen ő magát dicsérni nem hagyja vala: magahányást és hívságos szót mindenestül fogva megutál vala. Gerjedez vala e nemes, szent szűz az isteni szerelemnek tüzével és meggyulladván imádkozik vala szüntelen, majdnem minden közbevetés nélkül; úgyhogy napnak első idejétől fogva a konventnek ebédének ideiglen szünetlen imádságban marad vala meg. És tehát Urunk Jézus Krisztusnak feszületének öt sebeinek helyeit gyakorta nagy bőven ő könnyhullatásával megöntöztvén, ő szájával megcsókolgatja vala. Azonképpen térsen vala az ő szent szülőjének képének is, akit e szűz nagy kívánattal tisztel vala. Az eleven szent keresztfát mindenkoron önála vagy ömellette tartja vala, úgyhogy nemcsak vigyáztván, de még alván is tisztelné a szent keresztfát. Mikoron

a refektóriumba bemegyén vala, a szenteknek képeket letérdepelvén alázatost imádja vala. Azonképpen egyebütt is, valahol Urunk Jézusnak, asszonyunk, Máriának és egyéb szenteknek képeket látja vala, letérdepelvén tiszteli vala. Akármely hamar kellett is elmenni, soha el nem hagyta.

A községnek étkével mindenkoron megelégszik vala: a községen kívül soha nem eszik vala, hanem csak mikoron az ő anyja és nénjei, hercegeknek feleségi jönnek vala e klostromba. De ezt is csak alig teszi vala a fejedelemnek kénytelenítése miatt, de ritkán.

Az éjeknek sokát, sok éjeket nagyobb részre imádságban múlat vala el álom nélkül, egy szororral avagy kettővel, kik ővele nagy örömmel társalkodnak vala, de maga távol. Kéri vala Szent Margit asszony az ő társit alázatos kéréssel, hogy ha valamely a szororok közül őreá menne, meg ne hagynák bántani az ő imádságában. Mert gyakorta az ő imádságában az ő szívének keserű nyögése, fohászkodása és csuklása között, miképpen nyilván megismerték, szinte némiképpen őmagának kívül ragadtatott és csodálatos, siralmas szózatokat mond vala

Soha Szent Margit asszony kiváltképpen avagy egyedül dormitóriumnak kívül nem akart lenni, hanem csak irgalmasságért és ekkoron az ő imádságát, az ő ágyának előtt teljesíti vala meg.

Ebédnek utána kézi dolgot teszen vala, jelesül szentegyházhoz való dolgot, mívet és szenteknek ereklyéjükhöz való ékességeket. De maga az ő kézi míviért a szilenciumot, a vesztesség tartást hátra nem veti vala, de igen erősen megtartja vala.

Ha mikoron e szent szűz a szokott imádságát be nem teljesítheti vala, jelesül az ő szüleinek jelenvoltukért, tehát igen bánkódik vala, mintha valami nagy kárt vallott volna, mindaddig, mígnem beteljesítette, hogy az egy napnak része lelki gyümölcs nélkül el ne múlték.

E szűznek vala nagy kíváncsija, szerelme böjtölésre és nagy szerelemmel majdnem ő erejének felette a szerzetnek regula szerint való keménységét, szenvedetességét, böjtjét, erőlködik vala megtartani. Kinek okáért gyakorta jut vala ő testének nagy fogyatkozására.

Vala e szent szűznek nagy ájtatossága imádságra, mert áll vala a karban siralmakkal, nagy imádságokban. Némikoron imádkozik a Szent Kereszt oltára előtt a karban, némikoron az ő titkos imádkozó helyén a karban; némikoron pedig áll vala az ablaknál, kiről nézik Krisztusnak szent testét nagy ájtatossággal és nagy siralmakkal.

Az első misét meghallgatja vala magának, de a nagy misén és egyéb zsolozsmákon mindenkoron egyéb szororokkal állott és éneklett. Ha [csak] nem mikoron beteg volt; minden időben ezenképpen áll vala mind ebédig. Szent Kereszt naptól fogva pedig húsvétig ebéd után egy kevéssé megmarad vala a szororokkal és azután elmegyén vala a karba és áll vala imádságokban nagy siralommal mind kollációig. Azonképpen teszen vala kompléta után is mindaddig, mígnem beteszik vala a kart, és azután elmegyén vala az ő cellájába, az ő ágya előtt beteljesíti vala az ő imádságát és imádkozik vala mind előtíkszóig. Azután lefekszik vala az ágy előtt a padimentomon egy gyékényre.

Ismét e szentséges szűz Iudica vasárnaptól fogva nagyszombatig mindennapon megolvastatja vala a passiót, Krisztusnak kínját és hallgatja vala nagy ájtatossággal és siralommal lábon állva. Annyira gyötri vala őmagát húsvét előtt a két hétben és oly igen alázza vala őmagát és foglalja vala őnmagát imádságokban, siralmakban, mintha mindenkoron látná az Úristent a feszületnek ő képében.

Nagycsütörtökre jutván pedig, megmossa vala a szororok lábait nagy alázatossággal, akik valának az időben e klostromban számmal hetvenen. És nemcsak a szororok lábait mossa vala meg, de még a szolgálóknak is lábukat megmossa vala nagy alázatossággal és ájtatossággal és

nagy siralommal. Térden állván megyen vala egy szoror lábától a más szoror lábához, és úgy mossa vala és megtörli vala ő fejének fedelével és megcsókolja vala; és azután ugyanazon fedelet avagy ruhát azonképpen fején viseli vala. Ezt pedig Szent Margit asszony, hogy megmossa lábukat, megkéri vala a priorissától engedelmességért minden esztendőben, mindattól fogva, hogy Szent Margit asszonynak jó okossága volt. A priorissa pedig örömet neki hagyja vala.

Az Úr vacsoráján, a mandátum után e szent szűz be nem megyen vala ő ágyába, de imádkozik vala nagy ájtatossággal és olvas vala zoltárt, állván ő lábain a karban. De a veternyén és egyéb zsolozsmákon áll vala az egyéb szororokkal és ezt teszi vala nagyszombatnak vecsernyéjeiglen.

Nagypénteken pedig mindenestől fogva semmit nem eszik vala, sem iszik vala, sem aluszik vala, sem szól vala valamely embernek, viselvén mind a teljes napot nagy ájtatos, siralmas imádságban, siratván Jézusnak ártatlan, szent halálát. Mikoron pedig nagypénteken a pap felemeli a keresztfát és azt mondja: „Ecce lignum”, azaz „Íme hol vagyon a Szent Keresztfá”, akkoron e szentséges szűz, Szent Margit asszony leterjeszti vala ömagát a földre nagy siralmakkal, úgyhogy az ő nagy sirámát még el ki is meghallhatták a szentegyházban. Ezenképpen marad vala mind napestig nagy siralmakban.

Egyéb időkben pedig az éjnek vesztegségét mulatja vala el az ő szokott imádságiban. Gyakorta [az] ő imádsági után a nagy fáradtságnak miatta az ő ágya előtt a gyékényen leletik vala meg a szororoktól aludnia. Veternyének előtte ismét felkel vala, kiről bizonyoságot tettek vala a szororok: jelesül szoror Jolent, aki vala sekrestyés szoror, úgymond, hogy ő nyolc esztendeig volt sekrestyés és mindenkoron gyakorta lelte ötlet imádságban veternyének előtte, mikoron e szoror megyen vala az óra meglátni, hogyha ideje veternyét harangoznia. Ismét karácsony estjén, mikoron hirdettetik Krisztusnak születése a veternye után a kapitulumban, miképpen szokás e szent szerzetben.

Azonképpen teszen vala asszonyunk, Mária születésének estjén is, és Nagyboldogasszony estjén és Gyümölcstől Boldogasszony estjén. Mikoron pedig hallja vala Szent Margit asszony a Boldogasszony napját felhirdetni a veternyén, tehát e szent szűz leterjeszkedik vala a földre, nagy siralommal és teljes ájtatossággal imádkozik vala és hálaadásokat teszen vala.

Minden karácsony estjén mond vala ezer *Pater noster*-t és teszen vala ezer veniát és böjtöl vala vízzel. Azonképpen minden Boldogasszony estjén mond vala ezer *Ave Mariá*-t és teszen vala ezer veniát és böjtöl vala vízzel, még ha elég erőtlen volt is. Pünkösöd estjén mond vala ezer *Veni Sancté*-t ezer veniával és böjtöl vala vízzel. Azonképpen böjtöl vala egyéb szenteknek is és szent apostoloknak estjén vízzel.

Oly igen nagy édes ájtatossággal imádkozik, hogy a szororok hallották imádságának idején mintha valakivel szólt volna. A szót hallják vala, de nem érthetik vala, mi az szó volna. Oly igen nagy édességgel és nagy siralmakkal imádkozik vala e szent szűz, hogy mikoron ő imádkozik vala, oly igen nagy sirást teszen vala, hogy az ő véloma avagy keszkenője, kivel az ő könnyét, siralmát eltörli vala, annyira vizesül vala meg, hogy annak utána e szent szűz a vélomot, avagy keszkenőt megfacsarja vala, és a siralomnak vize kijő vala belőle a vélomból. Mely nagy siralmaknak okáért e szent szűznek a feje meghidegült vala és visel vala az ő fején mindenkoron sok ruhát.

Ezen ájtatosságra tanítja vala az egyéb szororokat is, jelesül egy szorort, ki vala kantrix, szoror Katerina. Váradí András úrnak leánya. Kéri vala gyakorta e szoror e szent szűzet, hogy ötlet tanítaná, miképpen kellene Istent imádni, szolgálni, kérni. Monda e szent szűz, Szent Margit asszony e szoror Katerinának: „Ajánljad a te testedet és te lelkedet az Úristennek, és legyen a

te szíved mindenkoron az Úristennél avagy az Úristenhez, úgyhogy sem halál, sem egyéb ok tégedet meg ne vonjon az Istennek szerelmétől.”

Oly igen édesen imádkozik vala e szent szűz minden időben, hogy akármely igen hideg idő volt, mikoron egyéb szororok isteni szolgálat után mentenek magukat megmelegíteni szobába, e Szent Margit asszony megmarad vala a karban, csak egy köntösben avagy kápában a nagy hidegségben, úgyhogy mindenestül fogva megkékül vala, miképen holt.

Ezenképpen leletik vala meg gyakorta a szororoktól a Szent Kereszt oltára előtt a karban. Mert Szent Margit asszony igen szeret vala imádkozni a Szent Kereszt oltára előtt, mert az időben a szakramentum, Krisztusnak szent teste fenn függ vala a Szent Kereszt oltára előtt. Ismét e szent szűz, Szent Margit asszony hallgatja vala nagy kívánsággal, szeretettel, alkalmas időn Istennek igéjét, prédikációt; szent atyáknak életüket és egyéb szenteknek legendájukat, életüket és példákat, jelesül asszonyunk, Mária példait, csodatételét, kihez e szent szűz kiváltképpen ragaszkodik vala, annyira, hogy valamikor ő asszonyunk, Máriát nevezte, avagy egyébtől hallotta nevezni, asszonyunk, Mária tisztességéért az ő fejét igen mélyen aláhajtja vala mindenkoron. Sem egyébképpen e szent szűz nem nevezi, hívja vala, hanem Istennek szülőjének és ő boldog reménységének.

Azért e szent szűz felül megmondott prédikációt hallgatja vala a vasablakon valamely szororral, némikoron pedig a kapitulumházban fráter Desideriustól, avagy egyéb frátertől. Annak utána elmegyén vala e szent szűz a szororokhoz a művelőházba és megmondja vala nekik a szenteknek életüket avagy a napi evangéliumot és inti vala őket, hogy ők is azonképpen élnének.

Egy időben mikoron Szent Margit asszony hallgatná Szent Jakab mártírnak kínját, miképpen e szent mártírt ízenként elmetélték, vagdalták volna el a pogányok Krisztusunk hitéért, meggyullada a mennyei jegyesnek szerelmében, és monda az ő társának, szoror Alinkának, Ajkai Péter úrnak leányának: „Szerető atyámfia, kellemetese-e ezek teneked, kiket hallasz?” Felele a szoror: „Kellemetese asszonyom, de mit használ énnekem, ha én ilyen nagy kínokat nem szenvedhetek, miképpen e szent mártír szenvedett.” Monda Szent Margit asszony: „Akarta volna az Úristen, hogy én voltam volna az időben e világon és metéltettem volna ízenként, foltonként az én Uram Jézusnak szerelméért, úgyhogy az én kínom sok ideig lett volna, és hogy az én kínom végezetén elvágták volna az én fejemet!”

Ezeket mikoron mondja vala e szent szűz, igen vigad vala, mert igen kívánja vala az ő vérét kiönteni Jézusnak, az ő jegyesének vére kiöntéséért.

E dolgok pedig valának azon esztendőben, kiben e szent szűz meghala.

Soha e szent szűz Urunk Jézusnak és ő szülőjének, Szűz Máriának képeket el nem múlta, kik írattnak a kapitulumházban avagy egyebütt, hanem letérdepelvén üdvözölvén őket úgy megyén vala el. Annak okáért a sok térdeplésekért és a gyakorta való ő térdének meghajtásáért az ő térdének kalácsi megdagadtanak és megkeményültenek vala, miképpen az ő mestere, nemes özvegyasszony, Olimpiádisz és egyéb szororok titkon éltében, holtá után is nagy szeretettel megnézték és nagy erős bizonyítással megmondották.

Megfürödni pedig vagy az ő lábait megmosni bokáinak fölötté az ő szemérmességének, tiszta szüzességének miatta, ez őneki mindenestől idegen vala. Tizenennyolc esztendeig, miképpen mind a teljes konvent bizonyoságot tett róla, soha az ő testét meg [nem] fürösztötte akármely nehéz kórságok után is, kiket gyakorta szenvedett vala.

Ezeknek okáért és ezekhez hasonlókért e szentséges szűz mindeneknek vala igen kedves és mindenektől, kik őket látják vala minden tisztességre méltónak ítéltetik vala. Mert vala az ő

testének és szívének nagy jeles alázatossága önála, úgyhogy az ő gyengeséges életétől fogva, ifjúságától fogva ő életének minden napiban örül vala ő magát foglalnia a klastromnak mentől alábbvaló szolgálatiban és a berekesztetteknek, azaz a szororoknak minden szolgálatában. A szolgáló leányoknak és egyéb szororoknak szolgáló társuk vala e szent szűz ő erejének felette és ő méltóságának felette. És mennyivel fölülmúl vala mindeneket nemességgel, annyival inkább erőlködik vala magát megalázni.

E nemességes szent szűz magyar királynak nemes leánya hetet tart vala a konyhán, főz vala a szororoknak, fazekat mos vala, tálakat mos vala, a halakat megfaragja vala nagy hidegségnek idején, úgyhogy a nagy jeges víznek hidegségétől e gyenge szűznek az ő kezének bőre meghasadoz vala és vér kijő vala az ő kezéből, és némikoron bekötik vala az ő kezét a nagy fájdalomért. A konyhát megsöpri vala, fát hord vala hátán, vizet merít vala és ő maga a konyhára viszi vala.

Egy időben mikoron szoror Szabina, Donát úrnak leánya főzne a szororoknak vacsorára rákot, íme a fazék meggyullada mindenestül, kiben valának a rákok. És mikoron e szoror Szabina nem merné kivenni a fazekat a szénből, Szent Margit asszony azon időbe juttatja a konyhára. Mikoron ezt látná, hogy e szoror nem merné kivenni a fazekat, legottan Szent Margit asszony az ő kezét veté a lángnak közepébe és kivoná a szénnek közepéből. De Szent Margit asszonynak sem kezét, sem ruhájának szőrét sem égeté meg.

Ezeknek felette e szent szűz a refektóriumba is hetet tartott vala, megsöpri vala a refektóriumot, asztalhoz szolgál vala mindenkinek nagy szerelemmel, alázatossággal: sem eszik vala addig, míg az egyéb szororok fel nem kelnek vala az asztaltól. Mikoron pedig nem vala mit szolgálni a szororoknak ebédkoron, tehát elmegy vala a kapitulumházba és imádkozik vala, míg a szororok felkelnek vala az asztaltól. Szent Margit asszony pedig eszik vala másodasztalnál a szolgálókkal, miképpen szolgálóleány. Némikoron e szent szűz a szororoknak kezüknek mosadéjuknak vizét, moslékját kihordja vala.

Ó szerető atyámfiai, bizonyában csoda, hogy a mi kemény szívünk ketté nem reped e szent szűznek ő alázatosságát hallván, mikoron mi meggondoljuk, hogy mi semmik vagyunk öhozzá képest; de mégsem tudjuk magunkat megalázni, miképpen e szent szűz!

Azért mikoron Szent Margit asszony egy napon szokása szerint a mosdóvíznek moslékát akarná kivinni a refektóriumból, de nem viheté el a víznek sokaságáért, híva egy szorort, hogy segéllene neki, szoror Csengét, Bodoldi ispánnak leányát. Tehát e szororok elmének és mikoron jutottak volna a moslékkal a refektóriumnak kívülre, e megmondott szoror kezdé Szent Margit asszonyt arcul verni a moslékvízzel. De e szent szűz mind békességgel elszenveté és csak mosolyogván mondá: „szerető atyámfia, mit mívelsz?”

Ismét e nemes szent szűz megsepri vala a kart és a kerülőt, avagy ámbitust és a dormitóriumot. Azonképpen a kertet is megtisztítja vala, megsepri vala. Mikoron pedig efféle alázatos dolgot nem lel vala e szent szűz, tehát elmegy vala és gyapjat mos vala, némikoron pedig gyapjat fon vala. Mikoron pedig e szent szűz a dormitóriumot megsöpri, a szororoknak még ágyuknak alját [is] megsöpri, tisztítja vala.

De ó, szerető atyámfia, nemcsak ezeket teszi vala e szent szűz! De még ennek felette a szükségnek helyét, kit Dunának hívunk, nagy gyakorta megtisztítja vala, annyira, hogy mikoron ez alázatos szűz kijő vala a szükségszékből, az ő ruhái megfertőztetvén a nagy rútságokkal, ganéval, a szororok közül némelyek látván ötöt ilyen szörnyen megfertőztetvén, elfutnak vala öelőle. De e szentséges szűz mindezeket nagy szeretettel és alázatossággal teszi vala, úgyhogy mindenkinek csudálkoznak vala őrajta, és nem láttatik vala ő lenni királynak leánya, de láttatik vala lenni valamely utálatos személynek.

Íme, szerető atyámfia, magyar királynak leányának gyönyörűséges élete! Kérlek, gondoljad meg, ha te őtet ott láttad volna, hagyta volna-e vajon öneki ezt mívelni? Csak te magad lássad!

Mikoron mindezek és ezekhez hasonlók mívelkedtetnének e szent szűzben az isteni irgalmasság miatt, látá az agg ellenség, pokolbeli ördög e szent szűznek ő jó mívelkedeteit és megirigylé az ő szokott álnokságival a szent szűznek ellene hadat indíta. Mert mikoron Béla király és ő fia István és cseh király sok háborúságoknak utána Erdélynek határiban, holott vala a tatároknak nagy háborgatása, megbékéltenek volna és békességnek jegyére és barátságának jegyére cseh király megajándékozá Béla királyt, miképpen szokás tenni jó barátoknak; Béla király pedig, királyné asszonnyal együtt, vivék a cseh királyt és a Dunának szigetén elhozák mind a szigetig, hol e megmondott Boldogasszonynak klastroma vagyon rakatván, mely klastromban akarák Szent Margit asszonyt meglátni, miképpen ő közelüket.

Mikoron a cseh király látta volna Szent Margit asszonyt, legottan a cseh király megfogattaték Szent Margit asszonynak szépségében, mert vala igen szép szűz testtel, jóllehet condrás hitvány öltözettel, de szebb vala hittel és ájtatossággal. Annyira ragadtaték el a cseh király Szent Margit asszonynak szépségében, hogy ő magát és országát és minden ő tehetségét országával együtt Béla királynak akarátja és szerzése alá hagyá, csakhogy Szent Margit asszonyt öneki feleségül adja.

Ez időben Szent Margit asszony vala tizenennyolc esztendő. Mikoron Béla király mondaná a cseh királynak, hogy ez lehetetlen volna, hogy ő Szent Margit asszonyt öneki feleségül adná, mert gyermekségétől fogva szent szerzetben Űristennek szenteltetett, és immár prédikátor szerzetnek professziót tett, beesküdt, monda a cseh király: „Ennek előtte is, mely feleségem volt, a prédikátor szerzetbeli szoror apáca volt, annak okáért én ezzel semmit nem gondolok.” De maga Szent Margit asszonynak atyja, Béla király gondolván a békességnek javát, jószágát és háborúságoknak veszedelmének leenyhítését - jelesül pedig a tatárok ellen való segítségért, mely tatároknak újonnan való megtérése az időben igen félelmes vala és a sok ígéretekkel meggyőzetván -, monda Béla király a cseh királynak: „Ha az én leányom Margit engedend e házasságra és pápának áldomása megnyervén, megteszem, amit kérsz.”

Ez időben Szent Margit asszony még meg nem vélomoztatott vala szent vélommal, azaz még nem vala feketéje. Tehát Béla király az ő szűz leányához mene Szent Margit asszonyhoz, királyné asszonynak jelen voltára, avagy előtte - jóllehet, hogy királyné asszony kevésbé enged vala e menyegző szerzése - kezdé dicsérni Béla király a menyegzőnek használatosságát és kezdé mondani, jelenteni pápának engedelmet, hogy Szent Margit asszony akarátját adná a házasságra. De e szentséges szűz, Szent Margit asszony a mennyei jegyesnek szerelméért a földi jegyest immár másodszor utálá meg. Mert először, mikoron Szent Margit asszony alig volna hét- avagy nyolcesztendő, néminemű lengyel hercegnek akarják vala adni házasságra Szent Margit asszonynak akarátja nélkül. De az Űristen e szent szűzet megoltalmazá, kinek ő irgalmasságát e szent szűz kéri vala, hogy őtet megoltalmazná, könyörögvén nagy könnyhullatással. És semmiképpen ezt nem teheték; mert az ő gyermekségének első idejétől fogva mindenkoron választott vala: tisztaságnak megmaradásának jószágával megválasztás nélkül az Űristennek szolgálni.

Mikoron Béla király Szent Margit asszonyt e menyegzőért igen gyakorta látogatná vala és sok beszédeket tett volna azért, hogy az ő szűz leányát e házasságra hozhatná, Szent Margit asszony nagy tisztességgel és állhatatossággal, miképpen szüleinek [illett], de magát e dolgot megutálván, ezenképpen felele: „Mit fárasztjátok magatokat e gyűlölséges dolognak miatta ez ennyi időtől fogva? Állhatatossággal akarom, hogy megtudjátok, hogy az én professziómat, az én fogadásomat, hitemet, melyet én tettem, és az én szüzességemnek tisztaságát, melyet én az

én Uram Jézus Krisztusnak még kisdéd koromban - miképpen ti magatok jól tudjátok - szívemből, lelkemből Úristennek megszenteltem, és az én szerzetemnek tisztaságát nemcsak e világnak dicsőségéért, de még ennek felette sem életemért, sem halálomért, avagy csak egy kevésben sem szegném meg, avagy meg nem szeplősíteném.” Tehát Béla király akarván megtudni az ő leányának állhatatosságát monda: „Nemde szerető leányom, te szüleid vagyunk-e? És az isteni parancsolatból tartozol, hogy engedelmes légy minekünk.” Monda Szent Margit asszony: „Én tégedet királyt, atyámat és én uramat és tégedet királyné asszonyt, anyámat és én asszonyomat azokban, azaz oly dolgokban, melyek Isten szerint és Istennel vagynak, azokban ismerlek: azokban pedig, kik Istennek ellene vagynak, sem tégedet király, atyámnak nem mondlak, sem tégedet királyné asszony, anyámnak nem mondlak. Mert meg vagyon írván: Ki el nem hagyandja énérettem atyját, anyját, nem méltó énreám! Nem lehet én tanítványom!” Látván Béla király ő leányának állhatatosságát, elméne őtöle.

Egy időben, mikoron cseh király küldött volna nagy tisztos követeket magyar királyhoz, Béla királyhoz, hogy őneki adná az ő leányát, Szent Margit asszonyt házasul, és hogy ő is megbékélnék vele, tehát királyné asszony hívatá hozzá az időbeli provinciálist, fráter Marcellust és monda neki: „Menj el, én jó atyám az én leányomhoz, Margithoz, mert íme király el akarja őtet adni házasságra, tudjad meg őneki akaratját.” Tehát a provinciális királyné asszonynak parancsolatja szerint jöve Szent Margit asszonyhoz és hívatá hozzá Szent Margit asszonyt és megmondá az ő anyjának izenetét neki, a priorisszának, Olimpiádisznak és Szent Margit asszonynak egy öccse előtt, és jól megtudakozék az ő akaratjáról. Tehát boldogságos szűz, Szent Margit asszony általában megfelele és monda a provinciálisnak: „Tudjad azt, atyám, bizonynal, hogy inkább szenvedem, hogy engemet megátkozzanak, hogynem én ebben engednék az én szüleimnek és semminémű okért nem teszek az én professziómnak ellene.”

Egy időben ismét úgymond vala e szent szűz a szororoknak, jelesül Olimpiádisznak mondván: „Annyira bánthatnak engemet az én szüleim e házassággal, hogy elmetszem én magamnak az én orromat ajakammal együtt.” Az ő anyjának meg úgymond vala királyné asszonynak e szent szűz: „Azt akarom, hogy minekelőtte engemet adnátok házasságra, hogy annak előtte az én testemet elmetéljétek foltonként, hogynem mint én az én hitemet megszegném, melyet én fogadtam Krisztusnak, és annak előtte inkább szenvedek minden átkot, hogynem az én fogadásomat megszegném.”

Mikoron mindezenképpen bántatnék e szent szűz sok időktől fogva - mert mint a legenda veti, kiről bizonytságot teszen Olimpiádisz, Szent Margit asszonynak dajkája és mestere, hogy minekutána e szent szűzet hozák ide Boldogasszonynak klastromába e szigetben, azután két esztendővel akará az ő atyja e szent szűzet adni a cseh királynak, és ez időtől fogva mindaddig, míg e szent szűz lőn tizenhét esztendő, mindenkoron bántaték az ő atyjától e megmondott házasságért -, de [a] szent szűz mindenkoron ellene állá és megutálá. Kinek okáért hívatá hozzá az időbeli provinciálist, fráter Marcellust. Akará és kéré Szent Margit asszony, hogy a szent vélommal megvélomoztatnék, megfeketéztetnék, ez ilyen hívságos és ártó okoknak eltávoztatásáért. Azért elhívattának a tisztelendő atyák és nagyságos urak: esztergomi érsek és váci püspök, nyitrai püspök, Szent Margit asszonynak feketézésére. E szent szűzet, Szent Margit asszonyt három szororokkal, ő atyafiaival, öccsével, nagy tisztességgel és nagy ünnepléssel befeketézik, beszentelik nagy sok szerzeteseknek és egyházi személyeknek jelen voltára, pünkösöd harmadnapján, Szent Erzsébet asszonynak oltára előtt.

Ezenképpen eloszla pokolbeli ördögnek hada és minden álnokságnak szorgalmatossága, kiket szerzett vala ördög e szent tiszta szűznek ellene, úgyhogy továbbá nem lőn bántalma Szent Margit asszonynak az ilyenféle dolgokról.

De maga immár, mikoron e szent szűz beszenteltetett volna, ugyan azon alázatosságban marada meg, mert csak mentől kisebb dologban is sem hagyja, vala ő magát feljebbvalónak, méltóbbnak tartani.

Soha e szent szűz senkit meg nem bántott az ő étkéért, avagy az ő italáért, avagy valami szép edényért az asztalnál, miképpen szokásuk a gyarló elméknek, az asszonyállatoknak. De közeményekkel megelégedik vala, és némikoron még hitványabb elvetett edényekkel, tálakkal, tányérokkal, poharakkal elégedik vala meg egyebeknek példájára.

Ismét e szentséges szűz oly igen engedelmes vala, hogy valamikoron valamit a priorissza közönséggel parancsol vala, mindenkoron e szent szűz előbb teljesíti vala meg mindennél, egyébnél.

Igen szereti vala a szororokat közönséggel, mind nagyokat, mind kisdedeket. Ha a szororok közül valamelyiknek atyja, anyja vagy rokonsága meghal vala, tehát e szent szűz vele együtt siratja vala és vigasztalja vala őket mondván: „Akarta volna az Úristen, szerető atyámfia, hogy inkább énnekem történt volna ez, hogynem teneked!” Ha pedig valamely szoror megbetegült és zsolozsmáját meg nem mondhatja vala, tehát ő elmegyén vala a beteghez és megmondja vala a zsolozsmát a beteg előtt. Éjjel felkel vala és úgy hallgatja vala, ha valamely szoror nyög vala és hozzá megyen vala, megkérdezi vala. Némelyeknek bort hevít vala, némelyeknek ruhát melegít vala és odateszi vala, hol a betegnek fájdalma vala. Ha pedig valamely a szororok közül meghal vala, tehát e szent szűz mindaddig el nem megyen vala a meghalt szorornak testétől, mígnem eltemettetik vala, hanem ott a holttestnél imádkozik vala és oly igen siratja vala, nagyobbban hogynem mintha öneki testi atyjafia volt volna.

Ismét e szentséges szűz vala mindenben szegénységnek szeretője és megtartója és igen szeret vala élni szegénységben. Önéki ruhája, kápája igen ó és megszakadozott és foltos vala, és némikoron e szent szűz a sárból veszen vala ki posztófoltokat és azzal foldozza vala meg köntösét, kápáját.

Egy néminemű napon jöve Béla király az ő leányához. Mikoron elébe hívatta volna az ő leányát, de Szent Margit asszony nem mere menni ő atyjának eleibe, az ő atyjától való féltében, hanem elfuta e szent szűz szoror Kandidához és kéré e szorort, hogy foltot vessen az ő köntösének ujjára. E szoror megfoldozá, mert mind elszakadozott vala az ő köntösének ujjá és kilátszik vala az ő karjának húsa. Ennek utána elméne [az] ő atyjához. E szent szűznek palástja vala hitvány, szakadozott; és mikoron látja vala a szoror, ki a községnek ruháját tartja és osztja vala, úgy mond vala neki: „Asszonyom, én teneked jobb palástot adok.” Úgymond vala Szent Margit asszony: „Nem úgy tégy szerető atyámfia, hanem két hitvány palástot varrj össze és megfoltozzad énnekem, azt adjad énnekem, és azt viselem én.” Önéki véloma, feketéje megavult, ó, és ha neki adnak jó és gyenge vélomot, nem viseli vala meg, hanem goromba vélomot kér vala és azt viseli vala. A szolgálóleányoknak goromba főfedelüket kéri vala el és azt viseli vala és az övét a szolgálóknak adja vala. Önéki sarui a nagy hidegségnek idején mindenkoron valának megszakadozottak, hitványok. Ezeket látván a priorissza úgymond vala e szent szűznek: „Te ezeket nem jól teszed, mert ha ezeket a te atyád és anyád tudnák, mirajtunk nagy szemérmes tennének.” Úgymond vala Szent Margit asszony: „Kérlek tégedet, szerető anyám, a Jézusnak szerelméért, hagyjad, hogy én így tegyek.”

E szent szűznek ő ágya vala egy gyékény, egy hitvány lazsnok és egy kis vánkös, némikoron pedig egy gyékény csak. Némikoron egy bőrt teszen vala csak feje alá az ő imádkozó helyén. Ezen nyugszik vala magyar királynak leánya.

Ezeknek felette e szent szűz ciliciumot visel vala. Egyik ciliciumának fél része csináltatott lószőrből és fél része gyapjúból. E ciliciumot gyakorta viseli vala. Más ciliciuma vala, kit kért

vala a provinciálistól, hogy őneki csináltasson lófarkból és tehénfarkból. Efféle ciliciumot visele karácsony estjén, nagypénteken, Boldogasszonynak minden vigiliáján és minden szent apostoloknak estjén, minden ádventben, mind karácsonyig. Azonképen a negyven napokban hamvazószerdától mind húsvétig ciliciumot visel vala, sem az ő ruháját meg nem változtatja vala, akármely igen megnehezült is feregnek, tetűnek miatta: sem fejét meg nem mosta nagyszombatig. Ennek felette minden hétben, csütörtöktől fogva vasárnapig mindenkoron ciliciumot visel vala, és e ciliciumnak alóla viseli vala mindenkoron vasból csinált övet, kivel övezi, szorítja vala magát nagy keménységgel: mely vasöv még ma is e klastromban vagyon.

De maga az örök kegyelmes Úristen, az ő szerelmes jegyesét az ő ciliciumának és a férgeknek kemény gyötrelméről ezenképpen vigasztalá meg: Mert vala egy fráter Szent Ferenc szerzetéből, amely fráter igen nagyhírű vala az ő fráteri előtt és királynak, királyné asszony előtt. Mondá e fráter e nagyhírű atya [a] királynak, királyné asszonynak és ő szerzetbeli frátereknek és prédikátor szerzetbeli frátereknek és egyéb sok uraknak előtte, hogy Úristentől volt őneki megmutatván, hogy Szent Margit asszonynak ő férgei, tetűi az ő ruhájában láttatnak vala fordultatni mind fejérséges gyöngy.

Ismét megvigasztaltaték e szent szűz, mikoron Szent Tamás mártírról, kantuáriai érsekről igen sok csodákat hallott volna: miképpen e Szent Tamás nyakától fogva bokáig keménységes ciliciumot viselt volna, és miképpen asszonyunk, Mária varrotta volna meg neki ciliciumát; miképpen meg vagyon írván Szent Tamásnak életében. Azért Szent Margit asszony ezeket hallván igen megerősítették vala, és vígan szenved vala a ciliciumnak gyötrelmét, mert e szent szűz viselte a ciliciumot tizenkét esztendő korától fogva mind holtig e felül megmondottképpen. Halálának előtte csak harmadnappal veté le róla e szent szűz a ciliciumot, kiről bizonyosságot tettenek az idejebeli szororok.

Mikoron egy időben Szent Margit asszony némely fráterektől és szororoktól, kik kevés bizonyosságot vettek volt a kemény életről, erre hoztatnék, avagy kérettetnék könyörületképpen, hogy e nagy kemény életben ő magának leszállítana, azaz hogy ily kemény életet ne viselne és hogy hosszabb ideig többet érdemelhetne, avagy több érdemet gyűjthetne, ha ő magával könyörületessbben mívelkednék és hogy önnönmagának méltóságos voltáért ennyire magát meg nem utálná, felele ezeknek Szent Margit asszony: „Valaki tudja magát sokáig élni, leszállítson magának és halogassa, holnapozza azt, amit mívelkedhetnék. Én pedig nem tudom, míg élek. És ha kevés időnek utána engemet elvessen a Teremtőm e világból? Mert tisztességeket avagy gyönyörűségeket és felette való hívságos nyugodalmakat szörnyű rút keresni klastromban. Mert a klastrom nem azoknak helyek és lakodalmok, kik e jelen való jókat, e világi jókat keresik, hanem azoké, kik a jövőendő mennyei jókat keresik.” Ezenképpen e szent szűz az őneki szólókat ilyen jókra, kiket ő teszen vala, avagy jobbakra hozza vala őket.

Vala egy fráter, prédikátor szerzetbeli, ki ez időben provinciális vala. E provinciális gyakorta gondolkodik vala és az Úristent nagy ájtatossággal kéri vala, hogy méltóztatnék neki megmutatni, megjelentetni, hogy mi volt a régi szent atyáknak tökéletességük, kinek miatta mentenek ilyen igen fel a jóságos mívelkedeteknek tetejére és az Úristennek ilyen nagy édességes ismeretére miképpen örölük a Szentírás tartja, mondja. Tehát e provinciálisnak hoztaték és mutattaték egy könyv, aranybetűkkel íratott, és mondaték e provinciálisnak: „Kelj fel, fráter, és olvassad ezt!” Mely fráter legottan megolvassa és ezek valának írván a könyvben: „Ez a régi szent atyáknak, tökéletességük: Istent szeretni; önnönmagát megutálni; senkit meg nem utálni; senkit meg nem ítélni.” Ezenképpen e látás elenyészék és e fráter felserkene ő álmából; kezdé e leckét gyakorta mondani, hogy el ne feledné.

Mikoron e fráter egy időben Szent Margit asszonynak lelki épülésnek okáért ez isteni jelenetet megmondaná, e szentséges szűz oly igen hozzá voná e tanulságot, hogy ez időtől fogva az

Úristennek szerelmében, mennyire teheti vala, gerjedetesebb vala, hogynem azelőtt és az Úristennek félelmében annyira használta, hogy lőn önnönmagának jeles, nagy megutálója csodálatosképpen. Minden ember avagy szoror ellen felkél vala tisztos és víg tisztességgel. Senkinek életét e szent szűz avagy életének érdemét tudakozván meg nem ítéli vala, de önnönmagát alázatosságban vaslálván, foglalván, mély alázatosságot tud vala tenni minden jóságos művelkedeteknek anyjának és őrizőjének.

Eszében forgatja vala gyakorta és néha egyebekkel is beszél vala az ő nemzetének eleinek életüket és életüknek szentségét, azaz Szent István királynak életét, ki vala magyaroknak első királya és apostola, kinek hitét és keresztény hitnek prédikációját, kivel az ő nemzetét a pogány magyarokat megfordítja a bálványoknak imádásától; miképpen anyaszentegyház hirdeti, jelenti. És meggondolja vala Szent Imre hercegnek is ő életét és ő szentséges szüzességét, kinek mikor volna nemességes jegyese, görög császárnak leánya, Istentől neki megjelenetek, és az ő jegyesevel szeplőtelen megtarták a tisztaságnak szüzességét ő életüknek minden napiban. Miképpen az ő jegyese Szent Imrének halála után megbizonyítja. Ismét e szent szűz meggondolja vala Szent László királynak életét, aki Magyarországnak dicsőséges birodalmat és oltalmazást szolgáltatván a pusztítóknak ellene, jelesül pogányoknak ellene, de maga azért e szent király gyakorta alamizsna adásokban, királyi igazságokban és imádságokban és egyéb jóságos művelkedetekben magát foglalván, még ennek felette a testnek nyugodalmát elvévén, az éjet viseli vala álom nélkül; kinek ő szentségéről bizonyosságot tesznek mind e mai napig a gyógyulásoknak gyakorta való jótételi. Ismét meggondolja vala Szent Margit asszony Szent Erzsébet asszonynak, az ő barátjának és szerelmes néjének szentséges életét, kinek szentséges érdemével mind teljes [az] anyaszentegyház, nagy örömmel tiszteli.

Ilyenféle gondolatokban és szólásokban foglalja vala magát e szent szűz, és nagy magas fohászkodásokat von vala az ő szívének belső részéből. Kéri vala e szenteknek esedezésüket, hogy ő érdemüknek miatta és isteni ajándéknak, malasztanak miatta érdemlennie lenni ő nyomuknak és érdemüknek követője.

E szentséges szűznek, Szent Margit asszonynak vala nagy könyörülete a beteg szororokhoz, mely betegek gyakorta sokan valának a szororoknak sok voltukért, úgyhogy a nagy könyörület miatt és a nagy alázatosság miatt nem láttatik vala lenni királyi szűznek és gyengeséges szűznek lenni, de mindeneknek anyjának és dajkájának bizonyíttatnék lenni. Mert az ő szerének szolgálatja felett gyakorta meglátogatja vala a betegeket, megmossa vala fejüket és lábukat a betegeknek, és mikor szükséges vala, az ő hajukat ő fejükről tulajdon kezével elnyírja vala; csak egyszer egy délben hét betegnek nyírá el hajukat. Megtisztítja vala a betegeknek ő ruhájukat és megveti vala ágyukat. Ha mikor valamely beteg vét, okád vala és e szent szűz hamar valami edényt nem lelhet vala, tehát Szent Margit asszony markát tartja vala a beteg eleiben és [az] abba vét vala. Ígyen örömet és nagy szerelemmel szolgál vala a betegeknek és megkéri vala a priorisszától engedelmisségben, hogy ő szolgálhatna akkoron a betegeknek, mikor vagy szörnyebb idő, nagy hidegség, nagy sár, nagy eső és nagy hó.

Gyakorta e szent szűz önnönmaga vizet merít vala ki a kútból és a konyhára hordja vala, meghevíti vala és azután még önmaga általhordja vala az udvaron a betegek házába, az infirmáriába, és megfürösztli vala önnön kezével a betegeket.

Egy időben a szolgáló leányok közül egyik megbetegüle halálra, mely betegnek minden teste igen varas és igen veres vala, úgyhogy egyebek utálnak vala ővele banni, de Szent Margit asszony elméne és e szegény beteget megfüröszté önnön kezével, és megmosá fejét és megnyírá fejét. Ezenképpen nagy szeretettel szolgálta neki.

Ismét vala egy szoror, kinek ő torkát kell vala bekötni tehénganéval. Kit a szororok utálván, senki be nem kötö a betegnek torkát, hanem csak Szent Margit asszony.

Ismét egy időben egy beteg szoror kívána enni disznóbélt. Elméne Szent Margit asszony és megszerzé a disznóbélt. Mikoron mehozta vala a disznóbélt, adák Szent Margit asszonynak a disznó belét ganéjával együtt, miképpen a disznóból kivették vala; de e szent szűz nagy alázatossággal elvevé és megtisztítá, megcsinálá, elvivé a betegnek. De mikoron az ő ruhái megrútítottak volna az undokságokkal, le nem veté azért ő róla az ő ruháját, hanem ezenképpen megviselé.

Semminémű alázatos dolgot nem szégyell vala tenni. Gyakorta e szent szűz megsöpri vala a betegházat és a szükségnek helyét, a betegekét is ennek fölötté belől is megtisztítja vala.

Ismét egy időben Szent Margit asszony húst süt vala a betegeknek, és monda neki szoror Benedikta, István úrnak leánya: „Asszonyom, adjad énnekem a húst, én megsütöm, mert nem illik, hogy te süssed.” Monda Szent Margit asszony: „Ha te sütnéd meg, tiéd volna az érdeme, de én nem akarom elveszteni az én érdememet, azért nem adom neked.”

Gyakorta, mikoron e szent szűz a betegeknek szolgál vala, a ruháját felvonogatja vala, úgy jár vala a nagy sárban, hóban. Gyakorta e gyenge szűz leesik vala, ismét felkel vala, úgy szolgál vala. Őneki ruhája némikoron mind térdig megsárosul vala, de azért ő róla le nem veti vala, hanem azonképpen viseli vala; azonképpen éjjel is benne hál vala.

Mikoron a betegek húst esznek vala, Szent Margit asszony elmegyén vala a portára és úgy kér vala húst a betegeknek, és teszi vala kis teknőbe, és elviszi vala az ő fején és megfőzi vala nekik.

Egy napon, mikoron Szent Margit asszony vinne egy fazekat teljest tyúkhússal a betegeknek, és mikoron menne a konyháról a nagy hóban, a betegházba, leesék e szent szűz a nagy hóban és eldőle az éteknek ő leve kápája ujjára; felkele e szent szűz a nagy hóból nagy békességgel és elvivé az étet a betegeknek.

Ismét egy időben Szent Margit asszony elméne egy szororral húsért a betegeknek, és mikoron nem volna miben elhozniuk a húst, Szent Margit asszony leveté az ő skapulárát és letevé a földre, beletakará a húst. Mikoron jutottak volna mindketten a konyhára e szorornak ő skapulára megundokult vala a hústól, de Szent Margit asszonynak ő skapulára tisztán megmaradott vala. Tehát e szoror kezde megszorodni és megháborodni, megharagudni Szent Margit asszony ellen. Szent Margit asszony pedig mosolyodván monda a szorornak: „Miért haragudtál meg? Én jól tudom, mit gondolsz te mostan.” És megmondá mind Szent Margit asszony, valamit e szoror gondolt vala.

De mikoron e gyengeséges szűz megbetegedik vala, nem mondja vala meg, hanem eltűri vala, hogy meg ne bántatnék az ő szokott dolgában és az ő szolgálatiban.

Egy időben Szent Margit asszony lön igen beteg negyven napiglan, és vala őrajta vérhas. Mind e negyven napiglan elszenvéde e nehéz betegséget és minden szolgálatot beteljesíte a refektóriumban és betegeknél, miképpen egyébkoron.

Annyira megalázza vala ömagát a priorissának, hogy valamit a priorissza parancsol vala, azt először ő akarja vala beteljesíteni, és ha valamely szoror ömagát megvonja vala a közönséges dologtól, kit priorissza parancsol vala tenni, tehát e szent szűz megerősíti őket, jó példát adván öneki.

Vala egy szoror, ki nevezetik vala: szoror Erzsébet; ez vala igen vén. E szoror Erzsébet esék nagy hosszú kórságba, tizennyolc esztendeig, és juta annyi erőtlenségre és vérhasra és vétésre, semmit nem emészthet vala, úgyhogy őmagát fel nem indíthatja az ágyból.

Tehát némely napon a szororok igen megfáradtanak vala, és senki nem akart neki segélleni, azaz a betegnek. De Szent Margit asszony méne a priorisszához, és megkéré a priorisszától engedelmességért, hogy ő bánják a szegény beteggel. A priorissza pedig neki megengedé, és hagyá, hogy egy társat vegyen vele. Szent Margit asszony pedig hívá el vele szoror Alinkát, Ajkai Péter úrnak leányát. Mikoron elmentenek volna mindketten, tehát Szent Margit asszony felemelé az ágyból a szegény, régi vén beteget önnön kezével és tevé egy sámelszékre, egy kerek veremre, és tehát a nagy dohosságért, és vérhasnak, és vétésnek utálatosságáért szoror Alinka félre voná magát, el nem szenvedheté a nagy dohosságot. Ezeket látván Szent Margit asszony, monda a szorornak: „Szerető atyámfia, ha te el nem szenvedheted, menj el félre, és hagyjad énnekem ezt tennem.” Tehát Szent Margit asszony a betegnek ágyát megtisztítván, annak utána ismét önnönmaga felvevé ő karjára a beteget, és betevé az ágyba. Ezeket látván e szoror igen csudálkozik vala, hogy Szent Margit asszony elszenvedhet vala ily nagy dohosságot utálat nélkül, és hogy elbírhata ilyen nagy embert, mert e beteg Erzsébet igen nagy ember vala. Ezeknek utána Szent Margit asszony felvevé a széket és mindazokat, kikre ültette vala és vivé a vízhez és önnön kezével mind megmosá.

Ezenképpen szolgálta e betegnek Szent Margit asszony nagy sokszor. Ez vala három esztendővel e szent szűznek halála előtt. Azért ezenképpen szolgálván az erőtelenekek, jóllehet hogy gyakorta ő maga erőtelenebb vala, követvén az ő nénjének Szent Erzsébet asszonynak ő nyomát, veti vala ő magát a betegekért, mind ereje szerint, kik a klastromban valának. Kik pedig a klastromnak kívülre valának, az oly betegeket ő képében meglátogatattja vala némely igen vén fráterrel, fráter Györggyel, provinciálisnak áldomásával, és megadja vala az ő szükségükre valót abból, mit őneki anyja, atyja ad vala, e vén fráter által. De ezt akkoron teszi vala csak, mikoron provinciális jelen nem volt. De mikoron a provinciális jelen vala, tehát mikoron Béla király, királyné asszony és István király és egyéb atyjafiai Szent Margit asszonynak hoznak vala aranyat, ezüstöt, pénzt, aranyos bársonyt. Szent Margit asszony ezekben semmit nem akar vala magának venni, hanem elküldi a priorisszának egyháznak dolgára, és egy részéből kéri vala a provinciálist, hogy ő képében adna alamizsnát szegényeknek, ez országnak különb-különb részében mikoron menne vizitálni, jelesül pedig szemérmes, titkon való szegényeknek, és kik szégyelnek koldulni.

Némikoron pedig a priorisszának áldomásával küld vala szegény szentegyházaknak, prédikátor szerzetbelieknek Fejérvárra egyházi öltözetekre, kehelyre; és Pesten Szent Antalban rakata egy oltárt Szent Miklós püspöknek tisztességére, ezenképpen egyéb szentegyházakhoz.

Ezeket mind teszi vala e szent szűz azokból, kiket őneki az ő szülei, atyjafiai adnak vala, mert a klastromnak jövedelméből nem illik vala valamit valakinek adnia, sem akarja vala. E provinciálisnak, fráter Marcellusnak tanácsival, tanításival igyekezik, mívelkedik vala Szent Margit asszony jelesben kezdettől fogva minden ő napiban.

De ezt sem kell elhagynunk az ő alázatos könyörületéről. Mert mikoron e szent szűz áll vala az ablaknál a karban, kin nézettetik Krisztusnak szent teste, és látja vala a beteg szegényeket, miképpen a macskások magukat vonszolják a pádimentomon, nagy siralmakat teszen vala. A szororok megkérdik vala ő nagy siralmának okát. Úgymond vala Szent Margit asszony: „Azért sírok, hogy könyörülök e beteg szegényeken és bánkódóm szívem szerint, hogy én őket nem segélhetem egészségükre. Ezeknek felette hálát adok az én Teremtőmnek aki könyörült énrajtam, és engemet egészen teremtett, és mind e mai napig egészen felnevelt, kinek okáért ismerem én magamat ő irgalmasságának inkább kötelesnek lenni hálaadásra.”

Némikoron kéri vala a szororokat, hogy *Ave Mariá*-t mondjanak a szegényekért. Némikoron pedig, ha e szent szűz lát vala meztelen, condrás szegényt, tehát elküld vala a priorissához, hogy a szegénynek adja egyik kápáját, melyik jobb volna. Ha pedig Szent Margit asszonynak nem lészen vala több kápája egynél, tehát kéreti vala a priorissát, hogy ő adjon ruhát a szegénynek.

Oly igen könyörületes szívű vala a beteg szororokon is, hogy gyakorta az ő étkét, kit őneki adtanak az asztalnál, elküldi vala a beteg szororoknak, és ő maga gyakorta étlen kel vala fel az asztaltól.

Annak okáért ez ilyenféle jóságoknak kegyességéért avagy irgalmasságának mívelkedetiért az ő nyájaskodása avagy szentséges élete egy néminemű regula szerint tartatik vala az ő idejebeli szororoktól; úgyhogy ha valami szerzetlenséget avagy erkölcstelenséget látnak vala egymástól, tehát úgymondnak vala: „Ez nincsen a mi asszonyunknak, Szent Margit asszonynak regulái közül.”

Mikoron e szentséges szűz szól vala az ő atyjával és ő bátyjával, István királlyal, ő szülőjével és egyéb atyjafiaival, az ő beszéde alkalmas időben vala mindenkoron intő és könyörgő beszéd.

Miképpen Béla király gyakorta megmondotta az uraknak, hogy ötet az ő leánya, Szent Margit asszony arra kéri, hogy Istennek egyházát az ő országában ne hagyná megnyomódni, avagy megnyomorítani kemény fejedelmeknek miatta és egyéb fejedelmeknek, vitézeknek miatta, és hogy szegényeket, özvegyeket, árvákat és ilyenféle nyavalyaságos személyeket oltalmazna. És sokakban meghallgattatik Szent Margit asszony az ő atyjától, Béla királytól és atyjafiaitól, mert az ő életének nyilvánvaló szentségéért alighogy valaki az ő atyjafiai közül soha az ő akarata ellen tett volna az időben, jóllehet azután sokat szenvedde, de engednek vala az ő kérésének még azokért is, kik méltók valának halálra, szabadulást vesznek vala; és szegénységben megnyomorodottakat megsegél vala, úgyhogy e szent szűz mindenneknek kiváltképpen való hiedelem vala minden ő szükségükben.

Ismét e szentséges szűznek ő keménységes penitencia tartásáról bizonytságot tettenek az időbeli szororok és úgy mondottanak, hogy e Szent Margit asszony karácsony estjén, nagypénteken, Nagyboldogasszony estjén és egyéb Boldogasszony estjén és egyéb nagy ünnepek estjén veri vala, ostorozza vala ömagát oly igen keményen, mígnem ő gyengeséges testéből vér bősséggel kijő vala. És veri vala e szent szűz ömagát némikoron töviskes vesszővel, némikoron pedig a süldisznónak bőrében csinált vesszővel, ostorral.

Mikoron pedig Szent Margit asszony ömaga nem ostorozhatja vala magát az ő karjának erőtlenségéért, mely erőtlenséget szenved vala Szent Margit asszony az ő válláiban való fájdalmáért - kit ő halálának előtte négy esztendeig szünetlen szenved e szent szűz -, tehát ez időben ömagát ostoroztatja vala szoror Szabinával, ki őneki jeles titkosa vala.

Egy időben mikoron Szent Margit asszony a földről felkelt volna ő imádságából, Szent Margit asszonynak ő vállának csontja kimene ő helyéből, úgyhogy Szent Margit asszony kezde érezni nagy fájdalmat ő vállában. Tehát a priorissza és az egyéb szororok kezdenek bánkódni és keresnek vala orvosságot, kivel megorvosolhatnák Szent Margit asszonyt. Ezeket látván egy szoror, Szent Margit asszonynak öccse, István királynak húgának, Anna asszonynak leánya, Margit asszony, kezde önnönmagában ezenképpen mondani mintegy megnevetvén: „Micsoda ez, hogy ez egy szerzetesről, egy apácáról ennyi nagy gond vagyon ez orvosságokért?” És legottan e szoror Margit kezde érezni nagy fájdalmat az ő jobb vállában, ugyanazon helyen, hol Szent Margit asszonynak fáj vala. És tehát legottan e szoror méne és esék Szent Margit asszonynak, ő néjének lábához és megmondá, valamit őróla gondolt vala. Azt is megmondá

neki, minémű fájdalom esett vala őreá az ilyenféle gondolatért. Mondván ő bűnét, kéri vala, hogy megbocsátná az ő bűnét. Mondá Szent Margit asszony: „Szerető atyámfia, Úristen megbocsássa neked!” E beszédek elvégezvén, legottan meggyógyula e szoror. E szoror pedig az ő gyógyulását megmondá szoror Margaretának, ki vala Moconyay Vilmosnak, e hercegnek leánya, és szoror Erzsébetnek, István király leányának, és szoror Máriának, Mihály úr leányának.

Ismét e szentséges szűz gyakorta kéri vala komplétának utána szoror Erzsébetet, Serennay ispán úrnak leányát, hogy elmenjen vele, és hogy e szent szűznek diszciplinát adjon. Tehát e szoror felveszi vala a vesszőt, és veri vala Szent Margit asszonyt. Szent Margit asszony pedig úgymond vala e szorornak: „Verj, ostorozz engemet igen erősen!” És e szoror veri vala Szent Margit asszonyt oly igen erősen, hogy őbelőle kijő vala a vér. E szoror pedig veri vala Szent Margit asszonyt nagy keserű sírással, könnyörülvén őrajta. E diszciplinának ő vesszői valának közönséges diszciplinának vesszői; némikoron valának töviskes vesszők. És e vereségeket, diszciplinát veszi vala némikoron a refektóriumban az ajtót jól berekesztvén és némikoron a kapitulumházban. E szentséges szűz e diszciplinának gyönyörűségét megtanulá még kisdéd gyermek korában. Mert mikoron még Veszprémben lankék és mikoron a szororok komplétának utána diszciplinát vesznek vala, e szent gyermek a földön az ő mesterének mellette letérdeplik vala, és kér vala diszciplinát, miképpen az egyéb szororok, azután elmegyén vala a sekrestyésbe és önnönmaga veszén vala magán diszciplinát. Minekutána pedig e szent szűz jöve e Boldogasszony klastromába, gyakorta kéri vala az ő társát, szoror Erzsébetet, Olimpiádisz asszonynak leányát, kivel egy könyvben tanulnak vala, hogy őtet megdiszciplinálja. És e szoror megdiszciplinálja vala e szent szűzet. Némikoron diszciplinálja vala közönséges vesszővel, némikoron pedig oly vesszővel, kinek töviske vala.

Ismét egy napon Szent Margit asszony komplétának utána hívá el vele szoror Benediktát a kapitulumházba, és Szent Margit asszony ada diszciplinát e szoror Benediktának. E szoror Benedikta is Szent Margit asszonynak kérésére e szent szűzet oly igen veré, hogy a nagy vereségnek miatta megfáradott vala e szoror Benedikta.

Ismét egy szent ünnepnapon Szent Margit asszony szoror Szabinával mene egy házba be, mely ház oly igen setét vala, hogy semmit őbenne nem láthatnak vala, de maga mikoron Szent Margit asszony levetette volna az ő ruháját, hogy őtet e szoror Szabina megverné, legottan a ház oly igen megvilágosodék, mintha nappal volt volna. Mikoron pedig Szent Margit asszony felvette volna ismét ő ruháját, a ház lön ismét olyan setét, mint előbb volt.

Ismét egy néminemű napon e szoror Szabina, mikoron igen haragudott volna egy néminemű bosszúságtételtől és gondolkodnék az ő szívében erről és kérné az Úristent, hogy a haragot elvenné az ő szívéből, de mikoron ezt senki nem tudná, tehát Szent Margit asszony elméne e szororhoz és monda neki: „Ne akarj szomorkodni!” És mind megmondá, valamit e szoror gondolt vala. E dolog pedig vala azon esztendőben, kiben Szent Margit asszony meghala.

Ismét e szentséges szűznek ő keménységes penitenciájáról úgy vagyon megírván az ő szentséges életéről, hogy e szent szűz kéré szoror Ágnest, hogy őneki segéllene csinálni egy kapcát, mely kapcában belül e szent szűz tett avagy varrott vala apró hegyes vasszegeket, és ezenképpen viseli vala ő lábaiban az Úristenért nagy szerelemmel.

Ismét e szentséges szűz, mikoron akarja vala venni Krisztusnak szent testét, annak előtte egy nappal elkezdí vala Szent Margit asszony vecsernyétől fogva és áll vala imádságban nagy ájtatossággal és siralommal, és mikoron elhívattatik a kantrixtól, hogy megmondja az ő versét, tehát elmegyén vala és megmondja vala, azután ismét megtér vala az ő imádságára. És ugyanazon este komplétának utána énekli vala igen ájtatosan, magas szóval és siralmakkal a

Salve Reginá-t. Azon ájtatosságban áll vala veternyén is. Veternye után nyugoszik vala egy keveset, és hajnalban ismét megtér vala imádságra mind miséig, és a misén veszi vala Krisztusnak szent testét nagy ájtatossággal. Veszi vala pedig Szent Margit asszony Krisztusnak szent testét tizenötször esztendeig. De mikoron a szororok Szent Margit asszonnyal együtt veszik vala Krisztusnak szent testét, Szent Margit asszony elterjeszti vala őmagát a földre, és nagy siralmakkal, szepegésekkel várja vala Krisztusnak szent testét, és úgy veszi vala őhozzá nagy édességes ájtatossággal. Minekutána pedig Szent Margit asszony veszi vala Krisztusnak szent testét, veszi vala egyfelől a keszkenőt és tartja vala mindaddig, mígnem az egyéb szororok megkommunikálnak vala. És ezt teszi vala nagy ájtatossággal. Mikoron megkérdik vala a szororok Szent Margit asszonyt, hogy miért tartaná ezenképpen a keszkenőt, úgymond vala Szent Margit asszony: „Azért tartom, hogy jobban láthassam Krisztusnak szent testét.” Annak utána e szent szűz marad vala mind teljes napestig ájtatos siralomban vecsernyéig és szinte semmit nem eszik vala: és inkább szeret vala ájtatossággal sírni, hogynem enni. Mikoron pedig az asztalhoz megyen vala egyebekkel, tehát az ő orcáját befedi vala az ő vélomával, és ő kezeit összeteszi vala. Ezenképpen imádkozik vala mind ebédődszaka étel nélkül.

Ismét egy időben mikoron a szororok Szent Margit asszonnyal együtt mindszentnapján akarnának meggyónni és kommunikálni szokás szerint, mikoron immár Szent Margit asszonynak kellene meggyónnia és megkommunikálnia e felül megmondott mindszentnapján, lele Szent Margit asszony egy szorort, aki őneki nem szólt vala három napon, és kezde Szent Margit asszony kételkedni, hogy netalán valamiben megbántotta e szorort. Elméne Szent Margit asszony, és e szorornak lábainál őmagát leterjeszté, és úgy kér vala bocsánatot. Ezt látván egy szoror, szoror Katerina, esztergomi Senye úrnak leánya, monda Szent Margit asszonynak: „Asszonyom, mire tész ilyen?” Monda Szent Margit asszony: „Bocsánatot kérek e szorortól, hogy ha valamiben én őtet megbántottam, megbocsássa énnem, minekelőtte én meggyónjam és kommunikáljam.”

Ismét e szentséges szűznek szájából soha senki mind ő teljes életében nem hallott valami szörnyű beszédet avagy káromlást, avagy valami bosszúbeszédet, de ha valamely szorortól megbántatik vala e szent szűz, nem várja vala, hogy a szoror tegyen őneki veniát, aki őtet megbántotta, hanem e szent alázatos szűz elmegyen vala, és veniát teszen vala a szoror lábánál, aki őneki valami bosszút tett.

Mert oly igen békességes vala e szent szűz, hogy akármily igen nagy bosszút tettek avagy mondtak neki, mindenkoron nagy békességgel szenved vala el. Egy időben az ő mestere, Olimpiádisz megfeddé Szent Margit asszonyt az ő sok imádságairól és monda neki: „Te, asszonyom, eltöröd magadat; mit művelsz te? Állasz minden napon a te imádságodban, tartván a te orcádat és orrodát a földön, miképpen a disznó. Talán csak nem a földben keresed az Úristent?” De e szentséges szűz, Szent Margit asszony e bosszúságos beszédek, nagy békességgel és alázatossággal szenvedé el, sem meg nem háborodék.

Gyakorta e szentséges szűz kéri vala a sekrestyés szorort, hogy őtet a karban rekesztenié komplétának utána, mikoron szokás a kart betenni, jelesül pedig mindszent estjén. Mikoron ezek gyakorta lettenek volna, íme egy időben mindszent estjén kéré Szent Margit asszony e sekrestyés szorort, hogy őtet a karban rekesztenié, és őmaga is ottan maradna vele. Tehát íme, Szent Margit asszony, mikoron sokáig állott volna imádságban, a karban, az oltár előtt, mindszent estjén, veternyének előtte, leesék Szent Margit asszony, és láttatik vala miképpen holt, és mindaddig ezenképpen lőn, míg e felül megmondott szoror, e sekrestyés, megolvasá teljességgel a Szent Dávid zsoltárát és e szoror teszen vala minden pszalmusznak végén veniát. És jóllehet, hogy e szoror sokszor teszen jegyet és szózatot, hogy Szent Margit asszony

felkelne, de ő fel nem kele, nem szóla e szorornak. Tehát e szoror kezde kételkedni Szent Margit asszonynak haláláról. Elméne Olimpiádiszhoz, Szent Margit asszony mesteréhez és e dolgokat önönmagának megmondá. És tehát Olimpiádisz e szororral együtt megtérének a helyre, hol vala Szent Margit asszony és láták őtet feküdni az oltár előtt, és minekelőtte közelítettnének volna őhozzá, felkele Szent Margit asszony. Olimpiádisz pedig kezdé feddeni e szent szüzet, mondván: „Mit mívelsz te? Akarod te tennen magadat megölni?” És elméne Olimpiádisz. Monda e szoror Szent Margit asszonynak: „Mire szomorítál meg engemet!” Felele Szent Margit asszony mosolyogván és a szorornak kezét fogván: „Ne akarj meg-szororodni, mert keveset állottam ezenképpen.” E dolgok lettenek Szent Margit asszonynak halála előtt egy esztendővel.

Ismét egy éjjel veternyének előtte beméne Szent Margit asszony a karba, az ő imádkozó helyére, holott szokott vala állani és imádkozni titkon önnön magának. És előtte valának e szent szüznek minden ő szép aranyos képei, táblái és ereklyéi. És monda Szent Margit asszony szoror Elenának: „Kérlek tégedet, hogy állj itt, és senkinek meg ne mondjad, hogy én itt vagyok, és ne hagyj valamely szorort énreám jönni.” És mikoron Szent Margit asszony sokáig állott volna ezenképpen ő imádságiban, látá e szoror Elena tűznek lángját Szent Margit asszonynak fején. Ezeket látván e szoror igen megijede, és fél vala menni Szent Margit asszonyhoz. De maga e szoror lassúsággal elméne Szent Margit asszonyhoz, és monda neki: „Asszonyom tűz vagyon fejedben.” Tehát Szent Margit asszony az ő kezét fejére veté és tapogat vala az ő fején. Monda e szorornak: „Senkinek e látást meg ne mondjad.”

Ismét egy időben Szent Margit asszony hívá el vele szoror Annát, Nyitrai Meloán úrnak leányát és csinálá övele kenderből egy kötelet, és kéré Szent Margit asszony e szorort, hogy e kenderkötéllal megkötné és igen szorítaná mindkét karját, tehát e szoror vevé e kenderkötélet és megköté Szent Margit asszonynak egyik karját. Oly igen erősen szorítottá Szent Margit asszony az ő karját, hogy láttatik vala a kenderkötél bemenni az ő karjának húsába. Ennek utána ismét a másik karját is még ezenképpen igen erősen megkötteté, szorítottá. E dolgok valának egy néminemű házban, mely házban szokott vala maradni királyné asszony, Szent Margit asszonynak anyja, mikoron jó vala e klastromhoz. És vala e dolog Szent Margit asszonynak halála előtt öt esztendővel.

Ismét egy időben, nyárban, mikoron az időbeli provinciális fráter Marcellus megtért volna a generale capitulumból és jött volna e klastromhoz, tehát e provinciális lelé e klastromnak szororit szilenciumnak, vesztegségnek nagy törésében, szegésében. Ezeket látván e provinciális, igen megharaguvék a szororokra és bejőve a kar alá, igen keményen megfeddé és megfenyegeté őket a szilenciumért. És monda, hogy penitenciát hagyna nekik, miképpen a konstitúció mondja. E vesztegségnek megszegéséért oly igen megharagudott vala a provinciális a szororokra, hogy azon napon semmiképpen nem akara beljebb jönni a klastromba, hanem ezenképpen nagy haraggal elmenvén elhagyá a szororokat. Tehát Szent Margit asszony ugyanazon napon küldé a vasablakra vecsernyének előtte az ő mesterét, Olimpiádiszt és szoror Margarétát, Vilmos hercegnek leányát, ki vala Béla királynak rokona, a provinciálishoz, alázatosan könyörögvén, hogy a provinciális méltóztatnék Szent Margit asszonynak is ugyanazon penitenciát hagyni, melyet akarna hagyni a szororoknak, kik a vesztegséget megtörték vala, és hogy ne kedvezne valamiben öneki, hogy ne láttatnék az egyéb szororoknak, hogy öneki penitenciája elhalogattatnék, avagy hogy öneki kedvezne, azért hogy ő király leánya volna. Tehát e provinciális kapitulumot tön másodnapon, pénteken a szororoknak, és hagyá, hogy a szororok, kik a szilenciumot, a vesztegséget megtörték vala, hogy a refektóriumnak közepette mezítelen földön üljenek, és böjtöljenek vízzel és kenyérrel. Kit s szororok mind beteljesítenék, és velük együtt Szent Margit asszony is mind beteljesíté nagy békes-séggel és alázatossággal.

Mikoron e szentséges szűz, Szent Margit asszony e felül megmondott jóságos mívelkedetekben foglalta volna ömagát nagy tökéletességgel, és mikoron megutált volna minden evilági hangosságokat és gyönyörűségeket, mikoron az ő atyja akarja vala őtet a szerzetből kivinni és adni házasságra: ezeknek is ellene monda és megutálá mindenestül fogva e szentséges szűz.

Mindezek elmúlván, íme e szentséges szűznek, Szent Margit asszonynak új érdemeknek okai szolgáltatnak. Mert támada háborúság Szent Margit asszonynak szülei között és ő atyjafia között, István király között. És oly igen veszedelmes háborúság támada közöttük, hogy minden igazságnak szertartása nélkül, és hátravetvén az isteni félelmet mind érsekekben és püspökökben és mind jobbágyokban, nagy sok ezer ártatlan emberek ítéletnek egyenessége nélkül elveszének, mely nagy háborúságok között e szentséges szűznek ő siralmi, valának öneki éji és napi kenyeri. Mert meggondolja vala e szentséges szűz, hogy ez ilyenféle háborúság semmiképpen nem lehet nagy sok lelkeknek veszedelme nélkül. Azt is meggondolja vala e szent szűz, hogy efféle háborúság nem lehet az ő szüleinek, atyjának, anyjának lelkének veszedelme nélkül, kik immár megvénhedtenek vala, és mind szüleinek, mind atyjafiainak utálatos fáradsága nélkül nem lehetne. Ennek felette e szent szűz félti vala az ő egy méhben feküdt atyjafiának, István királynak halálát, kinek halálára igyekeznek vala és igen keményen üldözik vala. Mindezeknek felette hallja vala és érti vala anyaszentegyházat, nemcsak Magyarországnak különb-különb részében, de bizonynal még ennek felette, sok egyéb, keresztény országoknak részében is kemény fejedelmeknek, pogányoknak, miatta elnyomattatni és szaggattatni. Klastromokat és szerzetességnek helyeit megpusztítják annyira, hogy az Úristennek, kik szolgálnak vala, az ő helyük, klastromuk, benne lakozó nélkül marad vala. Szegényeket és ártatlanokat annyira nyomorítanak vala meg, hogy az kiáltásuk mind mennyorszáiglan felhallik vala, miképpen e szent szűznek beszélük vala. Annyi nagy háborúság, veszedelem vala, hogy senkinek nem kedveznek vala, sem véneknek, sem ifjaknak, sem férfiakknak, sem asszonyállatoknak, sem szűzeknek, hanem mindenek álnokul megnyomorítatnak minden okosság nélkül. Mindezeket hallván e szent szűz sír vala nagy bőséggel, és az ő testét ösztövériti vala böjtökkel, és felöltözik ciliciumba, mintegy siratván mindeneknek az ő álnokságukat, kiket az időben az Úristennek tesznek vala, és siratja vala a megnyomorultaknak az ő nagy háborúságukat. Teljességgel ömagát e szent szűz siralmakra kioldozza és gyakorolván siralmaknak bőséges sirámit, áradásit, kéri vala e szent szűz, mind a frátereket mind a szororokat és minden egyéb szerzeteseket is, és kéretteti vala egyebekkel is, hogy könyörögnének az Úristennek alázatos könyörgéssel, hogy az Úr, mindenható Isten az ő jobbjának hatalmával megszorítsa és megenyhítse a kegyetleneknek hatalmukat és megoltalmazza az ártatlanokat és ezeknek felette [az] anyaszentegyházat, kit az ő drágalátos szent vérével összegyűjtött mi Urunk Jézus Krisztus, pogányoknak, eretnekeknek, hittül szakadtaknak miatta és kemény fejedelmeknek miatta, kik csak névvel keresztények, kiknek ő sokaságuk akkor gonoszul bulcsúztatott, eléggé uralkodik vala; azaz, hogy azidőbeli gonosz keresztény uraknak nagy sok gonosz hatalmak adattanak vala ez ilyen gonosz dolgoknak tételére: hogy ez ilyen gonosz népeknek miatta ne hagyná Urunk, Jézus Krisztus ő magát káromoltatni. Ezeket kéri és kéretteti vala Úristentől e szent szűz. Mikoron az ő nagy keserűségét látnák a szororok mintegy őrajta könyörülvén, úgy mondnak vala öneki. „Mi teneked benne? Mit gondolsz te vele? Mire, hogy minden történetért te tenenmagadat gyötröd?” Tehát e szentséges szűz, Szent Margit asszony az ő szívének mélységéből vonván nagy fohászkodást, ezenképpen felele: „Anyaszentegyház, minden hű kereszténynek anyja az ő drágalátos tagiban metéltetik és ő igen keményen gyötretik. És ti azt mondjátok énnekem: »Mi tenéked benne?« Nemdenem ő szült-e keresztvíznek miatta újonnan engemet, tiveletek együtt? Nemde az ő leányi közül való vagyok-e én? Bizonynal az vagyok!” Ezenképpen e

szent szűz az öneki szőlőknak bosszantásit meggyőzvén, őket is mind ereje szerint ugyanezenféle könyörületre hozza vala.

Tehát látá e szent szűz a bűnöknek áradásiban a felül megmondott nyomorúságoknak ő gonoszságait megnövekedni, azaz, hogy a bűnök, a kegyetlenségek naponként növekednek vala és bővülnek vala, úgyhogy a tatároknak kegyetlen járásoktól megválva, száz és több esztendőől fogva sem láttatott, sem hallatott annyi nagy sok kegyetlenség keresztény népeken, miképpen ez időben. Azért e szentséges szűz, Szent Margit asszony új penitenciának módját keresé és meglelé a mindenható Istennek, haragjának megengesztelésére. Mert a ciliciumot, kit először visel vala, semminek alitá, avagy kevés penitenciának, keménységnek alitá: hanem a süldisznónak bőrét csináltatá meg, titkon két szororokkal, kiknek egyike priorissza lett vala e klostromban, a másik pedig vala szolgáló leány. Ugyanezen két szororok tartották vala fel ezen klostromban a süldisznókat és e két szororokkal csináltatott vala magának Szent Margit asszony kétujjnyi szélű, avagy háromujjnyi szélűen, avagy négyujjnyi szélűen a süldisznónak bőréből egy övet és e süldisznónak bőréből csinált övvel ömagát mezítelen húsán sörtéjével befordítván igen keményen magát vele megszorítja vala. És e süldisznónak sörtéjével együtt maradékát vesszőre kötözé e szent szűz és ugyanezen szolgáló leánytól gyakorta diszciplinát vett. Mely diszciplinának vesszője a süldisznónak bőrével, sörtéjével együtt még ma is e klostromban vagyon. E gyönyörűségnek ruháját és e diszciplinának vesszőjét szerzet mestere, fráter János és egyéb sok vén fráterek látták e szent szűznek halála után, a szororok ezt titkon a frátereknek megmutatván. Mert annak előtte míg, Szent Margit asszony élt, senki e dologról semmit nem tudott e három személytől megválva: azaz Szent Margit asszony tudta e két szororral.

Ezeknek utána e jövőendő beszédekből minden ember tanuljon békességtartást!

Felöltözék Szent Margit asszony, e szentséges szűz az Úristennek ő szerelmébe. És kik ez ennyi gonoszságoknak, háborúságoknak tevői, mívelkedői valának keresztények között, miképpen felül meg vagyon írván, ezeknek az ő gonoszságukat e szent szűz nyilván megutálá. Akármely igen nagy személyeknek is az ő gonoszságukat megutálja vala. Sőt még ennek felette akármely igen sok méltósággal ékesült személyeknek is az ő gonoszságukat nyilván megutálja vala. Azaz királynak, az ő atyjának és atyjafiának, István királynak és egyéb uraknak, még ennek felette egyházi fejedelmeknek, érsekeknek, püspököknek, gonoszságukat nyilván megutálá.

De maga mégsem fogatkozának ez időkbén, e napokban e szent szűznek, még azok közül is a nagy bosszúságtételük, kik övele Istennek házába jární és édes étkeket venni láttatnak vala, azaz a szororok jóllehet mind erejük szerint teszik vala e szent szűznek a bosszúságokat, de igen óva, okosan. Mely bosszúságból e szent szűz mindeneknek nagy békességgel békességet mutat vala, békességnek példáját adja vala.

Mindenek csodálkoznak vala az ő nagy állhatatosságán, mindenekben, kezdettől fogva. És gondolják vala, hogyha e szent szűzet e szerzettől és az ő klostromából kivonhatnák, tehát őrajta minden akarutukat megtehetnék. De e szentséges szűztől mintegy meggyőzöttetének, meggyaláztatának, ötöle félnek vala.

Kezdek e szent szűzet sokképpen szorgalmaztatni, hogy ha többet nem tenne mindnyájan ő kedvükért, akkor csak a szerzetet hagyná el és az ő klostromának üdvösséges rekesztését és valamelyekkel a szororok közül, miképpen teszik vala, akik erre könnyen engednek, hogy azokkal elmene valamely szerzetbe, jelesül pedig Szent Bernát szerzetébe, avagy a szesztrák közibe, hogy ott önáluk avagy övelük lakoznék és övelük nyájaskodnék. Először erőlködének meglágyítani Szent Margit asszonyt ígéretekkal és úgymondnak vala: „Nagy tisztességgel

visznek el tégedet, nagy sok kincsed leszen neked. Ez országbeli urak tégedet mind nagy felséggel tisztelnék, mind érsekek, mind püspökök, és jobbágyok.” Még ennek felette pápának áldomását nagy erős mondással, bizonyítással ígérik vala ezekről e szent szűznek. De mikoron Szent Margit asszonyt az ő akaratukra nem vonhatnák, bosszúságokkal járulának Jézusnak szerelmes jegyesének ellene. Mert a régi kedveteket, kiket elébb tesznek vala neki, megvonák azokat őtől és ennek fölötté a tartozó szükségeket is és adományokat megvonák őtől, azaz minden szükségre valókat, miképpen tunicella, ágy és egyéb szükséges öltözet: ezeket is mind megvonák e szent szűztől, kikkel annak előtte bővelkedik vala az ő szüleinél, atyjafiainál és egy méhben feküdt néneinél, öccseinél, mert mindenben ezek eleget adnak neki akkoron. Ezeknek fölötté Szent Margit asszonynak utálatjára és bosszúságára, azoknak, kik erre engednek vala Szent Margit asszonynak előtte, aranyat, ezüstöt és egyéb drágalátos edényeket nagy bőséggel osztják vala, Szent Margit asszonyt pedig bosszúságos beszédekkel és bosszúságos téteményekkel és alkalmatlan üvöltésekkel megkeserítvén nagy keserűségre ingerlik vala, mint mentül nagyobbban tehetik vala. És nemcsak Szent Margit asszonynak teszik vala ezeket, de mind a teljes konventet ennél nagyobbakkal fenyegetvén, ha e szentséges [szűz] nekik nem engedne.

Ó, mely igen nagy bosszúságokkal és mely igen sok külön-külön bosszúságokkal gyötretik vala e szentséges szűz az állhatatosságnak jóságos művelkedetiért. Úgyhogy testnek halálától megváltván mindenféle gyötrelmeknek kínját tevék őrajta. Mely gyötrelmeket, mert valának az Úristennek szerelméért és az ő házának ékességének őrizetéért, azaz mind az ő teljes klastromának és szerzetinek ékességének, tisztességének őrizetéért, vígan szenved vala el a drágalátos szent szűz, kikből hisszük, hogy őmagának kereste mártíromságnak érdemét.

Tehát e történetnek alatta, azaz ezen időnek alatta, e szentséges szűz, Szent Margit asszony jóllehet mindenekre kész szenvedni lélekkel Krisztusnak nevéért, de maga juta az ő testének annyi nagy erőtlenségére, úgyhogy önnönmagába térvén érzé az ő halálát közel lenni. Az ő mesterének, Olimpiádisz asszonynak és egyéb vén szororoknak megmondá az ő halálát, az ő testének megfeszülését, közel lenni; ki azonképpen lőn. Mert mikoron egy szoror meghalt és Szent Margit asszony volna az infirmáriában a megholt szorornál, monda az ő mesterének: „Én szerelmes anyám, én leszek első e szoror után, aki meghalok”; ki ezenképpen lőn. Ismét úgy monda az ő haláláról az ő öccseinek: „Én szerető atyámfiaim, én hamar meghalok, és kérek titeket, hogy temettesetek engemet a karban, a Szent Kereszt oltára előtt, ha pedig a kar annak miatta igen megszorul a szororoknak, tehát temettesetek engemet az én imádkozó helyemben, és ne féljete azon, hogy a testemből valaminemű dohosság jönne ki, mert az én testemből semminemű dohosság ki nem jó.” Ki mind ezenképpen megtelék. Mert alig ére tizenkét napot, hogy ezután ez ártatlan szent szűzet hideg kezdé lenni.

Mikoron a szororok látták volna e szent szűznek ő nagy betegségét, igen megkeseredének rajta, és megüzenék minden klastromukba. E szentséges szűzhöz jöve az időbeli provinciális, fráter Mihály és meghallgatá e szentséges szűznek ártatlan gyónását és vevé Krisztusnak szent testét az ő szívének buzgó szerelméből. Ennek utána kére szent kenetnek olaját fráter Mihálytól, provinciálistól, és megkenetteté, fráter Marcellusnak jelen voltára.

Ezeknek utána e szentséges szűz Szent Margit asszony odahívátá az ő fejedelmét, a priorissát, ki vala Badobari István úrnak leánya, és neki adá az ő ládájának kulcsát.

Ó, szerető atyámfiaim, akarat szerint való szent szegénységnek szeretői, tartói és kívánói, kik a mezítelen Jézust, mezítelen követitek, lássátok, nézzétek, hajoljatok jól oda, és lássátok, mit lele a priorissa magyari Béla királynak leányának ő kincses ládájában! És mit gyűjtött asszonyunk Máriának ő klastromában?

E szent szűznek az ő ládájában való kincsei ezek valának: őbenne valának két ciliciumok. Egyik megszakadozott vala immár a gyakorta való viselésnek miatta, a másik cilicium pedig új vala, és vala őbenne vasból csinált öv, kivel övedezik vala a ciliciumnak alóla nagy keménységgel, és egy vessző, kire vala kötöztetvén a süldisznónak bőre sörtéjével együtt, kivel e szent szűz őmagát ostorozza vala, és még vala a ládában két nemez kapca, mely kapcákat bevertenek vala kétfelől apró hegyes vasszögekkel, kiket e szent szűz visel vala ő lábaiban. Ezek valának szerető atyámfiai, Szent Margit asszonynak ő drágalátos kincsei, kikkel gyűjté a boldog érdemeket, mely érdemekkel segít mostan minden hozzáfolyamodó bűnösöket.

Mikoron jutott volna e szentséges szűz az ő betegségének tizenharmad napjára, egy szombat napon komplétának utána, előtíkszókoron körül állván frátereknek és szororoknak sokasága Krisztus születésének utána, ezerkétszázhetvenegy esztendőben, e szent szűznek pedig huszonkilenc esztendejében, február havának tizenötödik napján, meggyullada e méltóságos szűz a mennyei jegyesnek szerelmében, kit kíván vala, kit szolgál vala, kit mindeneknek felette szeret vala, kinek szerelméért mind atyját, anyját és evilági országnak birodalmát elhagyta vala. Az ő ártatlan lelkét, szentséges, méltóságos lelkét ajánlván az ő teremtőjének, az ő édességes, kívánatos jegyesének, elnyugovék [az] Urban.

Oly igen idegen vala az ő teste minden fájdalomtól ő halálának idején, miképpen az ő elméje és az ő teste idegen vala minden testi romlástól és fertőzetességtől. Legottan e szentséges szűznek ő orcája csodálatos fényességével megfényesedék, és vala ő szemének alatta oly igen szép világosság, mintha megaranyozták volna az ő orcáját szemének alatta.

Mikoron e szentséges szűz ezenképpen halva feküdnék az ő ágyában, legottan az Úristen kinyitá az ő jegyesének érdemének kincsét betegeknek meggyógyításában. Mert azon időben fekszik vala egy szoror nagy nehéz kórságban, úgyhogy egyebeknek segedelme nélkül fel nem kelhet vala az ő ágyából. Mert Szent Lőrinc napjától fogva Szent Priszka asszony napjáig, mely napon e szent szűz kimúlt vala e világból e szoror negyednap hideg lelte vala. Mikoron e szent szűznek halálát hallotta volna e beteg szoror az egyéb szororoktól, megkeseredék ő szívében, hogy ő nem szolgálhatna e szent szűznek ő testénél az egyéb szororokkal, és kezde gondolkozni ő szívében, hogy ha az Úristen őtet Szent Margit asszonynak érdeme miatt meggyógyítaná, tehát igen örömet szolgálna Szent Margit asszonynak testénél. Legottan, hogy e szoror ezeket gondolá, felkele minden segedelem nélkül és elmené Szent Margit asszonynak testének szolgálatjára és szolgálta az ő testének és kivéve e szoror a skapulárt Szent Margit asszonynak nyakából, mert igen szörnyű vala a konyhán való szolgálatért és tiszta jó skapulárt ada őreá.

Ezenképpen felöltözteték nagy siralmakkal és fohászkodásokkal, és mikoron volna immár veternyének ideje, felvevék e szent szűznek ő szentséges testét és elhozák és letevék a kar alatt. Jóllehet általában nem nevezi meg a legenda [a] helyet, hanem csak szentegyháznak mondja; de [a]mennyire a legendának folyása tartja a kar alját mondja szentegyháznak.

Ó, szerető atyámfiai, mindenitek meggondolhatja mely igen keserves processzió vala ez a szegény sororoknak, mikoron látják vala, hogy önekik meg kell válniok az ő édességes anyjuktól, szentséges példájuknak fényes tükörétől és minden vigasságuktól; jelesül azoknak, kik öközülök kevés idővel e szent szűznek halála előtt öneki és őrajta nagy bosszúságokat, nyomorúságokat tettek vala beszédekkel és téteményekkel.

Gyakorta e szororok mennek vala Szent Margit asszonynak testéhez és megnézik vala és látják vala, hogy szebb, pirosabb vala, hogynem élteben. Ezenképpen állá e szent szűznek ő teste vasárnaptól fogva keddig.

Mikoron e szent szűz kimúlék e világból, legottan megizenék minden klastromukba, hogy a fráterek jönnének tisztas társasággal e szent szűznek temetésére. Tehát azon vasárnapon, mely vasárnap éjjel e szent szűz kimúlt vala e gyarló világból, néminemű fráter Péter, ki vala Győrött lektor, annak utána lön Magyarországon provinciális, ilyen szózatot halla vetyényének utána: „A bárány meghalt.” Ennek felette megüzenék esztergomi Fülöp érseknek és egyéb egyházi fejedelmeknek. Azért mikoron immár kedden eljöttek volna a tisztelendő atyák és urak, esztergomi érsek, váci püspök, óbudai prépost, bemenének a klastromba, hol Szent Margit asszonynak ő teste vala egy néminemű nyoszóján. És felemelé az érsek Szent Margit asszonynak orcájáról a vélo mot, kivel befődték vala az ő orcáját, és látá az érsek Szent Margit asszonynak orcáját fényleni. Mikoron a szororok nagy mondhatatlan keserűséggel sírnának, azonképpen a fráterek is jóllehet, hogy még az érsek és püspök, prépost és mind ővele való nagy sokaság siratlan nem tűrhetik vala ő nagy ájtatosságuknak miatta, csodálkozván Szent Margit asszonynak ő nagy szépségén. De maga az érsek vigasztalja vala a szororokat és frátereket mondván: „Nem kell tinéktek sírnotok ez örök királynak leányán, de inkább örülnötök kell, mert immár a mennyei örök örökségnek jutalmát ötet vennie nyilván látjuk.”

Ó, mennyi nagy siralom vala ez időben, nemcsak prédikátor szerzetbeli frátereknek és szororoknak, kik ott jelen valának, de még ennek felette sok egyéb szerzeteseknek is, kik jönnek vala mind az ő eltemetésének napjaiglan, mígnem az ő tisztelendő szent teste tisztelendő atyáknak és uraknak kezek miatt, azaz esztergomi érseknek és váci püspöknek kezek miatt, Szent Ferenc fráterinek és prépost szerzetinek fráterinek jelen voltokra, plébánosoknak, férfiaknak, asszonyállatoknak, szegényeknek és nemeseknek nagy sokaságának előtte és jelen voltára nagy tisztességgel eltemettették dicsérvén és áldván az Uristent a nagy sokaságú nép.

Szent Margit asszonynak ő testének eltemetése ezenképpen lön. Mikoron e szent szűz e gyarló világból kimúlt volna, annak utána harmadnapon a provinciális csináltata fából egy igen erős szekrényt és igen erősen megvasztatá, erősítetté vasakkal és vaskarikákkal. Ennek utána beletevék Szent Margit asszonynak ő szent testét. Ezenképpen vevé esztergomi érsek, váci püspök, óbudai prépost, frátereknek, szororoknak sokaságával a szekrényt, kibén vala Szent Margit asszonynak a teste, az ő szent testével együtt, és vivék a szentegyházba, a Boldogasszonynak oltára elébe, a nagy oltár elébe, nagy tisztességgel. Az érsek felöltözék érseki tisztességgel a misére és megmondá nagy tisztességgel és ünnepléssel. Annak utána az érsek önnönmaga megszolgálá e szentséges szűznek ő testének eltemetésének minden zsolozsmáját. Ezenképpen vevék a szekrényt Szent Margit asszonynak testével együtt és bebocsáták a földbe egy verembe avagy sírba, kit ástának vala a nagy oltárnak előtte az ő szent testének. És be nem földék földdel Szent Margit asszonynak testét, sem valamivel egyébbel, hanem csak az ő szemfedelecsével. Ezenképpen álla befödetlen Szent Margit asszonynak teste tizenkét napiglan.

Mikoron bebocsátották volna e szent szűznek testét a sírba, kezde e szent szűznek testéből nagy édességes illat kijőni. Tehát kezdenék a fráterek kételkedni, hogy netalán a szororok tettenek valaminemű jó illatot avagy kenetet Szent Margit asszonynak testéhez, és azért volna a nagy jó illat az ő szent testénél. Tehát a provinciális, fráter Mihály és fráter Marcellus egyéb fráterekkel együtt szerelmetest megtudakozék szoror Margaretától, Szent Margit asszonynak öccsétől, ki vala Béla királynak hűgának, Anna asszonynak leánya és egyéb szororoktól, hogyha valaminemű kenettel megkenték-e Szent Margit asszonynak testét, avagy ha az ő testéhez tettek-e valami jó illatot, ezenképpen mondván nekik: „Parancsolunk nektek nagy erősséggel, szent engedelmességnek erejével és átoknak kínjai alatt, hogy énne kem erről bizonyoságot mondjatok, hogy ha ti, avagy valaki egyéb ki tudástokra tett valaminemű kenetet avagy valami jó illatot Szent Margit asszonynak testéhez.” Tehát a szororok mind egyetemben

megesküvének nagy erősen, hogy sem ők, sem egyebek ő tudásukra semminemű kenetet, sem jó illatot oda nem tettek. Ennek felette a provinciális a szororoktól megtudakozék e dologról még gyónásokban is, de még ott sem lelő különben.

Ezenképpen a szororok mind a tizenkét napig megmaradának Szent Margit asszonynak testénél és az ő szent testétől soha különben el nem jönnek vala, hanem csak mikoron az órákat, zsolozsmákat mondják vala, és csak mikoron esznek és alusznak vala, hanem mindenkoron e szent szűznek testénél állnak vala, imádkoznak vala, nézik vala, és látják vala az ő szerelmes anyjokat a sírban feküdni.

Ezen időben egy néminemű fráter, kinek vala neve Péter és vala győri lektor, annak utána lőn provinciális, hatodnapon juta e klastromhoz. Szent Margit halála után, mert hívták vala őtet e szent szűznek temetésére. Mikoron jutott volna Szent Margit asszonynak sírjához, kezde érezni nagy édes csodálatos illatot, miképpen ha ott valaminemű jó illatú kenetet tettenek volna el. Kezdé e fráter illatozni e szent szűznek fejénél és lábainál és sokszor érzé e csodálatos illatot. Mondá e fráter Péter [a] provinciálisnak: „Atyám, e hely csodálatos illattal illatozik; lássad, hogy oda valaminemű illatot avagy kenetet nem tettenek légyenek.” Tehát mondá a provinciális a fráternek: „Én e dolgot megtudakoztam nagy szerelemmel a priorisszától és Olimpiádisztól és az egyéb szororoktól, kik jelen voltak az ő testének eltemetésén, nagy erős hitnek alatta, mint jobban lehetett, de én semmiképpen nem lelhettem, hogy az ő testéhez valaki valaminemű illatot vagy kenetet tett volna.”

Ez időben a sírra még követ nem tettek vala, de Szent Margit asszonynak eltemetése után tizenegyed napon tőnek egy otromba, faragatlan követ a szekrényre avagy koporsóra felül. Úgy mondnak vala a kőműves mesterek, kiket hoztak vala Lombardiából - egyiknek vala neve Albert, másiknak Péter -, hogy mikoron a követ a sírra tévék, nagy édes illatot érzének. Ennek utána e felül megmondott kőműves mesterek faragának koporsót Szent Margit asszonynak vörös márványból, kiben mostan is fekszik e szent szűz. Mikoron e koporsó megkészült volna, két avagy három hónap után és mikoron a mesterek elvették volna az előbbi faragatlan követ a sírról és akarnák a vörös márványkoporsót a sírra tenni, legottan hogy megnyitották volna a sírt és akarnák reá tenni a vörös márványkoporsót, oly igen édes illatú pára, füst és illat jó vala fel a Szent Margit asszony koporsójából, mintha nagy sok rózsák voltak volna ott, miképpen ezen lombardiai kőműves mesterek erről bizonysgot tettenek.

Ezenképpen lőn e szentséges szűznek, Szent Margit asszonynak temetése, Béla királynak leányának, Boldogasszonynak egyházában, Boldogasszony oltára előtt, Boldogasszony szigetében, ki másképpen nevezetik Nyulaknak szigetének, Úristennek tisztességére, Szűz Máriának örömére és Szent Margit asszony érdemének kimutatására. Amen. Alleluja, Jézus, Mária!

II. Immár itt kezdetnek el Szent Margit asszonynak csodatételi, kiket az Úr mindentehető Isten tőn Szent Margit asszony érdeme miatt, e szent szűznek életében, halála idején és halálának utána sokképpen. Sem meg nem fogyatkoznak az isteni erőnek mívelkedeti e szent szűznek halálának idején, mely isteni erőnek mívelkedeti, kijelentik vala e szent szűznek Szent Margit asszonynak érdemét.

Mert ugyanazon éjjel, mely éjjel Szent Margit asszony meghalt vala, egy néminemű nemes asszonyállatnak lélekben csodálatosképpen megmutattaték Szent Margit asszonynak halála: mely nemes asszony lakik vala e klastromtól huszonhat, avagy harminc mérföldre. E nemes asszony igen reggel felkele és méne az ő urához, ki is tisztelendő nemes ember vala és mondta az ő urának: „Jól tudod azt, hogy én soha nem láttam a Margit asszonyt, Béla királynak

leányát, az apácát, ki biztonnyal tudj ez éjjel megholtnak lenni. Mert én láttam ez éjjel lélekben nagy dicsőséggel mennyországba felvinni ötöt és ő énnekem szóla és ezt mondá: Bűntököknek bocsánatjával szűkösek vagytok, bocsánatra siessetek. Jöjjetek az én koporsómhoz, és ott az én koporsómnál Úristentől irgalmasságot nyertek.” Tehát e nemes ember hallván ezeket mind napestig elhalogatá, hogy e dolognak végére menne. De maga akara e dolognak végére menni, felüle lova hátára és jöve e klostromhoz. És azonképpen lelé, miképpen az asszony mondja vala, hogy szombaton éjjel előtíkszókoron halt vala meg és immár eltemették vala e szent szüzet. Kit látván e nemes ember igen csodálkozáék e dolgon és megmondá a frátereknek, dicsérvén az Úristent és e szent szüzet. Amen. Jézus!

Itt olvastatik egy példa Szent Margit asszonynak aureolájáról avagy aranykoszorújáról, ki öneki adatott vala az Úristentől az ő tisztaságos szüzességéért.

Vala egy szoror, prépostok szerzetének harmadszerzetbeli szoror, ki lakozik vala e Boldog-asszony szigetében, ki másképpen neveztetik Nyulaknak szigetének, Szent Mihály klastroma mellett. Kevés napokkal Szent Margit asszony halála előtt e penitenciatartó szoror ilyen látást láta - miképpen e szoror e dologról megesküvék Szent Domonkos atyánk oltára előtt -: hogy asszonyunk, Mária, Istennek dicsőséges szülője, szenteknek és szent szüzeknek nagy sokaságával mennyországból alájöve a házba, mely házban Szent Margit asszony betegen fekszik vala és ő kezében hoz vala, az Irgalmasságnak Anyja alithatatlan fényességű szép koronát és látá e szoror, hogy e koronával asszonyunk, Mária megkoronázza Szent Margit asszonyt nagy csodálatos ünnepléssel és tisztességgel. És vala csodálatos ékességgel ékesült garádics, szereztetvén földtől fogva mennyországig, mely garádicson asszonyunk, Mária felvivé Szent Margit asszonyt a szenteknek társaságába, az ő szent fiának örökké való dicsőségébe. E látásnak utána kevés napon elmúlván, Szent Margit asszony e világból kimúlék.

Ó, mily igen drágalátos kincset bocsáta, ada ez időben Boldogasszony klastroma az Úristennek és Szűz Máriának, kihez hasonlatost netalán soha nem adott. Azért mi is könyörögjünk e szent szüznek, hogy mi is juthassunk az ő boldog társaságába. Amen. Jézus, Mária!

Példa: Olvastatik egy példa Szent Margit asszonynak haláláról ezenképpen.

Vala egy tisztelendő szűz, és vala elég tiszteletes szülőktől támadott, kinek vala neve Erzsébet, és ő vala penitenciatartó, lakozik vala Pesten, Szent Antalnak klastroma mellett. Mikoron e szűz hallotta volna, hogy Szent Margit asszony beteg volna, láta e szűz egy igen fényes csillagot kimenni e klostromból Szent Margit asszonynak halála idején, és lassan-lassan felmenni az égbe. Tehát a szűz megkérdé a környülállóktól, kik öneki tetszének vala ott lenni, hogy mi volna e szépséges csillag? Felelének a környülállók: „Szent Margit asszonynak ő lelke vitetik fel mennyországba, Béla királynak leányának lelke, Boldogasszony klastromából, Nyúl-szigetében.” Ezenképpen e látás elenyészék.

Vala egy fráter, kinek vala neve Romanus és lakozék vala győri klastromban. Történék, hogy e fráter kimúlék Szent Margit asszonynak halála előtt és megjelenék az ő priorának és mondá ő magát lenni purgatóriumban. Kéri vala a frátereknek imádságokat és miséket ömagáért lenni. Kinek mondá a prior: „Mint vagyon dolga a szoror Margarétának Béla király leányának, ki húsz napoknak előtte halt meg?” Felele a megholt fráter: „A szoror Margaréta, Béla királynak leánya felméne mennyországba, és ő vala megöltöztetvén nagy szépségű, különb-különb színű aranyos ruhában.” Ezenképpen e látás elenyészék.

E boldog emlékezetű szent szűz, Szent Margit asszony prédikátor szerzetbeli szoror Úr Jézus Krisztusnak választott jegyese és szerelmes szolgálója még élvén a halandó testben, nemcsak

testüknek kórságiban, de bizonynal még lelküknek betegségekben is sokaknak meggyógyulásnak jótételt adta. Kik közül sokakat elhagyván keveset megmondok benne.

Vala egy szűz, ki vala támadván nemes nemzetből, őneki vala neve Petronilla és vala Tongai Péter úrnak leánya. E Petronilla vala ezen Boldogasszony klostrombeli szoror apáca. E szoror Petronilla vallást tőn a tisztelendő atyáknak, püspököknek előtte, pápának követi előtt, kik megtudakozák erős bizonyossággal Szent Margit asszonynak szentséges életét, hogy mikoron e szoror Petronilla volna a kolláción az egyéb szororokkal kompletának előtte, miképpen szokásuk szerzeteseknek, kezde gondolkodni az ő szívében arról, hogy minemű ruhát viselne őrajta, mert viselne egy otromba kápát. Azt is kezdé gondolni, minemű ruhái voltanak az ő atyja házában és mineműek lehettek volna. Mert gondolja vala, hogy ha ő e világban megmaradott volna, tehát őneki végtelen sok, szép, drágalátos ruhái voltanak volna. Mikoron e Petronilla, aki még novícia vala és igen ifjú vala, sok időt mulatott volna el efféle gondolatokban és kívánságokban, Szent Margit asszony isteni engedetből megismeré az ő gondolatit, jóllehet hogy Szent Margit asszony igen messze vala a szoror Petronillától a kolláción, annyira, hogy ingyen sem láthatja vala őtet. De mikoron felkeltenek volna a szororok a kollációról, Szent Margit asszony hozzá hívá e szoror Petronillát és az ő gondolatit és hívságos kívánságának módját megmondá, megfeddvén őtet szíve szerint való kegyességgel, mondván: „Immár hiszem, igen szép vagy, avagy igen szépnek láttatol a szép ruhákban.” És megtanítá Szent Margit asszony a szorort hogy továbbá ilyen gondolatokban ő idejét el ne költené haszontalanul. E szoror Petronilla őmagát igen megszágyenlé és kéré alázatosan Szent Margit asszonyt, hogy őtet segéllené az ő ájtatos imádságival, ki e szent szűz megtőn. Mert ő vala lelkeknek üdvösségének szeretője. Alleluja!

Ismét olvastatnak csodálatos példák Szent Margit asszonyról; arról, hogy ő megismeri vala szíveknél gondolatit.

Vala egy szoror e klostromban, aki vala jeles nemes nemzetből támadván. E szoror, mikoron volna ebédkoron az asztalnál az egyéb szororokkal, mind a teljes ebédedszaka némely más szoror ellen gyűlölségnek, háborúságnak, bosszúállásnak gondolatit gondolá. E szorornak azért az ő gondolatit Szent Margit asszony mind megismeré isteni engedetből. Mikoron a szororok felkeltenek volna az asztaltól és megmondták volna a hálaadást, Szent Margit asszony hozzá hívá e szorort és megkérde, hogy mit gondolt volna az asztalnál. E szoror pedig nem akará neki megmondani, hanem mondá neki: „Eszem vala az asztalnál és az étetről gondolkodom vala.” Tehát Szent Margit asszony a szorornak ő gondolatit megismeré isteni engedetből, és szerivel mind egymásután, minden gondolatit megmondá. És nagy isteni szeretettel őtet meginté, hogy továbbá ilyenféle gyűlölségekkel az ő szívet meg ne sebhethé, szaggatná, és hogy lelkét meg ne sértené, nagy ájtatossággal kéré e szent szűz. E szoror pedig nagy hálát ada Szent Margit asszonynak, hogy az isteni jelentéseknek miatta gondot viselt az ő üdvösségéről. Vevé e szoror Szent Margit asszonynak intését alázatosan és ő magát ő szent imádságiba ajánlván, hogy továbbá illetén bűnökben ne köteleztetnék, nagy szeretettel kéré Szent Margit asszonyt. Jézus, Mária!

Ismét ilyen példa olvastatik:

Vala egy szoror, kinek vala neve Alinka és vala Ajkai Péter úrnak leánya. E szoror Alinka egy időben ádvéntnek másodvasárnapján, mikoron volna a vacsorán az egyéb szororokkal a refektóriumban, kezde e szorornak ő szíve igen fájni és sem egy a szororok közül nem gondola az ő szívének fájdalmával. Tehát e szoror Alinka kezdé önnön szívében gondolni és mondani: „Ha én nem volnék apáca és ha én volnék az én szüleim és atyámfiak között, tehát igaz elegendő volnának, kik énvelem gondolnának és engemet orvoslanának.” Ezeknek utána a szororok felkelének a vacsoráról és bemenének processzióval a karba, miképpen szokásuk jó

szerzeteseknek. De e beteg szoror megmarada a refektóriumban, az ő betegségének okáért. Mikoron megmondták volna a szororok a hálaadást, ennek utána megtérének. Tehát Szent Margit asszony méne e beteg szororhoz és mondá neki: „Mi lelt tégedet, avagy minemű fájdalmad vagy teneked atyámfia?” Mondá e beteg szoror: „Mint vagyok? Íme, hol vagyok én?” Felele Szent Margit asszony: „Micsoda dolog ez, hogy e te fájdalmadért nem akarsz szerzetben lenned, avagy, hogy e kevés fájdalomért bánod szerzetben voltodat.” És Szent Margit asszony mind megmondá, valamit gondolt vala e szoror. Ennek utána e szoror harmadnapig nem mere tekinteni Szent Margit asszonyra ő nagy szégyenletében, [a]miért öneki gondolatit megismerte vala. E dolog vala három esztendővel Szent Margit asszonynak halála előtt.

Azért mikoron Szent Margit asszony meghalt volna és fénylenék csodatételekkel István király idejében, ez István király, ki vala e Szent Margit asszonynak bátyja, küldé követeket Gergely pápához alázatosan könyörögvén, hogy mikoron a mindenható Úristen, ki embereknek üdvösségének okát irgalmasan csodálatost mívelkedvén az ő szentiben, és kiket az Úristen megkoronáz mennyországban, gyakorta tisztelik azokat földön e világban is, és az ő emlékezetükre az Úristen nagy csodákat teszen, mely csodatételeknek miatta eretnekségnek gonoszsága meggyaláztatik, és a keresztény hit megerősítettik - ezen irgalmas Úristen e tisztelendő szent szűznek miatta Szent Margit asszonynak érdemének miatta, annyi nagy sok csodákat mívelkedett, hogy öneki segedelmét nem hívni egyéb szenteknek közötté igen méltatlan. Azért méltóztatnék ő szentséges atyasága szenteknek köziben számlálnia. Hallván pápa István királynak alázatos könyörgését, kegyesen meghallgatá és parancsolá pápa esztergomi Fülöp érseknek és váci püspöknek és rakonyi apát úrnak, hogy eljönnének Boldogasszonynak klastromához Nyulaknak szigetébe, másképpen Boldogasszony szigetébe és megtudakoznának, nagy erős bizonyásnak és nagy hitnek alatta Szent Margit asszonynak jóságos mívelkedetiről, erkölcsiről és csodatételiről. Mikoron eljöttek volna e tisztelendő atyák és urak pápának parancsolatja szerint, nagy szerelemmel tudakoznak vala az ő szentséges életéről és lelék ötet nagy csodálatos szentséges életű szentnek, miképpen öneki életében meg vagyon írván. De maga minekelőtte e jámbor esztergomi Fülöp érsek elvégezte volna Szent Margit asszonynak szentséges életének bizonyás vételét, annak előtte halállal elől véteték, meghala.

Ezenképpen Szent Margit asszonynak szentséges életének bizonyás vétele végtelen elmarada az időben, hallván pápa esztergomi Fülöp érseknek halálát és e dolognak végtelen voltát, és mikoron immáron e felül megmondott Gergely pápa is meghalt volna, és ennek utána lett volna Innocentius pápa, az Innocentius pápa parancsolá az ő szerető káplánjának és fiának, Umbertusnak és Blancusnak, kik valának törvénykönyvben szentelt doktorok és veronai szent egyháznak kanonoki, hogy elmennének Magyarországra Nyulak szigetébe, másképpen Boldogasszony szigetébe, hol nyugoszik Szent Margit asszonynak teste, hogy ott megtudakoznának nagy erős bizonyás alatt Szent Margit asszonynak szentséges életéről, csodatételéről. Kit e jámbor doktorok és kanonokok, híven mind megtőnek és mindvégig elvégezők, és híven megírák, pápának bevivék, nekünk is írva hagyák: miképpen jól látjátok az ő legendáját.

És lelék ötet e jámbor doktorok és bizonyíták nagy méltóságos szentnek. Annak okáért, mikoron e Fülöp érsek még élne és tudakoznék Szent Margit asszonynak csodatételiről, szentségéről, íme e szoror Alinka, kinek Szent Margit asszony megismerte vala gondolatját, nem akara menni Fülöp érsek elébe, hogy bizonyásot tenne Szent Margit asszonynak ily nagy csodatételéről, hogy öneki megismerte szívének gondolatját; mert igen szégyenli vala megmondani. Ezenképpen akkora elhagyá és meg nem mondá. Ennek utána mikora hallotta volna e szoror Alinka, hogy a pápa követi eljönnének, hogy Szent Margit asszonynak szentségéről megtudakoznának, még azonképpen gondola ő szívében mondván: „Mit tudsz, mit láttál Szent Margit asszonytól! Semmit sem tudsz mondani a pápa követi előtt?!” Mikora ezt

gondolá, íme nagy hirtelen hideglelés esék őreája hat napig, úgyhogy hiszi vala magát lenni hamar meghalándónak. Tehát e szoror őmagába térvén fogadá, hogy ha az Úristen meggyógyítaná, hogy bizonytságot tenne a pápa követi előtt Szent Margit asszonynak szentségéről, és miképpen őneki gondolatját megismerte. Kit meg is tön híven.

E dicsőséges szűz Szent Margit asszonyról bizonytságot tettek nemcsak a szororok, fráterek és különb-különb szerbeli urak és közönséges népek, de még ennek felette bizonytságot tettek őróla Istennek szenti is, kiről ilyen csodálatos dolog olvastatik.

Péllda: Vala egy szoror, kinek vala neve Kandida. E szoror Kandida Szent Margit asszony halála után megbetegüle oly igen, hogy az orvos is kétségbe esett vala az ő meggyógyulásáról, önnönmaga is a szoror. Hanem hiszi vala, hogy igen hamar meghalna. Azért mikoron e szoror feküdnék ő ágyában és mikoron immár a nap felkelt volna, tekinte e szoror napkelet felé és láta három kapukat, mely három kapukon jönek vala szenteknek három társasági, avagy három seregbeli szentek. És jövének e három sereg szentek e Boldogasszony klastromához, és megállának e beteg szoror ágyánál a szentek. Monda a beteg szoror a szenteknek: „Mire jöttetek ti ide?” Felelének a szentek: „Mi azért jöttünk, hogy megmondjuk esztergomi Fülöp érsek úrnak, ki mostan kérdezkedik, tudakozik szűz Szent Margit asszonynak szentségéről, hogy mi bizonytságot, tanulságot akarunk mondani e Szent Margit asszonynak szentségéről.” És tehát e szoror láta e szentek között három szentet, kiket jól megismere és ezek valának e három szentek, azaz: Szent Bertalan apostol, Szent Demeter mártír, és Szent Lőrinc mártír. Mikoron e szentek bizonytságot tettek volna Szent Margit asszonynak szentségéről, e látás elenyészék. Tehát ennek utána jövének némelyek a szororok közül a beteg szororhoz és e beteg szoror mind megmondá a szororoknak e felül megmondott látást. Mondának a szororok a beteg szorornak: „A te látásod nem hívságos látás, de sőt bizonytságos dolog, mert mostan itt vagy esztergomi Fülöp érsek és tudakozik Szent Margit asszonynak szentségéről.” E látásnak előtte pedig e beteg szoror semmit sem tud vala e dologról az ő nehéz betegségének, kórságának okáért. Jézus, Mária, Margareta!

Ismét olvastatnak némely csodatételek, kiket tön Szent Margit asszony még e gyarló világban élén.

Egy időben Szent Margit asszonynak halála előtt három esztendővel, karácsony után lön nagy árvíz, úgyhogy bejöve e klastromba a szolgáló leányoknak udvarára, a nagy udvarra. Ezen időben vízkereszt után jöve ide e klastromhoz az időbeli provinciális, fráter Marcellus. Mikoron bejött volna a provinciális e klastromba, mikoron jutottak volna a lokutórium elébe és szólának nagy tisztességgel a szororok a provinciálisnak, monda Szent Margit asszony a provinciálisnak: „Tisztelendő atyám, mi nagy veszedelemben vagyunk az árvízért, mert a Duna annyira áradott vala meg, hogy elvette vala e klastromot.” És megmutatja vala neki helyét is az árvíznek, és úgymond vala: „Hova lett volna nekünk tetemünk is.” Felele a provinciális Szent Margit asszonynak: „Menj el, menj el innen, ezt én nem hiszem.” Tehát imádá az Úristent Szent Margit asszony mondván: „Uram, Jézus, kérlek téged, hogy mutassad meg e provinciálisnak, hogy én igazat mondok.” Tehát íme, csodálatos dolog: a Duna nagy hirtelenséggel megáradá és kezde nagy zúgással a víz bejönni az udvarra és kezde nagyon felnövekedni a víz. A provinciális ez időben vala egy kertben a szororokkal. Hallván és látván e provinciális a víznek ő nagy zúgását és hirtelen jövését, igen megijede és elfutamék a kertből a kerülőbe; oda is utána mene a víz. Azután befuta a provinciális a kapitulumházba, de ott sem maradhatta meg a víztől. Ennek utána futa egy kis mezőcskére, kit mostan hívunk klastrom közepének, az időben ott mívelnek vala a szororok nyárban. E kertben avagy mezőcskében valának néminemű fák és deszkák, kivel a kerülőt megtámogatták vala. Ezekre hága fel a provinciális a víz elől. Ezenképpen bizonytságot vön erről, hogy Szent Margit

asszony igazat mondott volt. Ennek utána a víz ismét megtére az ő helyére, úgyhogy veterenyéig csak nyomát, jelét sem láthaták. E víznek áradása pedig lett vala vecsernyének előtte. Ezenképpen dicsérék az Úristent mindnyájan, aki az ő szerető jegyeséért ily nagy csodát teszen.

Ismét vala egy szoror e klostromban, aki igen nagy nehéz kórsággal megbetegüle. Mikoron e beteg szoror semminemű egészségnek meggyógyulását ő magában nem érzené tehát boldogságos Szent Margit asszony e szororról igen szorgalmatos lön; miképpen öneki szokása vala a beteg szororokról, kezde Szent Margit asszony szorgalmazni irgalmasságból a beteg szororról. Néminemű orvosságot hallott vala Szent Margit asszony és megcsinálá a beteg szorornak és neki adá. Mihelyt Szent Margit asszony a beteg szorornak adá az orvosságot, legottan a beteg elveszté nyelvét és okosságát, esztét. Ezt látván Szent Margit asszony igen megijede, hogy ne lenne a szoror halálának oka, aki kíván vala lenni egészségének oka. De maga nagy hamarsággal elkülde egy szorort és hagyá elhozni az ő aranyból csinált tábláját, mely táblában vannak nagy sok szenteknek ereklyéjök és az eleven Szent Keresztfa. E táblát Szent Margit asszony mindenkoron mind éjjel, mind nappal, mikoron imádkozik vala, szemének előtte tartja vala. E táblának előtte leesé Szent Margit asszony és kezeit kiterjesztvén és ismét kezeit összekulcsolván és bőséges könnyeket hullatván és ájtatos fohászkodásokat mennyországra bocsátván, ő kérésének megnyerésének bizodalmaival némiképpen kiáltván, mondta: „Uram, Jézus, Krisztus, ha a te felségednek előtte te méltatlan szolgáló leányodnak szolgálatja valamiképpen kellemetes volt, tegyed énvelem ez irgalmasságot a te bőséges kegyességedből, hogy e beteg, e te szolgálód meg ne haljon, de vegye az előbbi egészségét.” Mikoron Szent Margit asszony elvégezte volna e beszédek, legottan meggyógyula a beteg szoror. E dolog nagy erős bizonyság alatt vétették be. E csodatétellel akará Úristen felmagasztalni Szent Margit asszonyt még e világban élvén. Amen. Jézus, Mária!

Ismét ilyen csodálatos dolog olvastatik e szent szűzről:

Egy időben, húsvét napján, komplétának utána, mikoron volna nagy eső és volna igen homályos idő, hívá hozzá Szent Margit asszony az ő szolgáló leányát, szoror Ágnes és hagyá neki, hogy egy társat venne melléje és az ő szoknyáját avagy köntösét elhozná. Mikoron e szoror Ágnes elment volna az ő társával, íme e szoror Ágnes az ő társát elveszté a sötétségben és ő maga beesék a kútba, mert az időben a kút nem kerítették környül kővel, miképpen mostan. És vala a kút a nagy udvaron a konyha előtt, mert akkoron a kis sötét konyhában főznek vala. És ezenképpen a szoror Ágnes az ő társát elvesztvén a kútba beesék. Mikoron ezt megtudták volna a szororok, megmondák Olimpiádisz asszonynak. Olimpiádisz asszony pedig elmené Szent Margit asszonyhoz és mondá neki: „Ó, asszonyom, gonoszul tetted ezt, mert elvesztetted e szorornak testét és lelkét.” Mondá Szent Margit asszony: „Ne félj, anyám, mert nem hal meg e szoror.” Tehát Szent Margit asszony imádá az Úristent mondván: „Ó, Úristen, ha te valami kevésse kellemetes teneked az én szolgálatom, tegyed, hogy e szolgáló leány meg ne haljon!” Annyi ideig lő e szolgáló szoror a kútban, míg a klostromnak kulcsait meglelék és az ajtót megnyiták. És immár harmadszor vetette vala fel a víz a szorort a kútnak fenekéről, miképpen önnönmaga e szoror bizonyságot tett erről. Ennek utána elméne Szent Margit asszony és Olimpiádisz asszony az egyéb szororokkal és kivonák a kútból minden sérelem nélkül. És kit alitnak vala megholtanak, meglelék elevenen. Szent Margit asszonynak imádsága és érdeme miatt. Nagy hálát adának az Úristennek.

Ismét olvastatik egy példa némely fráternek meggyógyulásáról ekképpen:

Vala egy fráter prédikátor szerzetbeli és ez vala paraszt fráter, neki vala neve János. Ő vala hűséges ember és ájtatos fráter. Mikoron e fráter gyötretnék negyednap hideggel Szent Domokos atyánk napjától fogva Purifikáció Boldogasszony nap utániglan, és mikoron

orvosoknak sem egy orvosságuk csak valami kevéssé sem használt volna, de inkább e kórságnak miatta halálra közelítene, mikoron azért az időbeli provinciális igen szükséges volna e fráterrel, mert őneki társa vala és kell vala vele elmenni e provinciálisnak, fráter Marcellusnak messze való helyekre, küldé őtet e provinciális Szent Margit asszonyhoz, hogy őtet meggyógyítaná imádsága miatt. Azért mikoron e fráter jutott volna e klostromhoz, hívatá hozzá Szent Margit asszonyt a klostromnak kerekded ablakára, hogy a követséget megmondja. Mikoron Szent Margit asszony nagy együgyűséggel és alázatossággal eljött volna, monda neki a fráter: „A te lelkiatyád, fráter Marcellus provinciális küldött engemet tehozzád, hogy énérted imádj és hogy engemet az én közel való halálomtól megszabadíts imádságoddal.” Kinek Szent Margit asszony kevéssé hallgatván, önnönmagában gondolkodván, ezenképpen felel: „Mi Urunk Jézus Krisztus az, ki a betegségeket eltávoztatja és egészséget ad. Én pedig [a]mennyire tehetem, megteszem azt, ami énnekem parancsolván vagyon az én lelkiatyámtól, de te is imádj ájtatosan te magadért.” Ismét monda Szent Margit asszony a fráternek: „Ma vagyon hideglelő napod?” Felelé a fráter: „Ma vagyon hideglelő napom.” Tehát elméne Szent Margit asszony az ő kamrácskájába, az ő imádságinak helyére, aki vagyon a kar között és a kőfal között, azaz kit mostan hívunk Szent Margit asszony helyének, mely helyet Szent Margit asszony igen szépen megékesítvén Urunk Jézusnak feszületével és szenteknek képével tartja vala. E helyre bemenvén e szent szűz az ő ájtatos imádságival meggyógyítá e frátert a hideglelésből tökéletességgel és annak utána sokaknak öelötte e dologról bizonyóságot tőn.

Ismét ilyen csodatétel olvastatik e szent szűzről:

Egy időben a provinciális, fráter Marcellus némely fráterekkel bejőve e klostromba Szent Margit asszonynak és az egyéb szororoknak vigasztalására. E provinciális akarván meglátogatni a beteg szororokat, elvivé Szent Margit asszonyt övele és az ő mesterét és a szororok közül némelyeket. Mikoron e provinciális látott volna az infirmáriában négy, nemes gyenge szűz novíciákat igen nehezen hidegleléssel gyötretni, tehát e novíciák kérék a provinciálíst, hogy parancsolná Szent Margit asszonynak, hogy őket meggyógyítaná az ő imádságával. Mondá e provinciális Szent Margit asszonynak egy néminemű riogató beszéddel, de maga tisztességgel, miképpen illik vala: „Micsoda ez, szoror Margareta asszony, hogy a te szororid ilyen nagy betegségben tartatnak? Hol vagyon a te könyörületed és a te irgalmasságod? Ment el azért, siess és őértök imádj, hogy az Úristen könyörüljön őrajtok és gyógyítsa meg őket.” Szent Margit asszony szemérmesen mosolyodék, miképpen szokta vala, semmit nem szóla. De mikoron a provinciális és az egyéb fráterek kimentenek volna e klostromból, Szent Margit asszony méne az ő imádságainak helyére, hogy az őneki hagyott engedelmességet beteljesítené. Másodnapon ezután e szent szűznek imádságainak érdeme miatt e felül megmondott szororok tökéletes egészséget vevének és dicsérék az Úristent és szűz Szent Margit asszonyt. Ave Mária, Jézus!

III. Itt kezdetnek immár Szent Margit asszonynak az oly csodatételi, kiket az Úristen Szent Margit asszonynak halála után művelkedék e szent szűznek érdeme miatt ekképpen:

Szent Margit asszonynak halála után egy esztendővel és öt hónappal az isteni erőnek művelkedeti miatt kezde e szentséges szűz, Szent Margit asszony fényleni csodatételekkel. Először ezenképpen. Mikoron írának [az] Úr születése után ezerkétszázhetvenkét esztendőben június havának tizenharmad napján, pünkösöd oktavája után való kedden, harmad óra után. Egy néminemű munkás ember, aki pintér és ács, ennek vala neve Benedek, és vala negyvenesztendő ember, Vácnak tartományából, Dán nevű faluból. E Benedek nevű ember, mikoron három esztendeig mind szünetlen oly igen nyavalyásul beteg lett volna, hogy az ő térdei az ő melléhez és az ő sarkai az ő utolsó ülő feléhez ragadtak volna, úgyhogy semminemű lábai

nem valának, hanem csak szünetlen fekszik vala összezsugorodván, miképpen tőke. E nyavalyás beteg, mikoron hallotta volna Szent Margit asszonynak nagy csodatételét, kezde könyörögni az ő anyjának, atyafiainak és egyéb rokonságinak, hogy őtet elvinnék Szent Margit asszonynak koporsójához, mondván: „Ha én tapasztalandom Istennek leányának, szűz Szent Margit asszonynak koporsóját, hiszem, remélem, hogy e nagy kínból meggyógyulok.” Kinek az anyja kétségbeesvén az ő meggyógyulásáról mondta: „Mikoron az én atyám, ki régen megholt, feltámad, akkoron gyógyulsz te meg e kórságból.” E beteg mégis kéri vala őket, hogy elhozzák. Mikoron elhozták volna e beteget a koporsóhoz egyszer is, kétszer is, ez igékkel kezde e beteg imádkozni mondván: „Hiszlek tégedet, én asszonyom, szűz Szent Margit asszony, én uramnak, Béla királynak leánya, aki te gyermekségedtől fogva megutálván a te királyi szüleidet és evilági országodnak dicsőségét, szolgáltál az Úr Jézusnak nagy alázatossággal, hogy teneked annyi nagy érdemed legyen az Úristennél, hogy engemet az én testemnek nehéz kórságából megvigasztahatsz, ha akarod. És kérlek, imádlak tégedet teljes hittel, kívánatos ájtatossággal, hogy méltóztassál engemet megszabadítani.” Ezenképpen e nyavalyás beteg letétetvén a koporsónak mellette fekszik vala. Íme mikoron immár ebben múlt volna egy egész hét, és mikoron a nagy oltáron mise szolgáltatnék, Úristennek kegyelmessége miatt, a szűz Szent Margit asszonynak érdeme miatt, kit e beteg teljes hittel hí vala, teljességgel való egészséget vevén, felkele minden segítség nélkül és a koporsót háromszor megkerülé, hálát adván az Úristennek az egészségnek jótételéről. Ezenképpen ő tulajdon lábain vígan hazájába tére. Annak utána gyakorta jő vala a tartománybeli emberekkel zárándokságban a koporsóhoz. Hallván pedig [az] emberek Szent Margit asszonynak e nagy csodatételét, a tartományokból különb-különb kórságbelieket hoznak vala a koporsóhoz. Némi-koron pedig ördögöktől gyötrötteket is hoznak vala e szent szűznek koporsójához. És minden kórságbeli betegek meggyógyulnak vala e szentséges szűznek érdeme miatt a koporsónál. Jézus!

Ismét egy példa olvastatik egy betegről, kit Szent Margit asszony meggyógyíta:

Vala némely fráter, aki lakozik vala az ispitályházban és ez vala tisztességbeli és vala ájtatos az Úristenhez és az ő szentjéhez. És ez embernek vala neve Albert, és ő tartatik vala nagy, nehéz negyednapi kórsággal, avagy negyednapi hidegleléssel. Mely hidegleléssel esék ez Albert nevű fráter nagy fájdalomba, úgyhogy az ő lábai megsugorodának az ő térdében, de maga ez Albert nevű fráter fogadást tön Szent Margit asszonynak és bízék az ő szent érdemében: teljességgel, nagy siralmakkal ajánlá ő magát Szent Margit asszonynak. Legottan, hogy ez ajánlást elvégezé és a napnak egy része elmúlván, e beteg az ő betegségének ágyából és a negyednapi hideglelésből és az ő térdeinek megsugorulásából mindenestül fogva megszabadulván, felkele és Szent Margit asszonynak koporsójához jöve. Nagy ájtatossággal és alázatossággal földre leterjeszkedvén hálát ada e szent szűznek. És e dolgot megmondá a frátereknek és egyéb nagy sok embereknek. Ezenképpen elméne.

Ismét kezdetnek némely csodatételek, kiket tön Úristen e szent szűznek érdeme miatt. Mert az ő koporsójánál vakoknak látások megadatott, sántáknak járások, csonkáknak kezek megadatott és egyéb sok különb-különb kórságbelieknek meggyógyulás adatott:

Vala egy leány, kinek vala tizenkét esztendeje, néminemű Pinka nevű háziatyának leánya. E leány vala Szent Margit asszonynak koporsójához ájtatos és hű. A jótételekért, kiket hallott vala Szent Margit asszonyról, elhozatá ő magát e leány az ő szülőjével e szent szűznek koporsójához az ő egészségének megépüléséért. E leánynak ő bal keze mind ő születésétől fogva hátra fordulva vala, megsugorodván mind hónaljig az ő vállára. És oly igen megaszott vala az ő keze, hogy valakik látják vala, semmit egyebet nem látnak vala, hanem csak a bőrben az asszú tetemeket mutatják vala ragaszkodván. Mely leány, mikoron gyakorta jött

volna Szent Margit asszonynak koporsójához egy néhány napig, tehát a nagy misének alatta, mikoron az evangélium olvastatnék mind a nagy sokaságnak előtte, kik akkoron ott valának, e leány az ő tenyerét, kezeit, kik megzsugorultak vala és hátra fordultak vala, megnyitá és karját felemelé és őmagát mindeneknek meggyógyultnak mutatá. E leány ezután ájtatosságból egy néhány napon ugyanott a koporsónál megmarada és valakik kívánják vala, mindeneknek megmutatja vala, miképpen e napoknak alatta lassan-lassan a hús az asszú tetemekre növekedvén az Úristennek jótétele miatt és szűz Szent Margit asszonynak érdeme miatt teljességgel meggyógyula. Amen, Jézus!

Ismét más példa Szent Margit asszonynak csodatételéről ekképpen:

Vala némely szűz apáca e klostromban és ő vala nemes királyi gyökérből támadván. Ő vala Béla királynak hűgának, Anna asszonynak leánya. Őneki vala neve Margit. Mikoron e szoror Margaréta hallotta volna Úristennek sok tételét különb-különb kórságban megnyomorultaknak Szent Margit asszonynak érdeme miatt, isteni engedelem miatt, miképpen hisszük, e szoror e hallott jótételeket nem akará szívével hinni. Mikoron e szoror egy napon a karban állana az ablaknál, kin nézettetik Krisztusnak szent teste, és mikoron látott volna némely asszonyállatot, oly igen nyavalyásul, köszvénnel megverettet és megzsugorultat, úgyhogy az ő kezétől és fejétől megválván, ő testének semminemű tagjával nem élhet vala, hanem ő két kezével nagy erőlködéssel a padimentomon vonszolja vala őmagát, úgyhogy mindenek könyörülnek vala őrajta. Az egyháznak kívüle pedig hordoztatik vala, néminemű taligán. Mikoron e szoror látta volna e nyavalyás beteget, akara bizonytságot venni Szent Margit asszonynak szentségéről. Monda: „Szoror Margaréta, ha e nyavalyás beteget meggyógyítandod én látásomra itt állván, tehát az Úristennek is hálaadásokkal dicséretet mondok és a te szentségedet hívén, teljes hittel, méltó tisztességet teszek te szentségednek.” Íme legottan csodálatosképpen alig múlték félóra, mikoron még a szoror ott állana az ablaknál és nagy sokaság volna a szentegyházban és könyörülének e nyavalyás betegen, a betegnek, az ő régi hosszú kórságának kötele megoldozván vőn tökéletes egészséget. De mert a hosszú kórsággal megemésztetett vala az ő ereje, az új erőt vevén alig mehete a koporsóhoz. Úristennek és Szent Margit asszonynak érdemének hálákat ada és el, haza méne. Annak utána egynéhány hét múlva az ő megyés plébánosa, megyéjével együtt és a beteggel kereszttel, processzióval jövének Szent Margit asszonynak koporsójához és bizonytságot tőnek e beteg asszonyállatnak az ő régi hosszú kórságáról. Az Úristennek is hálát adának Szent Margit asszonynak érdeméért ajándékokkal, tisztességtételekkel, szokás szerint. És e szűz, ki először kételkedik vala Szent Margit asszonynak szentségéről, megmarada és megerősítették ájtatosságban és hálaadásokban. Amen!

Ismét vala egy ifjú, ki lakozik Szent Erzsébet asszonynak ispitályában Szent Gellért hegye alatt, mely hegy azért mondatik Szent Gellért hegyének, mert régen a hegynek alatta öletett volt meg Szent Gellért, a kegyetlen kemény pogány magyaroktól. Azért mikoron ez ifjú sok ideig feküdt volna az ispitályban, hallá, hogy Szent Margit asszonynak érdeme miatt az ő koporsójánál betegeknek nagy jótételek adatnak Istentől egészségre. [A]mennyire teheté, megszerzé a beteg, hogy elhozattatnék a koporsóhoz, de az ő nagy kórságának miatta könyöklék a márványkoporsóra. Ájtatosan kéré Szent Margit asszonynak segedelmét, esedezését és ugyanottan legottan vőn tökéletes egészséget.

Vala némely vak háziatya, aki nagy sok ideig való fájdalommal szemeinek világosságát elvesztette vala. Mely vak mikoron egyéb sok emberekkel Szent Margit asszonynak koporsójához ájtatosan zárandokságban jövékkel ő is eljőve az ő gyermeke ötöt vezetvén, de az Úristennek titkon való ítéletével e vak semmi jótételt nem vőn, nem követe. Mely vak sírván és szomorúan kétnapi avagy négy napi menőföldön az ő házában tér vala meg. Bemenvén

pedig az ő házába leüle az ő székében, miképpen előbb szokta vala a kéménynek mellette és őhozzá híván az ő feleségét és fiait, fohászkodván monda: „Ó, én asszonyom, Szent Margit asszony, sok emberek a te érdemed miatt irgalmasságot nyertenek, csak önnönmagam az én bűneimért vakul térék meg az én házamba, miképpen odamentem vala.” És hagyá az ő feleségének, hogy a háznak ablakát az ő széke mellett megnyitná az égnek vigasztalásáért. Legottan e beszédek után e vak az ő felesége előtt, fiai és háza népe előtt vevé szemének világosságát; ki legottan ő székéből kijöve, híván őhozzá ő barátit és szomszédit és megyés plébánosát, hálát ada Úristennek és Szent Margit asszonynak érdemének: szerze nagy vendégséget és lakának nagy örömmel. Mikoron e dolognak elmúlt volna egy hete, ismét mind az emberekkel, új gyertyáknak áldozatjával, az ő zarándokságukat beteljesíték az ő fogadásuk szerint, és mindeneknek nyilván kihirdeték e meggyógyításnak jótételét. Amen, Jézus!

Ismét vala némely özvegy asszonyállatnak leánya, kinek vala neve Neste, aki az ő szemeinek szünetlen való fájdalmával öt esztendeig lőn vakká. E leány mikoron vezérletett volna Szent Margit asszonynak koporsójához a frátereknek és egyéb sok népeknek jelenvoltára, kik jöttek vala zarándokságban Szent Margit asszonynak koporsójához, érdemlé venni szemének világosságát e szegény vak leány.

Vala némely penitenciatartó, kinek vala neve Ölse, és vala német. Ez nyolc esztendeig szünetlen szenvedé szemeinek fájdalmát, és a nagy daganatnak miatta az ő orcájának húsa felnövekedvén és az ő szemeit befedi vala az ő orcájának dagadott húsa; ezenképpen vakon marad vala meg. E szegény vak asszonyállat hozattaték Szent Margit asszonynak koporsójához és ott tartaték egy néhány napokban, Szent Margit asszonynak érdemében való reménységért. Nagyboldogasszonynak másodnapján e szegény betegnek minden fájdalma megszűnék és a daganat leszalla és semminemű éktelenségnek szörnyűségnek nyoma őrajta meg nem marada. Nagy sok népeknek látására vevé a szegény vak ő szemeinek világosságát Szent Margit asszonynak érdeme miatt, [az] Úrnak születése után ezerkétszázhetvenhárom esztendőben, és elméne az ő hazájába nagy örömmel.

Vala némely szabó Vácnak városában, kinek vala neve Benedek. E szabó esztendeig avagy tovább munkálkodván poklosságban, igen nehezen és nemcsak önnönmagától, de ő házabeliektől és orvosoktól az ő életétől avagy életéről kétség vala. E nyavalyás beteg ő szívének teljes ájtatosságával ő magát ajánlá Szent Margit asszonynak érdemébe. Mikoron immár az ő zarándokságának harmadnapja volna, egészségnek jótételét megnyeré, Szent Kozma Damján napján, a nagy sokaságnak előtte. Szent Margit asszonynak érdeme miatt az Úristentől vett jótételeket megismervén nagy nyilván való kiáltással hálát ada mindeneknek Teremtőjének dicsérvén az Úristent.

Vala egy ember, kinek vala neve Márton és vala somogyvári. E Márton nevű ember gyötreték sok ideig a nehéz kórsággal és vala éktelenül ő testében megszornyúdott, és vala ő elméjétől elidegenedett, miképpen ördögös - miképpen sokaktól ítéltetik vala -, láncokkal megkötötve tartatik vala. Mely kórságbeli ember legottan, hogy az ő házabelieknek őrizetétől magát kiszabadíthatja vala, mindeneknek még testekben is nagy bántalmakat teszen vala. Fogadást tőnek az őtet őrizők avagy atyjafiai, hogyha meggyógyulni érdemlene Szent Margit asszonynak érdeme miatt, tehát nagy messze földről a zarándokságot beteljesítenék, Szent Margit asszonynak koporsójához. Mely kórságos ember alig tartaték fél óráig a láncokban, kezde üvölni: „Meggyógyultam, bocsássatok engemet szabadon járni!” Az emberek semmiképpen nem hisznek őneki, de mégis megtartják őtet a fogságban egy óráig. Annak utána elvevék őróla a láncot és szabadon elhagyják menni, ki mindenképpen az elébbi okosságának, szelíd-

ségének szokását vevén tökéletes egészséggel örülven, a fogadott zarándokságot beteljesíték és mindnyájan bizonyoságot tőnek e csodáról.

A cselei János bírónak felesége vala ő elméjétől elidegenedett és sokakról alittatik vala ördögösnek, kiért tartatik vala megvasztatván, kinek okáért nemcsak ő baráti, de még ő szomszédi is könyörülnek vala őrajta. Fogadást tőnek, kérvén Szent Margit asszonynak érdemét és az elméjétől elidegenült asszonyállatnak tökéletes egészséget nyerének. És meggyógyulván, Szent Margit asszonynak koporsójához hozák és e dologról sok tanúkkal bizonyoságot tőnek és ez asszonyállatot egészségben előmutaták bizonyossággal. Jézus, Mária, Margaréta!

Ismét vala némely asszonyállat, ki is kórságos vala és ő vala Upor nevű tisztelendő embernek felesége, és tartatik vala külön magának berekesztvén az ő nagy nehéz kórságáért. Fogadást tőn ez asszonynak az ő ura és baráti, hogy az az Úristen Szent Margit asszonynak érdeme miatt ez asszonyt meggyógyítaná, tehát zarándokságot tennének Szent Margit asszonynak koporsójához. Mikoron e fogadást megtették volna és ajánlották volna ez asszonyállatot Szent Margit asszonynak érdemébe, nyerének öneki teljes egészséget. E dologban sok emberek megerősítettének lelki épülésre, hogy ez elméjétől elidegenült asszonyállatnak, avagy balgatag asszonyállatnak, egyéb embereknek hitével, ájtatosságával és fogadásival az előbbi egészsége megadatott, nagy sok embereknek jelen voltára, kik e dolgot látták és hallották bizonynal.

[Egy álmában csodálatos módon meggyógyult beteg már nem fájlalá] térdét és érzé ömagát megkönnyebbültnek. Ezeknek utána felserkene álmából, igen csodálkozik vala azon, hogy hol volna ő, és hogy könnyebben volna. Mondá e beteg az ő feleségének és fiainak: „Hol vagyok én mostan?” Mondának neki: „A te házában vagy te mostan.” Mondá e beteg: „Elvittetek volt-e engemet valamely helyre?” Mondanak ök: „Nem vittünk.” Tehát e beteg mind megmondá önekik valamit látott vala és kéré őket, hogy elvinnék őtet szekéren a koporsóhoz. Mikoron e beteget elhozták volna a koporsóhoz és illette volna a koporsót, legottan meggyógyula és hálát adván Úristennek és Szent Margit asszonynak, lábán méne házához. Ezeknek utána egynéhány esztendő elmúlván ezen embernek szeme igen fája, úgyhogy embereket nem ismerhet vala meg. Fogadást tőn Szent Margit asszonynak, hogy ha őtet meggyógyítja, tehát az ő tisztességére esztendeig minden szerdát megbőjtölne. E fogadás után meggyógyula az ő szeme.

IV. Itt kezdetnek némely példák, hogy miképpen az Úristen Szent Margit asszonynak érdeme miatt halottakat támasztott fel életre. Jézus!

Vala némely tisztelendő háziatya Budának mellette Felhévízett, kinek vala neve Bo[n]c. E háziatya, mikoron vecsornyének utána vacsorálnék az ő köpincéjében, ő feleségével és háza népével és az ő fia, kinek vala neve Benedek és vala hétesztendő, aluszik vala ugyanazon pincében, íme a pincének egy része a padimentommal együtt leesék és a háziatyának jelen voltára, háza népével együtt e gyermeket a kő elnyomá. E háziatya pedig, aki messze vacsorázik vala a gyermektől, félvén halálnak veszedelmét elfuta, mert oly igen nagy vala a romlás, hogy méltán félik vala a veszedelmet; és e gyermeket ugyanottan elhagyván a köveknek alatta. És e gyermeknek veszedelméről az ő szülei esének nagy siralomra. De mikoron e gyermeknek szülei felindították volna minden ő atyjukfiait és szomszédit, némelyek ássák vala ki e gyermeket kapákkal, némelyek ásókkal és egyéb eszközökkel, vas- és fászerszámokkal, kik e dologra alkalmasak valának. Nagy sok munkával nagy sok ideiglen, a földnek, kőnek és mésznek terhét, nehézségét elvevén a gyermeket kivonák, ki oly igen megtörettetett és elnyomattatott vala, hogy semminemű egészség ő tagiban és tetemiben nem vala, ki meg nem

töretett vala. E gyermeknek pedig ő anyja a nagy bánatnak miatta, miképpen anya az ő egyetlen egy fiának haláláért anyai szorgalmatossággal tapogatja vala ő fiának nyelvét, melyet e megholt gyermek megszorítván tart vala az ő fogai között, vérben bekeveredvén. Mely gyermeket mikoron az ő szülei az ő házukban letették volna, aki mindenestül meghalt vala, meghidegedett vala és élő lélektől mindenestül megfosztatott vala, e gyermeknek ő szülei a siralmas szózatoknak közötté kezdék hívni Istennek irgalmasságát Szent Margit asszonynak érdeme miatt mondván: „Mi asszonyunk szűz Szent Margit asszony, kérünk tégedet, hogy a te érdemednek miatta, támasszad fel a mi fiunkat, mi lelkünknek és testünknek egyetlenegy vigasztalását, mert tudjuk, hogy ez irgalmasságot megnyerheted minékünk, a te érdemeidnek miatta.” Az ő rokonsági pedig és szomszédi, ugyanezen könyörgéseket kiáltják vala. E gyermeknek is ő atyja futamék Szent Margit asszonynak koporsójához szövétnekkel és áldozattal veternyének utána és ő ájtatos könyörgésüket Úristennek és Szűz Máriának tőn siralmas könyörgésekkel és a meghalt gyermeket és a gyermeknek lelkét ajánlá Szent Margit asszonynak esedezésébe és érdemébe. Azért mikoron e gyermeknek atyja beteljesítette volna az áldozatokat és imádságokat a koporsónál és megtérne az ő tulajdon házához sírván ő egyetlenegy fiáért, tehát íme mikoron a nap felkelt volna, elébe jövének e háziatyának némely emberek, kik mondák, hogy az ő fia megelevenedett. Mikoron e háziatyá hallotta volna és látta volna, hogy az ő fia feltámadott, vevén az ő fiát ő karjai közébe és megcsókolván őtet hálaadásokkal és mind ő teljes háza népével és minden szomszédival szántóebéd előtt e gyermeket elevenen és mindenestül meggyógyultat, ismét megtérvén, hozák Szent Margit asszonynak koporsójához és megmutaták mindeneknek. És nem vala őrajta semminemű seb, sem sérelem, aki annak előtte mindenestül fogva eltöretett vala. E meghalt gyermeket, ki Szent Margit asszonynak érdeme miatt feltámadott vala, nyilván megmutaták óbudai prépostnak és mind a káptalannak és a tisztelendő atyáknak és uraknak, váci püspöknek és váradi püspöknek és Szent Bernát szerzetének apátjának és a pápa követinek, kik tudakozást tőnek Szent Margit asszonynak szentségéről. Azért ezek lönek tanúi e meghalt gyermeknek feltámadásáról.

E felül megmondott gyermeknek feltámadásáról való csodatétele Szent Margit asszonynak, meg vagyon faragván a Szent Margit asszonynak koporsóján, kit faragtanak fehér márványkőből.

Ismét kezdetik más példa, ismét némely halottnak feltámasztásáról.

Vala egy ember Pesten és ennek vala egyetlenegy fia. Mikoron ez embernek ő felesége az ő keze munkája után megfáradván ő ágyában lefeküdt volna, ő kisdéd fiát ő ölében helyeztette volna, kinek alig vala kilenc hónapja. Mikoron ez asszonyállat ő álmából felserkent volna, lelé e gyermeket megholtnak és mind ő teljes testében meghidegültnek és megfagyottnak, mert téli időben vala. Melyet mikoron a keserves anya miképpen megholtat siratná, az ő urát, aki külön őmagának nyugoszik vala és az ő tulajdon leányát, az ő anyját, szolgáló leányt, kik azon házban alusznak vala és mind ő teljes háza népét, szomszédit, rokonságát megindítá az ő nagy rívásával, és megijedének nagy félelemmel. E gyermeknek ő szülei pedig vevék e megholt gyermeket és tevék a háznak közepére a szén mellé és ő magukat siratják vala lenni ő fiuknak gyilkosának. Mert mikoron valamely szülőknek hozzá látatlanságának miatta valamely gyermek meghal, igen nagy nehéz bűn és csak pápának hatalma oldozhatja meg. Elmúlék az téli éjnek hosszúsága nagy siralomban és kezde nap világosodni. Tehát a nagy sírásoknak, ordításoknak közötté e gyermeknek szülei a megholt gyermeket ajánlák Szent Margit asszonynak érdemébe és fogadást tőnek, hogy ha az Úristen Szent Margit asszonynak érdeme miatt e megholt gyermeket megeleveníti és az ő anyját, ki őtet megnyomta vala, e rettenetes gonosz hírből, szeméremből irgalmasan megszabadítja, tehát a gyermeket míg élne, mindaddig adnák ez asszonyunk, Mária klastromának örökké való szolgálatjára. Mikoron ez imádságokat és

fogadásokat elvégezték volna, íme kezdenek e gyermeknek ő megholt, fagyott testének erei lassan-lassan megelevenülni és a napnak felkeltekoron a nagy téli hosszú éjnek utána Istennek irgalmassága miatt és Szent Margit asszonynak érdeme miatt a lélek megtére, és megelevenüle a gyermek. Az ő szemét megnyitá, kövekölván anyjára néz vala a gyermek, melyet, az anya örülvén, azért, hogy az ő fiát holtak közül elevenen vette vala, vevé őtet [az] ő ölébe, áldván az Úristent - mindeneknek előtte, kik jelen valának - az elvett jókért. A siralom fordula nagy örömré és az anya szoptatja vala ő fiát, miképpen anya. De maga mikoron a nap jobban feltámadott volna, a szomszédok mindenfelől összegyűlének és a fiát, kit éjszaka sirattanak vala miképpen holtat, Szent Margit asszonynak érdeme miatt örülvén elevenen mutatták meg, és az ő fogadásukat beteljesíték. A gyermeket, ki ő halottaiból feltámadott vala nagy sokaságnak előtte elvívék Szent Margit asszonynak koporsójához. Szent Margit asszony halálának másod esztendejében. Annak utána a pápa követinek is megmutatták a gyermeket.

V. Ismét kezdetnek némely csodálatos dolgok Szent Margit asszonyról.

Vala némely jegybéli Erzsébet nevű leány, kinek mikoron az ő ura elment volna messze való útra, e leány kezde kényszeríttetni az ő jegyesének szerelmével és kezde e leány bujdosni és keringeni, miképpen bujdosó különb-különb sötét helyeken, csak őmaga egyedül. Tehát íme pokolbeli ördög a leánynak eleibe jöve az ő jegyesének személyében és megszállá e leányt és kezde őbenne lakozni. Legottan ez ördögös leány futamék az ő atyjára, anyjára és egy méhben feküdt atyjafiára és mindenre egyébre, valakiket érhet vala; erősen gyötri vala őket. Némikoron ököllei veri vala őket arcul, némikoron foggal szaggatja vala őket, némikoron pedig kövel avagy pálcával veri vala őket. De maga e szegény leány megfogattaték az ő szüleitől és igen erősen megláncoltaték. És mikoron a leány annak előtte nem tudott volna egyéb nyelven szólni, hanem csak magyarul, de maga az időtől fogva, hogy pokolbeli ördög a leányba ment vala, őt egész hónapig szóla e leány németül, tótul és egyéb sok különb-különb nyelveken. Azért mikoron hallották volna az ő szülei a csodatételeket, kiket az Úristen mívelkedik Szent Margit asszony koporsójánál, Szent Margit asszony érdeme miatt, e szegény leány megkötöztetvén és megláncoltatván hozattaték Szent Margit asszonynak koporsójához és nagy sok ideig tartaték a koporsónál. Tehát íme sok napoknak utána, Szent Margit asszonynak halála napján, Szent Priszka asszony napján, István királynak, Szent Margit asszonynak egy méhben feküdt atyjafiának jelen voltára, mely király akkoron a koporsónál vala és magyarországbeli jobbágynak és mind a teljes királyi udvarnak jelen voltára, az ő szüleinek is és atyjafiainak és nagy sokaságnak jelen voltára, kik mind könyörülnek vala őrajta. István király pedig mind ő teljes udvarával együtt könyörül vala e szegény leányon és csodálkozik vala arról, hogy ő különb-különb nyelveken szólna, és könyörögnek vala az Úristennek a nagy sokaság a királlyal együtt, hogy az Úristen tenne irgalmasságot e szegény asszonyállattal Szent Margit asszonynak érdeme miatt, és megszabadítaná pokolbeli ördögtől. Tehát íme Istennek kegyelmessége Szent Margit asszonynak érdeme miatt jelen lőn. Pokolbeli ördög e szegény asszonyállatból elűzetteték Szent Margit asszonynak halála napján, Szent Priszka asszony napján és vőn tökéletes egészséget. És megtére előbbi szelídsége, és teljes okossága. És az előbbi különb-különb nyelveken való szólásokat mind elfeledé, csak magyarul tud vala, mint előbb. Tökéletességgel meggyógyula. Ó, minemű öröme vala az időben István királynak, hogy látja vala, az ő húgának érdeme miatt, különb-különb kórságbelieket meggyógyulni, az Úristennek kegyessége miatt. Sőt nemcsak István király örül vala, de mind teljességgel magyarországbeli urak örülnek vala Szent Margit asszonynak érdeméről.

Vala egy tisztelendő ember, aki ájtatosságból gyakorta meglátogatja vala Szent Margit asszonynak koporsóját. Monda e tisztelendő ember az ő társinak: „Menjünk el megtenni a mi

zarándokságunkat és üdvözleni, köszönni Szent Margit asszonyt.” Ezeket hallván némely szerzetes emberek, az ő ájtatosságának ellene valókat tanácsolnak vala neki. És miképpen világi embert, kit valami jóru l könnyen megcsalnak, az ő jó szándékáról a szerzetes emberek, megvonák e tisztelendő embert. Mikoron pedig elmúltanak volna két napok, monda ismét e tisztelendő ember az ő társinak: „Menjünk el a mi asszonyunknak, Szűz Máriának szigetébe spaciálásnak, mulatságnak okáért.” Az előbbi ájtatosságát mindenestől fogva elfeledé. Kik mikoron elmentek volna és kezdtek volna evezni a Dunán, e tisztelendő embernek ő jobb keze, kezde nagy hirtelenséggel nagy fájdalommal gyötretni. És minekelőtte a Dunán által jöttek volna, a fájdalom annyira növekedék, hogy mind válláig sem kezdé érezni az ő kezét és úgy keményedék meg az ő keze, hogy sem fel, sem alá, nem teheti vala. Tehát ez ember legottan megismeré, hogy ő annak okáért gyötretnék, hogy őtet megcsalták volna a szerzetes emberek a zarándokság járásból. És elméne félvén, reszketvén Szent Margit asszonynak koporsójához, de semmi irgalmasságot és meggyógyulást ott nem vő n, azért hogy a Szent Margit asszonynak érdeméről való vélekedést ő elméjéből még ki nem tisztította vala, miképpen kell vala. Tehát megismervén az ő bűnét, töredelmes és alázatos szívvel siralmakra indultaték bocsánatot kérvén Szent Margit asszonytól, mondván: „Ő boldog Szent Margit asszony, Úristennek ájtatos a, ez országnak, különb-külö nb részéből jövők, különb-külö nb kórsággal megnyomorítatván, te érdemednek miatta meggyógyulván, megtérnek ő hazájukba nagy örömmel. É n pedig egészséggel jöttem ki én házamból, és í me én az én hitetlenségemért én magamnak és minden én házambelieknek örök szégyenségére megaszva térek meg én házamba.” De maga a fájdalom is nagyobbban bővültetik vala és e penitenciatartó embernek ő könnyhullási bővebben ö ntetnek vala a koporsónak fundamentomára, és a meggyógyulásnak jótétele szünetlen kérettetik vala. Mikoron ezenképpen könyörögne, meghallgatá őtet az Úristen, Szent Margit asszonynak érdeméért. Mert minekelőtte a vecsernyék elvégeztetnének, tökéletességgel megvigaszék. Istennek jótételét, Szent Margit asszonynak érdemét és az ő panaszkodó könyörgését mindeneknek kijelenté nyilvánvaló szóval, és az őneki gonoszul tanácsoló szerzeteseknek bátorsággal megfeddé ö nnönmaga alkalmas ájtatosságban megmaradván. A Szent Margit asszony koporsóját tanulá alkalmas tisztességgel gyakortabban meglátogatnia, hogynem mint előbb. Jézus, [M]ária!

Ismét vala egy Márton nevű ember Pozsegának tartományából és ez vala tót. E Márton nevű ember, mikoron sok ideiglen feküdt volna nagy nehéz kórságokban, megnémula: az ő kezei és két lábai megzsugorulának. Mikoron hallotta volna e szegény kór[ságos] Szent Margit asszonynak csodatételét, elhozatá ö nnönmagát, ő szüleivel és barátival ennyi nagy messze földről, Szent Margit asszony koporsójához. Mikoron jutott volna a koporsóhoz, Úristennek kegyelmessége miatt, és Szent Margit asszonynak érdeme miatt, megadaték őneki szólása, és kezeinek és lábainak egészsége megadatának, akiknek gyötrelmeket szenvedte vala farsangtól fogva Szent György napig. E dolgokat megbizonyítá alkalmas tanúkkal e beteg a pápa követi előtt bizonyossággal.

Vala némely penitenciatartó asszonyállat Esztergomott, és ez vala tisztelendő asszony. Az ő tisztelendő voltáért a városban sokaktól ismertetik vala és ő vala aranyfonó, kinek vala neve Méza. E penitenciatartó szenvedé három egész esztendeig szüntelen vérhasnak kínját, ő fejének mondhatatlan nagy fájdalmával. Ez asszonyállat, mikoron minden ő jószágát elkö ltvén feküdnék, hallá ez asszonyállat, hogy Szent Margit asszonynak érdeme miatt, kórságoknak, betegségeknek miatta megnyomorítottaknak Istennek jótételi adatnak. Azért téteté őmagát szekérre, mert egyébképpen nem jöhet vala és hozatá őmagát a koporsóhoz. Mikoron még az úton jönne, érzé őmagát megkönnyebbedni. De mikoron jutott volna a koporsóhoz és tapasztotta volna az ő vélomát, minden kórságából meggyógyula és vő n tökéletes egészséget.

Vala némely nemes ember, kinek neve vala Kátai Petrit. Mikoron e nemes ember feküdt volna különb-különb kórságokban három esztendőnél tovább, és növekedvén a kórság, verettetéek köszvényességgel mind teljes jobb fele, és gyötretik vala annyira, hogy őmagát meg nem indíthatja vala, sem egy oldaláról másra magát nem fordíthatja vala, hanem csak lepedőn, szolgálóinak segítségével miatt fordulhat vala meg: e nemes embernek sok ájtatossággal, teljes hittel Szent Margit asszonynak érdeméről, vala nagy kívánsága jönni meglátogatni Szent Margit asszonynak koporsóját. És mikoron gyakorta könyörgene siralmakkal ő ágyában feküdvén, Úristennek és Szent Margit asszonynak, hogy az ő kívánságát beteljesíthetné, de az ő nagy nehéz kórsága miatt megnehezülvén, sem szekéren, sem egyéb állaton nem merik vala megindítani. Mikoron ezek ezenképpen lennének, íme e betegnek hitének és ájtatosságának érdeme szerint ő álmában Szent Margit asszony neki megjelenék, néminemű tisztelendő személyekkel, kik követik vala Szent Margit asszonyt. És Szent Margit asszony az ő szűzi kezével a betegnek köszvényes felét megtapasztalá az ő kegyessége szerint, mondván: „Mi Urunk Jézus Krisztusnak nevében a te hited szerint veszed a kívánt egészséget!” Ezeket mondván legottan elenyészék és a beteg teljességgel érezvén ő magát egésznek, az ő betegségének ágyából felkele és jöve Szent Margit asszonynak koporsójához nagy sok emberekkel, miképpen olyan nemes ember, és a meggyógyulásnak irgalmasságát, kegyelmességét és Szent Margit asszonynak érdemének jótételét mindeneknek nyilván hirdette, sem meg nem szűnék mind haláláig hirdetni.

Vala egy gyermek Felhévízett, aki kórságos vala és egész esztendeig gyötörtetvén. [A betegség] nagy sok éktelenséget tett vala e gyermeknek orcájában és szemeiben. Mikoron e gyermeknek szülei fogadást tevén, hoznák őtet Szent Margit asszonynak koporsójához, az úton mind a sokaságnak előtte, kik ővelük jönnek vala, vőn tökéletes egészséget e gyermek. Ezenképpen örülvén az ő szülei, Úristennek és Szent Margit asszonynak beteljesíték az ő zarándokságukat nagy énekléssel.

Ismét némely ifjú négy esztendeig gyötretett vala ezen kórsággal, mert mindennapon háromszor avagy négyszer a kórság leüti vala, és alittatik vala holtnak. Ez mikoron jött volna a koporsóhoz és illette volna az ő vélomát, legottan meggyógyula.

Ismét némely Miklós nevű ember mikoron esztendeig gyötretett volna negyednapi hidegleléssel, úgyhogy minden teste megdagadott vala, és orvosoknak ítéleti szerint mondatik vala közel lenni belpoklosság, ezenképpen elhagyták az orvosoktól. E szegény beteg, veté őmagát Szent Margit asszonyhoz, fogadást tőn őneki, hogy ha őtet megvigasztalná, tehát esztendeig szolgálna fizetés nélkül a klostrombeli szororoknak, hol Szent Margit asszonynak teste fekszik. E fogadás lévén, és Szent Margit asszonynak érdemébe magát ajánlván, teljességgel megvigaszék; fogadását beteljesíté.

Kezdetik Szent Margit asszonynak egy jeles csodatétele, kit tőn e szent szűz halálának utána, ifjú László királlyal, mely László király vala István királynak, Szent Margit asszonynak bátyjának ő fia. Jézus!

Mikoron Szent Margit asszonynak halála után és Béla királynak halála után, meghalt volna Béla király fia, István király és országlana István király fia, ifjú László király, e névvel nevezett másod Szent László király után. Mikoron ez ifjú László király volna tizenhárom esztendő, esék nagy nehéz kórságokba, sok napokban. És ezután esék oly nagy fejfájdalomba, hogy lőn önnönmagának és okosságának kívüle, úgyhogy négy jeles orvosdoktorok, kik e királlyal bánnak vala, kétségbeesének e királynak életéről. Ott állnak vala Magyarországnak főjobbágyi és nemesi és némely jámbor szerzetes fráterek: ott vala Anna asszony némely hercegnek felesége, mely Anna asszony vala ifjú László király atyjának, István királynak húga. Ott vala Erzsébet asszony, Mójzes nádorispán felesége és Mátyus bán, ki vala

erdélyi herceg és vala László királynak mestere és őrizője. Ott vala az ő dajkája is, Margit asszony Pedikai Medus úrnak leánya. Ezek mind siratják vala nagy keserű siralommal ez ifjú László királyt és némikoron ragadják, veszik vala László királynak ujját, és megszorítják vala, hogyha érezné, de semmit nem érez vala benne. Tehát látván, hogy e király közelítene halálra, kezdenék könyörgeni e felül megmondott urak és asszonyok Szent Margit asszonynak, hogy ne hagyná meghalni az ő atyjafiának fiát, magyar királyt. És elküldének Erzsébet asszonyhoz, István király leányához a klostomba, hol fekszik vala Szent Margit asszonynak teste, hogy önekik küldené Szent Margit asszonynak vélomát, feketéjét, kit viselt e szent szűz életében és kinek alatta ki is bocsátá az ő boldog lelkét. Ez ifjú László király fekszik vala az időben klostornak mellette. Ezeket hallván Erzsébet asszony, István királynak leánya, László királynak nénye és gondolván ez ifjú királynak és Magyarországnak veszedelmét, a szororokkal, az ő rokonságival és barátival és minden egyéb szororokkal, asszonyunk, Mária klostromában lakozókkal, bőséges könnyhullatásokkal engesztelik vala a mindenható Istent a királynak életéért, hogy ez ország ne jutnak nagyobb veszedelmekre, miképpen akkora. Tehát a Szent Margit asszony vélomát, feketéjét, nagy hamarsággal elküldé Erzsébet asszony némely két fráterektől, prédikátor szerzetbeliektől. Azért vevé e hercegné asszony, Anna asszony, László királynak nénye a vélomot és betakaró, fedé vele László királynak fejét. Egyebek pedig teljes hittel és nagy ájtatossággal hívják vala Szent Margit asszonynak segedelmét. Tehát íme, e beteg király kezde először ő fejében, azután mind ő teljes testében verítékezni egészséges verítékkal. Az ő testének érzékenységi és a körülállókna ismereti megépültetvén, kiket annak előtte elvesztett vala, mert elébb semmit nem érez vala, senkit nem ismer vala, tökéletes egészséget vőn és az ő nényének Szent Margit asszonynak vélomát, feketéjét, kivel az ő fejét betakarták vala, fejét meglelvén. Úristennek és ő dicsőséges szülőjének Szűz Máriának hálaadásokat ada. Azt is megérté ifjú László király sokaknak mondásából, hogy a körülállókna ájtatos könyörgésére vigasztott volna ő meg, kiket tettenek Úristennek és Szent Margit asszonynak. Kinek érdeme miatt meggyógyulván, megerősödék és elméne alázatosan ifjú László király, miképpen zarándok, Szent Margit asszonynak koporsóját meglátogatni, járván gyalog önnön lábain. Az ő meggyógyulásáról nagy hálaadásokat tőn Szent Margit asszonynak, az ő szerelmes nényének és elméne nagy örömmel, mind ő teljes udvarával.

Mikora Béla király rakatta volna e Boldogasszonynak klostromát és megajándékozta volna különb-különb örökségekkel, szerze némely jámbor vitézt, kinek vala neve Károly és lakozik vala Óbudán és vala Béla király képében való bíró a Nagy-, avagy Újbudában, hogy e Károly vitéz szolgálna a klostornak és megszerezne minden dolgát mindenha. Azért e Károly vitéz Szent Margit asszonyról ilyen bizonytságot tőn és úgymond vala, hogy e Boldogasszony klostromának fundálásától, kezdetétől fogva mindenkoron hallotta, hogy ő jó és szent asszony volt, és hogy öneki Szent Margit asszonyban annyi reménysége volt még e szent szűznek evilágban életében, hogy mikora e Károly vitéznek kell vala menni erdőkön tolvajok által és igen sok veszedelmes helyek által az ő ellenségeiért, mindez ilyen sok veszedelmektől - úgymond vala e Károly vitéz - megszabadítja vala Szent Margit asszony és nem tetszik vala neki, hogy öneki valaki árthatna. Azonképpen e szent szűznek holtá után is minden időben öbeléje veti vala az ő reménységét. Azért történék ilyen dolog, hogy e Károly vitéz hűgának leánya igen megbetegüle hidegleléssel. Öneki vala neve Ágnes. Ezután esék őreá oldalának fájdalma, úgyhogy megsugorodva lőn tíz hétig, sem fordulhat vala egy oldaláról más oldalára a szolgáló leányoknak segedelme nélkül. Mikora ez Ágnes asszonynak ő anyja és ura sokat költöttek volna orvosokra és semmit nem használtak volna neki, három orvosdoktorok az ő életéről kétségbeesének. Ennek utána ez Ágnes asszonynak ő elméje, okossága elidegenüle, azért hívák a boldogbéli plébánost és adá neki Krisztusnak szent testét és megkenetét. Tehát az ő anyja és némely egyéb személyek fogadást tőnek, hogy ha Istennek kegyelmessége, Szent Margit asszonynak esedezése miatt e betegnek élete és egészsége megadatnék, hogy Szent

Margit asszonynak halála napja estjét, vízzel, kenyérrel böjtölné. Mikoron e fogadást megtették volna, nagy fohászkodásokkal és ájtatossággal felvevék e beteget, kinek életéről kétségbeestének vala és hozák Szent Margit asszonynak koporsójához és hét napiglan szünetlen marada a koporsónál. Az ő anyja pedig a szororoktól kikéré a klastromból Szent Margit asszonynak övét, kivel mikoron megövedzették volna, újonnan megtért lélekkel tapasztalá a koporsót. Legottan miképpen a feltett tehernek leesése, minden kinnak terhe eltávozik a betegtől, úgyhogy legottan felállta minden segedelem nélkül nagy és sok tanúknak előtte vevén teljes egészséget. Ő szülőjének és barátinak nagy örömmel, tulajdon erejével és lábain járván, méne az ő házához Újbudában. Ezek lőnek Úr születése után ezerkétszázhetvenkét esztendőben.

Itt kezdetik némely csodatétel, miképpen Szent Margit asszony Alexander nevű urat megszabadítá a tömlőcnek fenekéből:

Vala némely nemes úr Alexander nevű és jár vala magyar királytól szicíliai királyhoz követségben. Ez Alexander úr egy időben méne Németországba, Ausztriába és esék kemény fogságba, úgyhogy tartaték ez Alexander úr némely toronynak fenekén nagy vasban, három egész esztendeig, miképpen pokolnak fenekében, némely német úrnak miatta. Mert e német úr vett vala immár ez Alexander úron háromszáz girát és mégis kér vala négyszáz girát, ezért tartja vala e német úr Alexander urat fogva a toronynak fenekén a tömlőcbe. Azért mikoron ez Alexander úr küldötte volna egy szolgáját Magyarországba néminemű dolgaért, mikoron e szolga hallotta volna Szent Margit asszonynak csodatételét és mikoron megtért volna az ő urához a tömlőcbe, monda a szolga ez Alexander úrnak: „Ne félj, uram, semmit, mert vagyon Magyarországon új szent, Szent Margit asszony, Béla királynak leánya, aki teszen nagy sok csodákat: csonkákat és sántákat meggyógyít, vakoknak szemet ad és mind teljes Magyarország hozzá fut; én is ott voltam.” Mikoron ezeket hallotta volna ez Alexander úr, minden reménységét veté Szent Margit asszonyba és kezde neki szolgálni, mondván ő tisztességes *Pater noster*-t, kérvén, hogy őtet megszabadítaná. Tehát ennek utána egy éjjel ez Alexander úrnak jelenék egy szép szűz. Ez úrnak úgy tetszik vala, hogy sem aluszik vala, sem vigyáz vala. E szűz pedig vala megöltöztetvén egy nagy fehér imeggel. Ez imeg vala nagy és bő és a szűz az imegbe vala palást nélkül. Monda e szűz Alexander úrnak: „Annyi reménységed legyen Szent Margit asszonyba, miképpen Szent Erzsébet asszonyba.” E látásnak utána ötöd-, avagy hatodnapon e német úr megöleték az önnön földének emberei miatt, miképpen oktalan állat. Ezek meglévén, e német úrnak felesége elbocsátá Alexander urat a toronynak tömlőcéből, minden fizetés nélkül. Ezenképpen az Úristen megszabadítá Alexander urat Szent Margit asszonynak érdeme miatt, kiről bizonyoságot tőn önnönmaga Alexander úr a pápa követi előtt, diáki nyelvén.

Vala némely nagy nemességű ember, ki mondatik vala Mihályfi Jakabnak és vala Nyitra vármegye ispánja, ki megesküvék és az ő nemes társival erősen megbizonyítá, hogy mikoron először őneki feje mindenestül fogva és jobb felől való szeme fájt volna három egész hónapig és szinte hihetetlen gyötrellemmel gyötretik vala, és fájdalomnak miatta mindenestül elveszté jobb felül való szemének világosságát, úgyhogy mikoron a bal szemét berekeszti vala, csak ujját jobb szeme előtt tartván sem látja vala, sem valami egyebet. Az ő fejének fájdalma pedig nagyobbban bővültetik vala. E nemes úr kétségbeesék orvosoknak segítségéről, azért folyamodék Szent Margit asszonynak segedelmére, kinek mikoron koporsójánál maradott volna negyed napiglan ő szívének tiszta ájtatosságával, íme Szent Margit asszonynak halála után harmad esztendőben, e nemes úr vőn teljes egészséget, mind szemében, mind fejében és mind teljes testében, Szent Margit asszonynak érdeme miatt.

Vala egy jobbágy, kinek vala neve Albert és ő vala csicséti bán. E bán mikoron sok napokban való kórságoknak utána, minden testében megdagadozott volna és nyilván bélpoklosnak mondatnék, sem az ő betegsége vala orvosoknak miatta meggyógyulható. Vala e bánnak egy asszonya, ki vala macsói hercegnék felesége. E hercegné asszonynak tanácsával és egyéb barátinak tanácsával, egyebeknek is ő tanácsokkal, kik ővele valának, kik mind könyörülnek vala ő nagy nehéz betegségén, e bán fogadást tön Szent Margit asszonynak koporsóját meglátogatni, mind e környülállóknak előtte avagy hallására fogadá; aki az ő életéről mindenestül kétségbeesett vala, Szent Margit asszonynak érdemébe ajánlá őmagát. Íme csodálatosképpen ugyanazon éjjel az isteni irgalmasságnak mívelkedeti miatt, és Szent Margit asszonynak érdemének segedelme hívása miatt, megszabadula ez úr, e bán a rettenetes dagadozásnak kezdetitől és minden fájdalmának bántásitól; teljességgel egészségben egészen megmarada. Ennek utána e hercegné asszony, Anna asszony ez Albert bánnal együtt eljövének Szent Margit asszonynak koporsójához és megesküvén megmondák e felül megmondott csodatételt. Ővelük bizonyíták e csodatételt Miklós prépost, sirimensisbeli prépost és bocsinai Ompud bán. Ezek meglevén hálát adának Úristennek és Szent Margit asszonynak és nagy békességgel hazamenének.

Vala némely tiszta nemességű ember, kinek vala neve Ampudinus, és vala vármegye ispánja. E nemes úr megesküvék az ő kisdéd fiáért, Jánosért, Szent Margit asszony koporsójánál. Mert az ő kisdéd fiát el nem hozhatá az ő kisdéd voltáért a koporsóhoz és az útnak messze voltáért is, mert ez nemes úrnak lakóhelye vala e klostromhoz több, hogynem mennyi földet egy lovon való ember kiügethetne hat napon. Azért e nemes úr még esküvel ilyen bizonyiságot tön Szent Margit asszonynak csodatételéről: hogy mikoron az ő szerető fia, még a dajkának emlőit szopná és megbetegült volna nagy nehéz kórsággal, úgyhogy az élő lélek a gyermeknek szájában alig éreztethetik vala meg, tehát ez úr és az asszony, e gyermeknek anyja, ajánlák e gyermeket az ő utolsó vonakodásában Szent Margit asszonynak érdemébe. És Szent Margit asszonynak vélomát nagy kéréssel elkérék Szent Margit asszonynak nénjétől, Anna asszonytól, hercegné asszonytól, ki Szent Margit asszonynak egy méhben feküdt néneje vala. E hercegné asszony tartja vala önála e vélomot nagy alkalmas tisztességgel. Mikoron e nemes úr ő feleségével megkérték volna Szent Margit asszonynak vélomát, feketéjét, beletakarák a kicsiny gyermeknek fejét. Legottan a gyermek szemeit megnyitván és mintegy némiképpen ő orcájában megvidámulván kezdé ő dajkájának emlőit szopni, aki annak előtte negyednapig nem szopta vala. Ezenképpen e kisdéd gyermek Szent Margit asszonynak érdeme miatt meggyógyula, Szent Margit asszonynak halála negyedik esztendejében, s felül megmondott hercegné asszonynak, Anna asszonynak jelen voltára, és mind ő bőséges népének jelen voltára, Szent Iréneusnak monostorában. Azután is megmarada nagy jó tökéletes egészségben.

Vala Szent Erzsébet asszony falvában Pest mellett egy nemes ember és vala e klostromnak konfrátere. E nemes ember ilyen bizonyiságot tön Szent Margit asszonynak csodatételéről, és úgymond vala, hogy az ő húgának ura megbetegedék, úgyhogy három esztendeig azonképpen feküvék az ágyban, miképpen fa és nem indíthatja vala sem kezét, sem lábát, sem szólhat vala: sem ehetik vala, hanem tollszálon adják vala az étket [az] ő szájába. Tehát mikoron e megnyomorodott beteg feküdnék egy éjjel ő ágyában, Szent Margit asszony jelenék e betegnek álmában és megtapogatótá őtet és monda: „Mit mívelsz szegény?” Másod éjjel ismét megjelenék Szent Margit asszony álmában a betegnek és monda: „Kelj fel. Parancsolok teneked, hogy menj el az én koporsómhoz és meggyógyulsz.” Ezeket hallván e szegény beteg legottan meggyógyula és felkele. Ezeket mikoron látták volna az ő gyermeki, némelyik vigad, nevet vala, némelyik sír vala örömben. Másodnapon az ő rokonsági, mind hozzá gyűlének e nagy csodáért és mind felülének szekérbe e meggyógyult emberrel együtt és menének Szent Erzsébet asszony falvába a nemes ember házához. Onnat mind felkelének és jövének Szent

Margit asszony koporsójához. E beteg ember pedig mind megmondá valamik neki történtek vala. Az időben, mikoron e beteg meggyógyult vala Szent Margit asszony koporsójánál, valának akkoron több, hogynem háromezer emberek, kik jöttek vala Szent Margit asszonynak koporsójához. E nemes embernek pedig vala akkoron száz esztendeje, mikoron bizonytságot tön Szent Margit asszonynak csodatételéről.”

Vala Megyeren egy asszonyállat, kinek vala neve Mária. Ez asszonyállatnak ő térdei megsugorodának annyira, hogy semmiképpen ki nem nyújthatja vala. És mikoron akar vala valahova menni, tehát az ő térdei ő melléhez szorúlnak vala. Ezenképpen az elő felén a földön vonszolja vala magát. Ezenképpen lön e szegény beteg húsvétól fogva Szent Jakab napjáig. Azért ez asszonyállatot felvevé egy taligára és hozá e szigetbe, ennek utána ölébe vevé az ő ura és vivé Szent Margit asszonynak koporsójához. De meg nem gyógyula ez asszonyállat, hanem az ő ura hagyá őtet némely apácáknál avagy szesztráknál ezen szigetben, kik lakoznak vala e klastromnak mellette kívül, hogy őtet mindenképpen elhoznák a koporsóhoz. Mikoron e szesztrák minden napon elhoznák a taligán e beteget az egyházig és a koporsóhoz, önnönmaga csúszna, két egész hétig nem gyógyula meg. Tehát íme két hétnek utána némely napon, mikoron nagy sokaság jött volna a koporsóhoz, e szegény beteg is elhozatá őmagát a szentegyházhoz és nem mer vala csúszva menni a koporsóhoz a sok népektől való szégyenletéért. Tehát fráter Vince, ki lakozik vala e klastromnál, ada e betegnek egy foltot Szent Margit asszony skapulárából és az ő szent hajának mosadékvizét és hagyá hogy a vízzel mosná térdét és a skapulár posztójával törülne; kit ezenképpen tön e beteg. Ezeknek utána kezdé e beteg magát vonni a földön csúszván. Mikoron e szegény beteg közelítene a koporsóhoz, íme az Úristen, Szent Margit asszonynak érdeme miatt tökéletességgel megvigasztalta e szegény beteg asszonyállatot mind a nagy sokaságnak előtte. Ezeket látván a fráterek megizenék a szororoknak, a szororok pedig nagy ájtatossággal megéneklék a *Te Deum laudamus*-t és harangokkal harangozának dicsérvén az Úristent az ő szentiben. Amen. Jézus, Mária, M[argaréta]!

VI. Itt kezdetik el a szororoknak nevük, kik e klastromban lakoztanak Szent Margit asszonynak idejében:

Első vala szoror Katerina és ez vala priorissza az időben, mikoron Szent Margit asszonynak szentséges életéről lön nagy bizonytsággal való tudakozás. E szoror Katerina lön apácává veszprémi klastromban hétesztendő korában és lakozék Veszprém Szent Katerina asszonynak klastromában harminché esztendőt. És vala Szent Margit asszonynak mestere, aki őtet tanítá először deákul. Annak utána eljőve Szent Margit asszonnyal e szigetbe, és nagy bizonytságot tön Szent Margit asszonynak szentséges életéről, mikoron volna e szoror Katerinának hetven esztendeje.

Második szorornak ő neve szoror Eliana. Ez is mikoron bizonytságot tön Szent Margit asszonynak szentséges életéről, vala hatvanesztendő és mikoron bement vala a szerzetbe Veszprém, vala tízesztendő; mikoron pedig eljött vala Szent Margit asszonnyal Veszprémből Boldogasszonynak klastromába, akkoron vala negyvenkét esztendő. E szoror Eliánának egy időben kezde igen fájni jobb kezének egyik ujja, úgyhogy semmiképpen nem alhatik vala tőle. Tehát e szoror elméne Szent Margit asszonynak ágyához és monda neki: „Kérlek tégedet, hogyha vagyon nálad valami jó kő, adjad énnékem, mert igen fáj ujjam.” Szent Margit asszony fogá és megszorítá a szorornak ujját és monda neki: „Menj el, aludj el!” Legottan csodaképpen meggyógyula e szorornak ő ujja.

Harmadik szorornak vala neve szoror Jolent. E szoror Jolent, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonynak szentséges életéről, vala az időben negyvenesztendős és ment vala Veszprémét szerzetbe hétesztendős korában; és mikoron eljött vala Veszprémből Szent Margit asszonnyal, vala az időben tizen négy esztendős. E szoror Jolent vala az, ki Szent Margit asszonyt látta vala lesvén mindszent estjén feküdni addig, míg ő egy egész zsoltárt mondott vala és minden pszalmusznak végén teszen vala veniát. Ez ájtatos szűz Jolent úgy mond vala Szent Margit asszonyról, mikoron bizonyásgot tön ő róla, hogy emberi nyelv nem elég Szent Margit asszonynak szentséges csodálatos életét megmondani, mert sokakat látott vala őtőle, mert ő kusztosz vala.

Negyedik szorornak vala neve szoror Margaréta és ez vala István királynak néniének, Anna asszonynak leánya. E szoror Margaréta, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben huszonnyolc esztendős; mikoron pedig e szerzetbe jött vala, akkoron vala négyesztendős. E szoror Margaréta vala Szent Margit asszonynak öccse és társa, mikoron a betegnek szolgál vala. Ez vala az [a] szoror Margaréta, ki megnevelte vala Szent Margit asszonyt azért, mert őneki orvost hoztak vala az ő vállának fájdalmáért. Ismét ez vala az [a] szoror Margaréta, ki nem hiszi vala Szent Margit asszonynak szentségét, hanem mikoron látott volna e szoror Margaréta egy beteg leányt az egyházban, akinek ő kezei megsugorodtanak vala, és imádkozik vala a koporsónál, tehát mondá e szoror Margaréta: „Szűz Szent Margit asszony, ha akarod, hogy én higgyem, hogy te szent vagy, vigasszad meg e leányt.” És legottan meggyógyula. Ennek utána hívé és magasztalá Szent Margit asszonynak szentségét e szoror Margaréta. Jézus!

Az ötödik szorornak vala neve Erzsébet, és ez vala István királynak leánya, mely István király vala egy ember gyermeke Szent Margit asszonnyal. E szoror Erzsébet vala az időben huszonegy esztendős, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonynak szentségéről. Mikoron pedig bejött vala a szent szerzetbe, az időben vala négyesztendős. E szoror Erzsébet, mikoron vala kised leány, elmegyén vala Szent Margit asszonyhoz, az ő néniéhez s az ő kezét betolja vala Szent Margit asszonynak hátába, hogy meglássa, ha cilicium vagyon rajta. És megleli vala rajta a ciliciumot. Szent Margit asszony pedig elüzi őtőle mondván: „Állj hátra, hagyj békét énnékem.” E szoror Erzsébet, István királynak leánya, gyakorta hetet tart vala a konyhán Szent Margit asszonnyal. Főz vala, fazekat mos vala és minden egyéb otromba dolgot teszen vala az ő néniével.

Ó, ki nagy szemérem a kevély szerzeteseknek, kik nem tanulnak alázatos dolgot örömet tenni e két nemes királyi magzatoktól!

Ennek utána ez Erzsébet asszony e klostornak fejedelme lön, és az ő atyjától, István királytól örökségeket kére, és leveleket konfirmáltat, és sok jókat tön e klostornak. A többi közül adá a jenei révet falujával és e szigetbeli falut e klostornak. Ő maga István király halála után itt temetteté magát a nagy oltár mellett az evangélium felül a magas vörös márvány kőkoporsó alatt. Leánya pedig Erzsébet asszony temetteték a kapitulumházban a feszület előtt, miképpen ott is megírták. Jézus!

Hatodik szorornak vala neve Margit, és ez vala Vilmos makonyai hercegnek leánya. E szoror Margaréta, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben harminchat esztendős, mikoron pedig a szerzetbe jött vala, akkoron vala kilencesztendős. E szoror Margaréta Szent Margit asszonynak nagy sok ájtatosságról, penitenciájáról, alázatos dolgiról tön bizonyásgot, kiket tett e szent szűz a konyhán és a betegeknel szolgálván. Mert őneki gyakorta társa volt e szoror e dolgokban. E szorornak előtte mondta vala e szent szűz, hogy örömet szenvedne halált Krisztus szerelméért, és hogy ő hamar volna meghalandó. Jézus!

Heted szorornak vala neve szoror Benedikta és vala Toboli Búce úrnak leánya. Mária! E szoror Benedikta, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben harmincnyolc esztendő, mikoron pedig e szent szerzetbe jött vala e szoror, vala az időben tizennégy esztendő. E szoror Benedikta látta vala, mikoron szoror Cseuge arcul verte vala Szent Margit asszonyt a moslékkal. Egyéb sok alázatos dolgait is látta vala e szoror.

Nyolcadik szorornak vala neve szoror Erzsébet és ez vala Badoboray István úrnak leánya. E szoror Erzsébet, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben negyvennyolc esztendő, mikoron pedig a szerzetbe ment vala, vala az időben tizenöt esztendő. E szoror Erzsébet vala társa Szent Margit asszonynak, mikoron Szent Margit asszony sekrestyés avagy kusztosz vala. Még ezen szoror Erzsébet vala priorissza az időben, mikoron Szent Margit asszony meghala. Ennek felette Szent Margit asszony ez Erzsébet priorisszának adta vala az ő ládája kulcsát halálának előtte: mely ládában ez Erzsébet priorissza az egyéb szororokkal meglelé Béla király leányának penitenciatartó kincsét, miképpen megvagyon írván az ő életében.

Kilencedik szorornak vala neve szoror Erzsébet és ez vala Serennai László ispán úrnak leánya. E szoror Erzsébet, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben harminc-négy esztendő; mikoron pedig bement vala e szent szerzetbe, vala az időben hétesztendő. E szoror Erzsébet, tön nagy bizonyásgot Szent Margit asszonynak szentségéről. Ez vala az [a] szoror, ki Szent Margit asszonyt felöltöztette vala halála után; azért hogy őtet meggyógyította vala.

Tizedik szorornak vala neve szoror Szabina és ez vala Felhévízi Donát úrnak leánya. E szoror Szabina mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben harminchat esztendő, mikoron pedig bejött vala e klastromba, e szoror vala az időben tizenkét esztendő. E szoror Szabina vala Szent Margit asszonynak kíváltképpen való titkosa és gyakorta veszen vala őrajta keménységes diszciplinát. Ez az [a] szoror Szabina, kinek diszciplinálásakor a ház megvilágosodott vala, miképpen nap. E szoror Szabina Szent Margit asszony idejében kapus vala, és gyakorta segít vala Szent Margit asszonynak elvinni halat, lisztet. Mert szokása vala e szent szűznek, hogy nagy sok lisztet, halat hátára veszen vala és úgy viszi vala el oda, hova kell vala.

Tizenegyedik szorornak vala neve szoror Elena és ez vala Sasereniai Illésnek leánya. E szoror Elena, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, nem tudá megmondani, hány esztendő, hanem csak azt, hogy húsz esztendeje volt akkoron e szerzetben. Ez vala [az] a szoror Elena, aki látta vala Szent Margit asszonynak fején a tűznek lángját égvén. Egy időben jöve Szent Margit asszonyhoz egy leány és látá, hogy Szent Margit asszony igen meghervadt. Mondá e leány e szoror Elenának Szent Margit asszonynak előtte: „Ó, Isten! Mi nem lett szentté e Margit asszony és mely igen megfogyatkozott.” Felelé e szoror Elena: „Ha te ciliciumot viselnél, miképpen ő visel és azokat tennéd, kiket ő teszen, tehát te is megfogyatkoznál.” Ezeket hallván Szent Margit asszony, mondá a szorornak: „Atyámfia, nem jól tetted, hogy kijelentetted az én titkomat. Máskoron nem mondom teneked az én titkomat!” Mert nem kívánja vala e szent szűz a jótételekért az emberi dicséreteket.

Tizenkettedik szorornak vala neve szoror Erzsébet, Bodomérei Tamás ispán úrnak és Olimpiádisz asszonynak leánya. E szoror Erzsébet, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben harmincöt esztendő, mikoron pedig e szent szerzetbe öltözött vala még Veszprém, vala akkoron hétesztendő. E szoror Erzsébet, mikoron gyermek vala még, elmegyén vala az egyéb novícia gyermekekkel és elhívják vala az áldott gyermeket, Szent Margit asszonyt játszódni. De Szent Margit asszony imádkozik vala és úgymond vala az ő novícia társinak: „Jöjjetek el énvelem és menjünk be a szentegyházba, üdvözljük asszonyunk

Máriát, mondjunk *Ave Mariá*-t, ezenképpen játszódjunk.” Ez vala e szoror Erzsébet, aki Szent Margit asszonynak társa vala, és egy könyvben tanulnak, olvasnak vala és egymás mellett állnak vala karban és egyebütt. Annak okáért sok bizonytságot tőn e szent szűzről.

Tizenharmad szorornak vala neve szoror Stefána és vala Pósa úrnak leánya. E szoror Stefána mikoron bizonytságot tőn Szent Margit asszonyról, vala az időben harmincegy esztendő; mikoron pedig e klastromba adták vala, vala az időben kétesztendő csak. E szoror Stefána ilyen bizonytságot tőn Szent Margit asszonynak imádságiról. Mondá, hogy egy napon a provinciális, fráter Marcellus a vasablakra hívá e szoror Stefánát, mondván: „Menj el, keressed meg a szoror Margaretát és híjjad ide.” E szoror elméne és meglelé Szent Margit asszonyt imádkozván az ő imádkozó helyén és megmondá neki a provinciális üzenetét. De Szent Margit asszony semmit nem felele. E szoror pedig megmondá, hogy őneki semmit nem felelt volna. A provinciális ismét elküldé a szorort, hogy elhívá Szent Margit asszonyt. E szoror ismét elhívá hétszer, avagy nyolcszor, de e szent szűz semmit nem felele, mert el vala ragadtatván ő imádságában ő érzékenységének kívüle. Ezeknek utána felkele e szent szűz. Mondá e szoror Szent Margit asszonynak: „Asszonyom, igen nagy bünt tevél, hogy énvelem ilyen sok fáradságot tétetél.” Mondá Szent Margit asszony: „Tenedek el kell vala engemet hívnod.” Egy időben e szent szűznek halála után e szoror megbetegüle és fekszik vala ő ágyában. Megjelenék őneki álmában Szent Margit asszony és keresztnek jegyét veté őreá. Legottan meggyógyula e szoror Stefána.

Tizennegyed szorornak vala neve szoror Olimpiádisz asszony, Bodomérei Tamás ispán úrnak felesége. De itt az ispánt nem kell úgy értenünk, hogy valami közispánnak felesége volt volna ez asszony, vagy a többi szororok, kiket nevezünk ispán leányinak, hanem voltak vármegye ispáni és nagy urak. Annak utána fejedelemséget is tarta ez Olimpiádisz asszony, Szent Margit asszony idejében e klastromban. E szoror Olimpiádisz asszony vala Szent Margit asszonynak dajkája, nevelője és mestere. Mind holtáig sem akará Szent Margit asszony, hogy ő mesterének félelme alól kikelne, nem azért, hogy őbenne a gonosz erkölcsöket megfeddené, de hogy a tökéletes alázatosságot el ne vesztené. Gyakorta ez Olimpiádisz asszony megfeddi vala Szent Margit asszonyt nagy kemény beszéddel, akkora, mikora az isteni szolgálatban felette való mértéket elmúlta vala. E szoror Olimpiádisz asszony, mikora bizonytságot tőn Szent Margit asszonyról, vala az időben ötvenöt esztendő, és mikora beöltözött vala e szent szerzetbe, Veszprémbe, vala az időben huszonnégy esztendő. És éle e két klastromban addig, míg e szent szűzről bizonytságot tőn, harmincegy esztendőt. Ez vala e szoror Olimpiádisz asszony, ki mintegy Szent Margit asszonynak, minden szentséges életéről bizonytságot tőn.

Tizenötöd szorornak vala neve szoror Frosia és ez vala Nyitrai Jakab úrnak leánya. Jézus! E szoror Frosia mikora bizonytságot tőn Szent Margit asszonynak szentségéről, nem tudá megmondani, hány esztendő, hanem csak, hogy húsz esztendeig volt e klastromban. Egy időben e szoror Frosia igen megbetegüle és mondá ő szívében: „Tudom, Szent Margit asszony, hogy te szent vagy, kérjed az Úristent, hogy engemet szabadítson e betegségből.” És fogadást tőn Szent Margit asszonynak, hogy minden napon mondana Szent Margit asszonynak tisztességére tizenöt *Pater noster*-t és tizenöt *Ave Mariá*-t. És legottan meggyógyula. Mikora pedig elhagyja vala, tehát megerőtlenül vala.

Tizenhatodiknak vala neve Ágnes. Ez Ágnes e klastrombeli szororoknak szolgálójuk és jelesül Szent Margit asszonynak. E szolgáló Ágnes, mikora bizonytságot tőn Szent Margit asszonyról, nem tudá megmondani, hány esztendő, hanem csak hogy tizenkét esztendeig volt a szororoknak szolgálatjukban. Ez vala az [az] Ágnes, ki a kútba esett vala, és Szent Margit asszony megmentette vala halálnak veszedelmétől imádságának miatta. Úgymond vala ez Ágnes, hogy Szent Margit asszony alázatosabb volt a szolgáló leányoknál mindenben.

Tizenheted szorornak vala neve szoror Ágnes, és ő vala Bérczi Pál úrnak leánya. E szoror Ágnes mikoron bizonysgot tön Szent Margit asszonynak szentségéről, vala az időben ötven-esztendő és lakozott vala e szerzetben tizennyolc esztendő. E szoror Ágnes tett arról bizonysgot, hogy Szent Margit asszony idejében a szororok hetvenen voltak [a] szolgálóktól megválván.

Tizennyolcad szorornak vala neve szoror Judit, Ipolt ispán úrnak leánya. E szoror Judit vala Szent Margit asszonynak társa, mind ő gyermekségétől fogva. És mikoron egymásnak szólnak vala, egymástól imádságot tanulnak vala és megkérdik vala egymástól, melyik mit olvas. E szoror Judit mikoron bizonysgot tön Szent Margit asszonynak szentségéről, semmit nem tud mondani az ő esztendejéről, hanem csak azt, hogy fél esztendővel jött a szerzetbe Szent Margit asszonynak előtte.

Tizenkilenced szorornak vala neve szoror Cecília és ő vala néhai Veszprémi Mojzes úrnak leánya. Jézus! E szoror Cecília mikoron bizonysgot tön Szent Margit asszonynak szentséges életéről, nem tudá megmondani hány esztendő. Hanem azt mondá, hogy mi időtől fogva esze emlékezete volt, azóta fogva mindenkoron lakozott e két klastromban, Veszprém és itt a Boldogasszony klastromban. De miképpen alítja vala, vala ötvenesztendő.

Husad szorornak vala neve szoror Lucia, Veszprémi Uten leánya. E szoror Lucia, mikoron bizonysgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben huszonhét esztendő, mikoron pedig a szent szerzetre ment vala, vala az időben hétesztendő. E szoror Lucia Szent Margit asszonynak halála után némely hirtelen betegségnek miatta annyira megbetegüle, hogy nem szólhat vala. Tehát a szororok tőnek zsályát e szorornak szájába és [e] szoror inkább megbetegüle e zsályától. Látván pedig a szororok, hogy e beteg immár öt napon nem szólt volna, adták neki Krisztusnak szent testét és megkenették. Ezeknek utána a szororok megmosák Szent Margit asszonynak haját, és a vizét megadák innia. Tehát e beteg szoror legottan szólni kezde, és elméje megjöve és meggyógyula. Ezen szoror Lucia vala, ki látta vala, hogy Szent Margit asszony titkon nézi vala az önnön térdeit, mert megkeményedtenek vala az ő boldog térdei, miképpen az agg fának héja.

Huszonegyedik szorornak vala neve szoror Katerina és vala esztergomi Sennye úrnak leánya. E szoror Katerina, mikoron bizonysgot tön Szent Margit asszonyról, nem tudá megmondani, hány esztendő, hanem csak azt, hogy huszonöt esztendeig vala e klastromban, e szerzetben. A fejérvári klastromban pedig volt három esztendeig. E szoror Katerina vala az, aki látta vala, miképpen Szent Margit asszony bocsánatot kért vala a szorortól, ki ő neki harmadnapig nem szólt vala.

Huszonkettedik szorornak vala neve szoror Alexandria és vala Csáki Alexander úrnak leánya. E szoror Alexandria, mikoron bizonysgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben negyvenkilenc esztendő és lakozott vala Veszprém és e Boldogasszony klastromában, e szerzetben huszonhat esztendeig. Ez vala az [a] szoror Alexandria, kinek adta vala Szent Margit feltartani a hét süldisznót, kivel e szűz magát gyakorta veri és vereti vala.

Huszonharmadik szorornak vala neve szoror Ágnes, és vala Somogyi Gergely úrnak leánya. E szoror Ágnes, mikoron bizonysgot tön Szent Margit asszonyról, vala harminchét esztendő és lakozott vala e szent szerzetben huszonöt esztendő. Mikoron pedig a szerzetbe bejött vala, vala tizenkét esztendő. E szoror Ágnesnek egy időben Szent Iván napján, Szent Margit asszony halála után orcája oly igen megdagada, hogy a jobb szemét befedé és nem láthat vala vele. Tehát e szoror vevé Szent Margit asszonynak haját és megtörlé vele az ő orcáját és meggyógyula.

Huszonnegyedik szorornak vala neve szoror Benedikta, és vala Kanak István úrnak leánya. E szoror Benedikta, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben e szerzetben létének e klastromban húsz esztendeje. De veszprémi klastromban hány esztendeig volt, nem tudá megmondani. Ez vala az [a] szoror Benedikta, ki Szent Margit asszonyt oly erősen verte vala vesszővel a kapitulumházban e szent szűznek kérésére, hogy e szoror igen megfáradott vala e vereségből.

Huszonötödik szorornak vala neve szoror Margaréta és ő vala erdélyi Mátyus hercegnek leánya. E szoror Margaréta, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben ötvenegy esztendő. Özvegségének pedig vala huszonkét esztendeje; mely esztendőkben lakozott vala mind e klastromban, mint egy szerzetes. Azután beköltözék a szent szerzetbe, és vala immár tizenhárom esztendeje. E szoror Margaréta igen szereti vala Szent Margit asszonyt és úgymond vala a pápa követinek, hogy valamikor őneki valami betegsége történt avagy fiainak történt valami háborúsága, mindenkoron e szent szűznek könyörög vala és meghallgattatik vala.

Huszonhatodik szorornak vala neve szoror Judit és ő vala Mojzes nádorispánnak leánya, mely Mojzes nádorispán adta e Boldogasszony klastromának Igalt mind hozzátartozóval örök alamizsnául. E szoror Judit, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben negyvennégy esztendő és lakozott vala e szerzetben tizenegy esztendőt. E szoror Judit hallotta vala, hogy Olimpiádisz azt mondta vala Szent Margit asszonynak, hogy a földben keresi Istent, mint a disznó, kit e szent szűz nagy békességgel eltűre szólás nélkül.

Huszonhetedik szorornak vala neve szoror Anna, Nyitrai Meloán leánya. E szoror Anna, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben e szerzetben létének húsz esztendeje. Ez vala az [a] szoror Anna, ki Szent Margit asszonynak karját megkötötte vala kötéllal, úgylágy ártaljárta vala az ő karjának húsát.

Huszonnyolcadik szorornak vala neve szoror Katerina kantrix, és vala Várad András úrnak leánya. E szoror Katerina, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, nem tudá megmondani esztendjét, hanem csak azt mondá, hogy húsz esztendeje vagyon a szerzetben. Ez vala az [a] szoror, kinek békétlenséges gondolatit megismerte vala Szent Margit asszony az ebéden.

Huszonkilencedik szorornak vala neve szoror Margaréta, Betami Dersnek leánya. E szoror Margaréta, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben negyvennégy esztendő és lakozott vala e szerzetben tizenhat esztendőt.

Harmincad szorornak vala neve szoror Kandida, Gaurai Taurus úrnak leánya. E szoror Kandida, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben huszonnyolc esztendő és lakozott vala e szerzetben huszonegy esztendőt. Ez vala az [a] szoror, kinek megjelentek vala Szent Bertalan, Szent Demeter és Szent Lőrinc, azért hogy megbizonyítanák Szent Margit asszonynak ő méltóságos nagy szentséges voltát.

Harmincegyedik szorornak vala neve szoror Erzsébet, és Saloni Gemán ispán úrnak leánya. E szoror Erzsébet, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben huszonhét esztendő és jött e klastromba hétesztendő korában. Lakott vala pedig e szerzetben húsz esztendőt. E szoror Erzsébetnek hallására mondta Szent Margit asszony az ő anyjának, hogy inkább akarja, hogy az ő testét foltonkint elmetéljék, hogynem házasságra menne.

Harmincketted szorornak is vala neve szoror Erzsébet és vala Adorján ispán úrnak leánya. E szoror Erzsébet, mikoron bizonyágot tön Szent Margit asszonyról, nem tudá megmondani, hány esztendő, hanem csak hogy húsz esztendeig volt a szerzetben. E szoror Erzsébet egy időben, Szent Margit asszonynak halála után, megmosá Szent Margit asszonynak haját és azt

megadá a beteg szorornak innia, mely beteget lelt vala három hónapig hideg; némikoron negyednapi, némikoron harmadnapi és semmivel meg nem gyógyulhata, hanem csak e mosadék borral.

Harmincharmadik szorornak vala neve szoror Katerina, Somogyi Márk leánya. E szoror Katerina, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben huszonhat esztendő és lakott vala e szerzetben húsz esztendőt. E szoror vala, ki látta vala, hogy Szent Margit asszony a beteget beköté tehénganéjjal és a varas beteget megfüröszte utálat nélkül. Ezen szoror vala, ki a pápa követi előtt nem akar semmit mondani Szent Margit asszonynak szentséges életéről.

Harmincnyolcadik szorornak vala neve szoror Csinga avagy Csenge és vala Badoldi ispánnak leánya. E szoror Csenge mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben harmincesztendő és lakott vala e klostromban huszonegy esztendőt. E szoror vala az, ki hallotta vala, hogy mikoron Szent Margit asszony imádkozik vala, valakivel szól vala. A szót hallja vala, de az ígéket nem érti vala e szoror.

Harmincötödik szorornak vala neve Aglent és vala Veszprémi András úrnak leánya. E szoror Aglent, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben ötvenesztendő és lakott vala e két klostromban Veszprém és e Boldogasszony klostromában az időtől fogva midőn még foga sem hullott vala. De e szoror semmit többet nem mondhatta Szent Margit asszonyról, hanem csak azt, hogy igen ájtatos volt és istenfélő és hogy sokáig állott imádságban és hogy nagy szerelemmel, nagy kívánsággal szolgált a betegeknek és a községnek. Mert igen beteg vala és nem szólhat vala az időben e beteg szoror.

Harminchatod szorornak vala neve szoror Alinka, Ajkai Péter úrnak leánya. E szoror Alinka, mikoron bizonyásgot tön Szent Margit asszonyról, vala az időben harmincesztendő és lakott vala e klostromban húsz esztendőt. E szoror nagy sok szentséges dolgait látta vala Szent Margit asszonynak. Ezen szorornak szívének gondolatait is megismerte vala e szent szűz. De e szoror nem akar vala ő róla bizonyásgot tenni. Hanem az Úristen megostorozá halálos kórsággal és úgy tön nagy sok tanúságot e szent szűznek szentségéről.

Harmincheted szorornak vala neve Mária és vala Mihály úrnak leánya. E szoror Máriának mondásáról, sem esztendeiről semmit nem írtak a legendában egyebet, hanem csak azt, hogy a szoror Margaréta, Anna asszony leánya, mondotta vala e szoror Máriának, hogy ő ezen igen csodálna, hogy Szent Margit asszonynak válla fájdalmaért orvost hoznának és hogy e szoror Margarétának is azon helyen kezde fájni, mígnem bocsánatot kére Szent Margit asszonytól e szoror.

Harmincnyolcad szorornak vala neve Aglent, Serennay László úrnak leánya. E szoror Aglentnek nem írtak semmit esztendeiről, hanem azt, hogy mikoron a szoror Cecília megbetegedett volna e szent szűznek halála után, hogy e szorornak jelen voltára Szent Margit asszonynak segedelmének hívására gyógyula meg.

Harminckilencedik szorornak vala neve szoror Ancilla. E szoror Ancilla látta vala miképpen Szent Margit asszony felvette vala a vén beteg Erzsébetet ő ölébe utálat nélkül. E szorornak sem írták meg esztendeit.

Negyvened szorornak vala neve Petronilla és vala Tongai Péter úrnak leánya. E szoror Petronilla vala az, kinek Szent Margit asszony megismerte szívének ilyen gondolatit, hogy azt kívánja vala, hogy öneki világi szép ruhái volnának. E szorornak sem írták meg esztendeit.

Itt végeztetnek el a szororoknak vallási.

VII. Immár itt kezdetnek el nagyságos uraknak és tisztelendő atyáknak és közönséges jámboroknak vallások.

Először teszen bizonysgot Szent Margit asszonynak szentséges életéről esztergomi Fülöp érsek ekképpen: Mikoron Szent Margit asszony meghalt volna és esztergomi Fülöp érsek meghallotta volna e szent szűznek, magyar királynak leányának halálát, eljőve azért ez érsek Boldogasszony klastromába, Nyulaknak szigetébe nagy tisztos társasággal, Szent Margit asszony temetésére. Azért az érsek bemenvén a klastromban a helyre, hol Szent Margit halva fekszik vala, az érsek pedig bevívé övele Szent Margit asszonynak testéhez a klastromba, váci püspököt, óbudai prépostot és egyéb tisztelendő atyákat és frátereket. Mikoron az érsek látta volna a szororoknak és frátereknek nagy keserűséges sírásukat, rívásukat, ordításukat Szent Margit asszonynak halálán, jóllehet az érsek sem tűrheti vala, mind az övele valókkal, siralom nélkül az ő nagy ájzatosságuknak miatta, de maga azért az érsek vigasztalja vala a szororokat és a frátereket mondván: „Nem kell tinéktek sírnotok az örök királynak leányán, de inkább örülnötök kell. Mert immár a mennyei örök örökségnek jutalmát ötet vennie nyilván látjuk és az utolsó feltámadásnak, dicsőségét látjuk őrajta lenni.” Ezenképpen ez érsek bizonysgot tevén e szent szűznek szentségéről eltemeté ötet nagy tisztességgel.